

Eivind Farstad
Petter Dybedal
TØI rapport 1175/2011

tøi Transportøkonomisk institutt
Stiftelsen Norsk senter for samferdselsforskning

Økonomiske virkninger av reiseliv i Buskerud i 2010

Økonomiske virkninger av reiseliv i Buskerud i 2010

Eivind Farstad og Petter Dybedal

Transportøkonomisk institutt (TØI) har opphavsrett til hele rapporten og dens enkelte deler. Innholdet kan brukes som underlagsmateriale. Når rapporten siteres eller omtales, skal TØI oppgis som kilde med navn og rapportnummer. Rapporten kan ikke endres. Ved eventuell annen bruk må forhåndssamtykke fra TØI innhentes. For øvrig gjelder [åndsverklovens](#) bestemmelser.

ISSN 0808-1190

ISBN 978-82-480-1288-7 Papirversjon

ISBN 978-82-480-1287-0 Elektronisk versjon

Oslo, desember 2011

Tittel: Økonomiske virkninger av reiseliv i Buskerud i 2010

Title: Economic impacts of tourism in Buskerud county 2010

Forfattere: Eivind Farstad
Petter Dybedal

Author(s): Eivind Farstad
Petter Dybedal

Dato: 12.2011

Date: 12.2011

TØI rapport: 1175/2011

TØI report: 1175/2011

Sider 70

Pages 70

ISBN Papir: 978-82-480-1288-7

ISBN Paper: 978-82-480-1288-7

ISBN Elektronisk: 978-82-480-1287-0

ISBN Electronic: 978-82-480-1287-0

ISSN 0808-1190

ISSN 0808-1190

Finansieringskilde: Buskerud fylkeskommune
Flå kommune
Gol kommune
Hemsedal kommune
Hol kommune
Krødsherad kommune
Modum kommune
Nes kommune
Sigdal kommune
Ål kommune

Financed by: Buskerud County Council
Flå Municipality
Gol Municipality
Hemsedal Municipality
Hol Municipality
Krødsherad Municipality
Modum Municipality
Nes Municipality
Sigdal Municipality
Ål Municipality

Prosjekt: 3647 - Reiselivets økonomiske betydning for regionene i Buskerud

Project: 3647

Prosjektleder: Petter Dybedal

Project manager: Petter Dybedal

Kvalitetsansvarlig: Jon Martin Denstadli

Quality manager: Jon Martin Denstadli

Emneord: Reiselliv
Ringvirkninger
Turistforbruk

Key words: Consumption
Impacts
Tourism

Sammendrag:

Antallet kommersielle/varme senger er beregnet til 28 400 i Buskerud. Det beregnet et antall turistovernattinger på ca 9,3 millioner i fylket i 2010. Forbruket som kan tilskrives både overnattende, gjennomreisende og dagsbesøkende turister, tilsvarer et samlet turistforbruk på ca 5,6 milliarder kr for Buskerud. Direkte produksjonsvirkninger er beregnet til 4,3 milliarder kr og indirekte virkninger til 1,9 milliarder kr i 2010. Til sammen utgjør direkte og indirekte sysselsatte innen turistrelatert virksomhet ca. 10 500 personer. Det er sju prosent av alle sysselsatte med arbeidssted i Buskerud. Det er også store økonomiske verdier forbundet med eksisterende fritidsboliger og nybygging av fritidsboliger i Buskerud.

Summary:

The number of commercial beds in the Buskerud county of Norway is calculated at 28,400. About 9.3 million guest nights in 2010 imply a total tourist consumption in Buskerud of NOK 5.6 billion, including overnight, day and through travel visitors. Direct production effects are calculated to be about NOK 4.3 billion, while indirect effects amount to NOK 1.9 billion. Approximately 10,500 jobs within the county (seven per cent of all jobs in Buskerud) are directly or indirectly related to tourism. Large revenues are also generated in relation to existing second homes (cabins, cottages etc.) and to the construction of new ones.

Language of report: Norwegian

Forord

I de senere år har TØI gjennomført ringvirkningsanalyser av reiseliv for en rekke fylker og for regioner innen fylkene. Siktemålet i disse analysene har vært å bestemme omfanget av overnattinger innen de aktuelle geografiske områder, og å beregne hva turisttrafikken avstedkommer av omsetning, direkte og indirekte produksjonsvirkninger og sysselsetting. I 2005 ble det gjennomført en slik analyse for Buskerud, Vestfold og Telemark. Blant annet på bakgrunn av denne analysen er det fra Buskerud fylkeskommune og ni kommuner i fylket tatt initiativ til å gjøre tilsvarende analyse for Buskerud fylke og disse ni kommunene, som utgjør Hallingdalsregionen og Midtfolkeregionen i Buskerud.

Til forskjell fra foregående analyser er hovedframgangsmåten i beregningene å kombinere en makrotilnærming ("top-down") med en mikrotilnærming ("bottom-up"). Utgangspunktet var totale overnattingstall etter overnatningsform for hvert fylke i Norge, som har blitt beregnet, i likhet med turistkonsumet, i prosjektet TOURIMPACT på TØI ut fra SSB-statistikk og utvalgsundersøkelser. Tallene for Buskerud i 2008 anvendtes som ramme for videre beregninger. Kontroll og justering av overnattingstallene for fylket, og fordeling på regioner og kommuner, har vært gjort gjennom innhenting av grunnlagsmateriale på kommunenivå. Grunnlagsmaterialet på kommunenivå bruktes også til å beregne forbruk relatert til dags- og gjennomreiser (dvs. besøkende som ikke overnatter) i det aktuelle området, turistrelatert lokal sysselsetting, samt omsetning i forbindelse av utbygging av fritidsboliger.

Analysen har altså i langt større grad enn tilfellet var for de tidligere fylkesvise analysene basert seg på en såkalt bottom-up tilnærming. Det vil si at vi i større grad har basert oss på lokale data om overnattingstilbud, trafikkomfang og omsetning. Vi vil i denne sammenheng rette en takk til de respektive kommunene, samt en rekke næringsutøvere, turistkontoransatte og andre som velvillig har bidratt med informasjon.

Initiativtagere og oppdragsgivere for denne analysen har vært Buskerud fylkeskommune samt Hol, Hemsedal, Gol, Nes, Flå, Ål, Sigdal, Krødsherad og Modum kommuner. Prosjektansvarlig for oppdragsgiver har vært spesialkonsulent i Utviklingsavdelingen, Nærings- og nyskappingsseksjonen i Buskerud fylkeskommune Bente Bjerknæs. Oppdragsgiverne har i prosjektet vært representert ved en prosjektgruppe ledet av Bente Bjerknæs. Det har i prosjektperioden vært avholdt ett møte mellom prosjektgruppen og TØIs prosjektleder.

Rapporten er skrevet av Eivind Farstad og Petter Dybedal, og sistnevnte har vært TØIs prosjektleder. Assisterende avdelingsleder Jon Martin Denstadli har kvalitetssikret rapporten, og sekretær Tove Ekstrøm har stått for redigering og tilrettelegging av rapporten for publisering.

Oslo, desember 2011
Transportøkonomisk institutt

Lasse Fridstrøm
instituttssjef

Frode Longva
avdelingsleder

Innhold

Sammendrag

1 Innledning	1
1.1 Bakgrunn og formål	1
1.2 Hovedmål med prosjektet	1
1.3 Hva turismen omfatter – begreper og avgrensninger.....	2
2 Overnattingstilbud og statistikkgrunnlag	6
2.1 Varme og kalde senger	6
2.2 Hovedtrekk i beregningsmetoder.....	6
2.3 Datagrunnlag.....	7
2.4 Metoder for beregning av overnattinger	9
2.5 Metoder for beregninger av økonomiske virkninger	10
2.6 Presentasjon av resultater etter geografisk nivå.....	11
3 Turistenes overnattinger i Buskerud	13
3.1 Turistovernattinger i fylket	13
3.2 Overnattinger i regionene	16
3.3 Overnattinger i Hallingdal og Midt-Buskerud.....	20
4 Turistenes forbruk i Buskerud	25
4.1 Hovedtrekk i beregningsgrunnlag og forutsetninger	25
4.2 Overnattende turistenes forbruk i Buskerud.....	27
4.3 Overnattende turistenes forbruk i regionene	32
4.4 Overnattende turistenes forbruk i kommunene i Hallingdal og Midt-Buskerud	35
4.5 Forbruk ved dagsbesøk og gjennomreiser i Buskerud.....	38
4.6 Totalt turistrelatert forbruk i fylket og regionene	44
4.7 Totalt turistrelatert forbruk i kommunene i Hallingdal og Midt-Buskerud	45
5 Direkte og indirekte virkninger	47
5.1 Produksjonsvirkninger	47
5.2 Samlede økonomiske virkninger i Buskerud	47
5.3 Samlede økonomiske virkninger på regionnivå.....	48
5.4 Samlede økonomiske virkninger på kommunenivå.....	49
5.5 Sysselsettingsvirkninger	50
5.6 Sysselsetting i regionene.....	52
5.7 Sysselsetting i Hallingdal og Midt-Buskeruds kommuner	54
5.8 Sammenlikning av resultater 2010 og 2004.....	55
6 Økonomiske effekter relatert til eksisterende og nye fritidsboliger	60
6.1 Forbruk relatert til eierskap og hold av eksisterende fritidsboliger	60
6.2 Måling av økonomiske effekter av bygging av nye fritidsboliger – fremgangsmåte	63
6.3 Beregning av økonomiske effekter av bygging av nye fritidsboliger i Buskerud	65
Litteratur	70

Sammendrag:

Økonomiske virkninger av reiseliv i Buskerud i 2010

TØI rapport 1175/2011
Forfatter(e): Eivind Farstad og Petter Dybedal
Oslo 2011, 70 sider

Antallet kommersielle, eller såkalte varme senger er beregnet til 28 400 i Buskerud, herav 14 800 hotellsenger. Det er beregnet et antall turistovernattinger på ca 9,3 millioner i fylket i 2010. Samlet forbruk som kan tilskrives overnattende, gjennomreisende og dagsbesøkende turister i Buskerud er beregnet til ca 5,61 milliarder kroner inkludert merverdiavgift. Direkte produksjonsvirkninger av dette forbruket er 4,32 milliarder (i varehandel regnes kun bruttoavanse som produksjonsverdi) og indirekte virkninger (underleveranser, forbruk av skapte inntekter) er beregnet til 1,92 milliarder i 2010. Til sammen er i alt ca 10 500 personer sysselsatt direkte eller indirekte som følge av turistenes forbruk i Buskerud. Det er sju prosent av alle sysselsatte med arbeidssted i Buskerud. Det er også store økonomiske verdier forbundet med eksisterende fritidsboliger og nybygging av fritidsboliger i Buskerud.

Hovedmål og kunnskapsgrunnlag

Målet for prosjektet er å gi mest mulig presise anslag for året 2010 på omfanget av turistbesøk (overnattinger, dagsbesøk og gjennomreisende) og hva turismen betyr i form av omsetning, direkte og indirekte produksjonsvirkninger og sysselsetting i Buskerud og i fylkets fem regioner, samt i kommunene Hol, Hemsedal, Gol, Nes, Flå og Ål (regionen Hallingdal) og Sigdal, Krødsherad og Modum (Midt-Buskerud) spesielt. De øvrige regionene er Numedal/Kongsberg (Kongsberg, Flesberg, Rollag og Nore og Uvdal kommuner), Ringerike/Hole (Ringerike og Hole kommuner) og Drammensregionen (Drammen, Øvre Eiker, Nedre Eiker, Røyken, Lier og Hurum).

Beregningene er basert på utvalgsdata fra prosjektet TOURIMPACT og overnattingstall fra Statistisk sentralbyrå (SSB). Det er videre samlet inn grunnlagsmateriale på kommunenivå om overnattingsforetak, besøk og omsetning og sysselsetting. Dette materialet har vært viktig for kontroll og justering av overnattingstallene for fylket, regionene og kommunene, samt for beregning av forbruk relatert til dagsbesøk og gjennomreiser. Alle kronebeløp er oppgitt inklusive merverdiavgift.

Overnattingstilbudet i Buskerud

Antallet kommersielle/varme senger er beregnet til 28 400 per 1. januar 2010. Hotellsenger utgjør 14 800 senger, de øvrige 13 600 er senger i mindre

overnattingsforetak som pensjonater, fjellstuer, romutleie, turisthytter, camping-/utleiehytter og annet av selvhusholdssenger som ikke er med i SSBs hotellstatistikk. I dette antallet er ikke kommersielle senger utleid på åremål tatt med, men overnattingstall for denne kategorien overnatting er likevel med i beregningene i denne rapporten.

Samlet antall overnattinger

Våre beregninger gir ca 9,345 millioner turistovernattinger i fylket i 2010 (tabell A). Herav drøyt tre firedeler norske overnattinger og en firedel utenlandske.

Vi finner at det var ca 4,15 millioner overnattinger (44,5 prosent) i betalte overnattingsformer, inkludert åremålsleide hytter. Ca 1,5 millioner av disse overnattingene fant sted på hotell eller liknende overnattingsanlegg, dette utgjør 16,1 prosent av totalt antall overnattinger i Buskerud.

Campingovernattinger, i telt, bil eller sesongcamping på eller utenom campingplass, utgjorde 6,8 prosent av overnattingene i Buskerud, mens det var 1,1 millioner overnattinger i utleide hytter, leiligheter, romutleie, og liknende (11,8 prosent) og ca 0,9 millioner overnattinger innenfor åremålsleie (9,7 prosent).

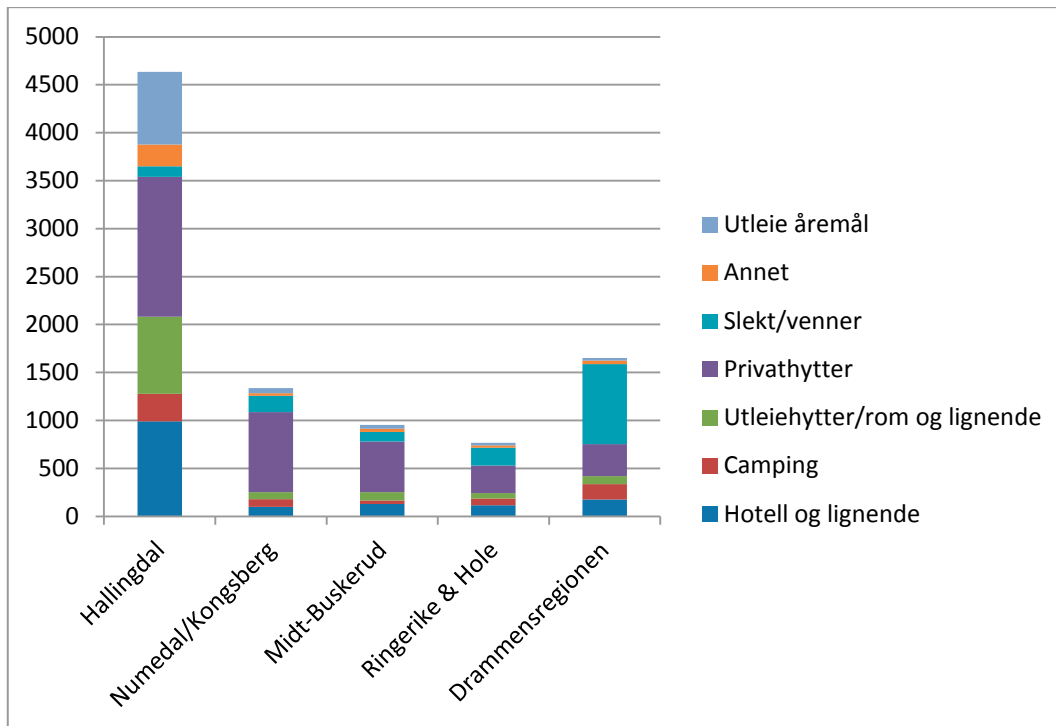
Tabell A Turistrelaterte overnattinger i Buskerud i 2010, etter type overnatting, reiseformål og nasjonalitet. 1000 overnattinger.

	Nordmenn	Utlendinger	Totalt	%-andel
Hotell og liknende	1 001	507	1 508	16,1
Camping , ekskl. campinghytter	475	162	637	6,8
Hytter/leiligheter/B&B/vandrerhjem, campinghytter etc	556	548	1104	11,8
Hytter, åremålsleie	905	0	905	9,7
Private fritidsboliger	3 151	288	3 439	36,8
Slekt/venner	891	512	1 403	15,0
Annet og uspesifisert	138	211	349	3,7
Totalt	7 117	2 228	9 345	100,0
%-andel	76,2	23,8	100,0	

Privat overnatting utgjør til sammen 55,5 prosent (5,2 millioner). Ni av ti av i alt 3,4 millioner fritidsboligovernattinger ble foretatt av nordmenn.

Overnattinger hos slekt eller venner (1,4 millioner) utgjorde nesten like mange som hotellovernattingene i fylket, og ca 15 prosent av overnattingene totalt. I kategorien ”annet”/uoppgitt overnatting var det ca 350 000 overnattinger (3,7 prosent av overnattingene) i fylket.

Fordelingen av overnattinger etter overnattingsform på de fem regionene er vist i figur A. Hallingdal har nær halvparten av alle overnattingene i fylket (4,636 millioner), Drammensregionen har 18 prosent (1,652 millioner), Numedal/Kongsberg 14 prosent (1,339 millioner), Midt-Buskerud 10 prosent (954 000) og Ringerike/Hole 8 prosent (765 000).

Figur A Turistrelaterte overnattinger i Buskerud i 2010, etter region og type overnatting. 1000 overnattinger.

Figuren understreker at hytte/fritidsboligturismen er framtreddende i Buskerud når det gjelder andelen overnattinger i de ulike regionene, med unntak av Drammensregionen. I Hallingdal er turismen mer sammensatt enn i de andre regionene, dvs. at overnattingene er mer jevnt fordelt på ulike former for overnatting. Likevel er fritidsboligturismen relativt sett størst også der.

Overnattingsturisters forbruk i Buskerud

Tabell B viser det beregnede turistrelaterte forbruket i Buskerud i 2010 etter overnattningsform og fordelt på nordmenn og utlendinger.

Forbruket som kan tilskrives overnattende turister er beregnet til nær 5,3 milliarder kroner i 2010. Nordmenn brukte samlet sett mest (3,14 milliarder kr.), og står for nær 60 prosent av forbruket blant overnattende turister i Buskerud. Overnattende utlendinger bidro på sin side med 2,15 milliarder kr. i forbruk (40,6 prosent).

Hotellgjestene la igjen mest penger, ca 2,31 milliarder kroner (43,7 prosent), mens besøkende på private hytter la igjen ca 830 millioner kroner (15,7 prosent).

Ferie- og fritidsreisende la for øvrig igjen klart mest i Buskerud med 4,3 milliarder kr., mens yrkes-/forretningsreisende brukte til sammen ca 1,0 milliarder kr. på besøkene i fylket.

Tabell B Turistrelatert forbruk for overnattende besøkende i Buskerud i 2010, etter type overnatting. Nordmenn og utlendinger. Millioner kroner.

	Nordmenn	Utlendinger	Totalt	%-andel
Hotell og liknende	1 110,9	1 199,8	2 310,7	43,7
Camping , ekskl. campinghytter	329,0	143,0	472,0	8,9
Hytter/leiligheter/rom, vandrerhjem, campinghytter etc	151,2	230,4	381,6	7,2
Hytter, åremålsleie	270,4	0,0	270,4	5,1
Private fritidsboliger	705,9	123,4	829,3	15,7
Slekt/venner	496,5	276,4	772,9	14,6
Annet og uspesifisert	75,8	174,0	249,8	4,7
Totalt	3 139,6	2 147,1	5 286,7	100,0
%-andel	59,4	40,6	100,0	

Fordelingen av overnattende turistenes forbruk på vare- og tjenestekategorier er vist i tabell E og tabell F.

I tabell C vises fordelingen av turistkonsumet på regionene i fylket. Hallingdal står for 52,8 prosent av de overnattendes forbruk, mens Drammensregionen er størst av de øvrige (18,6 prosent)

Tabell C Turistrelatert forbruk for overnattende besøkende i Buskerud i 2010, etter type overnatting og region. Millioner kroner

	Hallingdal	Midt-Buskerud	Numedal/Kongsberg	Ringerike/Hole	Drammens-regionen	Buskerud
Hotell og liknende	1 502,5	199,7	153,5	179,1	276,0	2 310,7
Camping , ekskl. campinghytter	218,9	27,9	59,6	50,4	115,1	472,0
Hytter/leiligheter/rom, vandrerhjem, campinghytter etc	309,0	20,1	11,9	15,3	25,3	381,6
Hytter, åremålsleie	258,1	3,4	4,0	2,4	2,5	270,4
Private fritidsboliger	281,8	145,9	245,5	73,5	82,7	829,3
Slekt/venner	63,1	54,9	93,1	103,4	458,4	772,9
Annet og uspesifisert	158,5	25,8	21,7	17,8	26,0	249,8
Totalt	2 791,9	477,6	589,3	441,9	986,0	5 286,7
Andel forbruk	52,8	9,0	11,1	8,4	18,6	100,0

Gjennomreisende og dagsbesøkendes forbruk i Buskerud

Gjennomreisende (ikke overnattende) turistenes forbruk i Buskerud er beregnet til 133 millioner kroner i 2010. Tilsvarende er dagsbesøkendes forbruk beregnet til 192 millioner kroner. Dette fordeler seg på regionene som vist i tabell D.

Tabell D Gjennomreisende og dagsbesøkende turistenes forbruk i Buskerud 2010, etter region. Millioner kr.

	Gjennomreisende	Dagsbesøkende
Hallingdal	65,9	45,1
Midt-Buskerud	13,6	48,4
Numedal/Kongsberg	19,0	33,8
Ringerike/Hole	10,9	14,2
Drammensregionen	23,5	50,9
Buskerud	132,9	192,5

Fordelingen av gjennomreisendes og dagsreisendes forbruk på vare- og tjenestekategorier er vist i tabell E og tabell F.

Samlet turistforbruk i Buskerud og regionene

Medregnet gjennomreisendes og dagsreisendes forbruk er samlet turismerelatert konsum i Buskerud i 2010 beregnet til 5,612 milliarder kroner (tabell E). Merk at dette er eksklusive utgifter til vedlikehold, oppgradering og nybygging av fritidsboliger.

Tabell E Turismerelatert forbruk i Buskerud i 2010, etter forbrukskategori. Millioner kr.

	Overnatting	Servering	Varekjøp	Transport	Aktiviteter	Annet	Sum
Overnattingsturister	1 806,5	824,1	1 260,5	713,0	508,3	174,4	5 286,7
Gjennomreisende		33,4	46,1	40,7	8,2	4,5	132,9
Dagsbesøkende		60,9	48,0	43,4	36,3	3,8	192,5
Turistforbruk i alt	1 806,5	918,3	1 354,6	797,1	552,8	182,7	5 612,1
Prosentandel	32,2	16,4	24,1	14,2	9,9	3,3	100,0

Utgifter til overnatting utgjør nær en tredel av samlet forbruk, og mens overnatting og servering til sammen utgjør nær halvparten. Utgifter til varekjøp utgjør nær en firedel, merk her at utgifter til drivstoff er inkludert i posten ”transport”. Utgifter til aktiviteter/opplevelser utgjør ca 10 prosent av samlet forbruk.

I tabell F vises fordeling av samlet turistkonsum av de samme typer varer og tjenester på regionene i fylket.

Tabell F Turismerelatert forbruk i Buskerud i 2010, etter forbrukskategori og region. Millioner kr.

	Overnatting	Servering	Varekjøp	Transport	Aktiviteter	Annet	Sum
Hallingdal	1 099,7	444,3	622,1	342,2	313,5	81,1	2 902,9
Midt-Buskerud	159,0	95,8	131,3	75,8	60,1	17,6	539,6
Numedal/Kongsberg	168,4	105,4	187,1	99,0	61,3	21,0	642,2
Ringerike/Hole	139,2	79,3	117,4	75,0	38,2	18,0	467,0
Drammensregionen	240,3	193,5	296,7	205,2	79,7	45,0	1060,4
Buskerud	1 806,5	918,3	1 354,6	797,1	552,8	182,7	5 612,1

Samlet turistforbruk i kommunene i Hallingdal og Midt-Buskerud

Rapporten gir også noen tall på kommunenivå for Hallingdal og Midt-Buskerud (tabell G). I Hallingdal er Hol og Hemsedal de dominerende reiselivskommunene, med om lag en tredel hver av samlet turismerelatert forbruk i regionen. Gol har omtrent en femtedel av omsetningen knyttet til turisme i regionen.

Tabell G Turismerelatert forbruk i Hallingdal og Midt-Buskerud 2010, etter turistkategori og kommune. Millioner kr.

	Overnattingsgjester	Gjennomreisende	Dagsbesøkende	Turistforbruk i alt	Andel av turismeomsetning i regionen
Flå	42,5	1,2	1,4	45,1	1,6
Nes	132,3	3,6	3,4	139,4	4,8
Gol	556,8	12,8	2,9	572,5	19,7
Hemsedal	932,3	20,7	16,5	969,5	33,4
Ål	167,7	4,4	3,6	175,6	6,1
Hol	957,6	23,1	17,2	997,9	34,4
Hallingdal	2 791,9	65,8	45,1	2 902,8	100,0
Sigdal	130,2	4,3	4,4	138,9	25,7
Krødsherad	263,2	6,4	28,0	297,6	55,2
Modum	83,7	2,9	15,9	102,5	19,0
Midt-Buskerud	477,6	13,6	48,4	539,6	100,0

I Midt-Buskerud er Krødsherad den kommunen som har størst omsetning knyttet til turisme (nær 300 millioner kroner), både for overnattende, gjennomreisende og dagsbesøkende turister. Sigdal og Modum har henholdsvis 139 og 102 millioner kroner i samlet omsetning, av disse er Sigdal klart størst når det gjelder overnattende gjester, mens Modum er klart størst når det gjelder omsetning knyttet til dagsbesøk.

Direkte og indirekte produksjonsvirkninger i Buskerud og regionene

Det totale turistforbruket på 5 612 millioner kroner i Buskerud i 2010 tilsvarer i produksjonsverdi 4 322 millioner kroner når bruttoavansen (30 prosent av omsetningen) er regnet inn som produksjonsverdi i varehandel og i salg av drivstoff.

Omfanget av indirekte virkninger er basert på multiplikatorberegninger fra 2004, som ga en multiplikator for Buskerud fylke på 1,445. Dette gir samlede indirekte virkninger på 1,924 milliarder kroner. I alt er direkte og indirekte virkninger av turisme beregnet til 6,246 milliarder kr. i Buskerud i 2010.

Tabell H Direkte og indirekte produksjonsvirkninger i Buskerud 2010, etter hovedgrupper av næringer. Millioner kroner.

	Direkte virkninger	Indirekte virkninger	Sum produksjonsvirkninger
Varehandel	406,4	85,5	491,8
Hotell og restaurant	2 724,8	88,7	2 813,5
Transport	455,5	114,1	569,6
Annen vare- og tjenesteproduksjon	735,5	1635,4	2 371,0
Totalt	4 322,2	1 923,6	6 245,9

På regionnivå har vi beregnet indirekte virkninger kun totalt sett (tabell I).

Multiplikatoren er høyere for fylket under ett enn for noen av regionene, det henger sammen med at regionmultiplikatorene ikke fanger opp indirekte virkninger av reiseliv som kommer fra direkte virkninger i andre regioner. Summen av de indirekte virkningene for alle regionene er dermed mindre enn de indirekte virkningene for fylket. Differansen kan ses som et uttrykk for de interregionale virkningene.

Tabell I Direkte og indirekte produksjonsvirkninger av turisme i Buskerud i 2010, etter region. Millioner kr.

	Hallingdal	Midt-Buskerud	Numedal/Kongsberg	Ringerike/Hole	Drammens-regionen	Buskerud
Sum direkte produksjonsvirkninger	2 325,9	414,3	470,0	352,4	759,6	4 322,2
Multiplikator	1,29	1,32	1,34	1,37	1,41	1,45
Indirekte produksjonsvirkninger	674,5	132,6	159,8	130,4	311,4	1 923,6
Direkte + indirekte virkninger	3 000,4	546,8	629,8	482,8	1071,0	6 245,9

I alt er direkte og indirekte produksjonsvirkninger beregnet til 3,0 milliarder kroner i Hallingdal i 2010. Nærmest følger Drammensregionen med 1,07 milliarder kroner. For Numedal/Kongsberg er produksjonsvirkningene 630 millioner, for Midt-Buskerud 547 millioner og for Ringerike/Hole 483 millioner kroner.

Turismerelatert sysselsetting i Buskerud og regionene

Direkte og indirekte sysselsetting

Til sammen gir turismerelatert direkte og indirekte produksjon om lag 10 500 sysselsatte i Buskerud (tabell J). Sysselsettingstallene er basert på tall fra SSBs registrering av sysselsatte per november 2010, bortsett fra for hotell- og restaurantsektoren, hvor vi har beregnet egne tall ut fra omsetning totalt i 2010 og indeksregulert omsetning per sysselsatt i henhold til PANDA-beregninger for 2005. Tallene kan gi et noe fortegnert bilde i de næringene hvor vi har anvendt SSBs novembertall, siden antall turismerelaterte sysselsatte vil kunne variere over året i takt med sesongsvingningene i reiselivet.

Under disse forutsetningene er det beregnet at turismerelatert sysselsetting i 2010 utgjorde i underkant av 11 prosent av antall sysselsatte i fylket utenom primærnæringer og offentlig sektor, og sju prosent av alle sysselsatte.

Tabell J Direkte og indirekte turismerelatert sysselsetting i Buskerud etter næring i 2010. Antall sysselsatte og andel i prosent.

Næring	Antall sysselsatte	Turismerelatert andel av sysselsetting i næringen
Varehandel	2 514	24,0
Hotell og restaurant	3 629	34,6
Innenriks transport	806	7,7
Annen tjenesteyting	3 066	29,3
Bygg og anlegg	280	2,7
Diverse industri	183	1,7
Sum	10 479	100,0

De regionale tallene i tabell K viser direkte og indirekte sysselsetting som følge av aktiviteten innen regionen. Summen er derfor mindre enn tallet for Buskerud i tabell J, jfr. diskusjonen over om interregionale virkninger.

Turismerelatert virksomhet som andel av total sysselsetting er klart størst i Hallingdal - nesten 3 800 utgjør nær en tredel av alle sysselsatte i regionen. Drammensregionen har til sammenlikning drøyt 2 800 sysselsatte, men andelen av total sysselsetting er bare ca fire prosent. For Midt-Buskeruds del utgjør de nær 600 sysselsatte 7,4 prosent av alle sysselsatte med arbeidssted i regionen. I Numedal/Kongsbergregionen og i Ringerrike/Hole utgjør slik sysselsetting mellom 1 000 og 1 100 personer, som er henholdsvis 5,8 og 6,4 prosent av totalt antall sysselsatte i disse to regionene.

Tabell K Direkte og indirekte tursimerelatert sysselsetting i Buskerud etter region i 2010. Antall sysselsatte og andel av total sysselsetting i prosent.

	Antall sysselsatte	Turismerelatert andel av sysselsetting i næringen
Hallingdal	3 775	32,9
Midt-Buskerud	595	7,4
Numedal/Kongsberg	1 086	5,8
Ringerike/Hole	1 028	6,4
Drammensregionen	2 842	4,2

Økonomiske effekter av fritidsboliger i Buskerud

Forbruk knyttet til eierskap og vedlikehold

Rapporten gir egne beregninger av kostnader knyttet til eie av private fritidsboliger utenom det som regnes med i turistenes forbruk. Det vil si utgifter som f.eks. festeavgift, kommunale avgifter, snørydding, strøm og brensel, innkjøp av utstyr og møbler, alminnelig vedlikehold og annet. Disse utgiftene utgjorde kr. 21 032 per fritidsbolig pr år i Buskerud i 2010. Kostnader til vedlikehold, oppgradering og utvidelser (påbygg, anneks, uthus, båthus, innleggelse av vann/avløp, strøm etc.) utgjorde kr. 39 721 per fritidsbolig pr år i Buskerud i 2010. Begge tall er snitt-tall for alle fritidsboliger i Buskerud.

Tabell L Samlet forbruk i forbindelse med eierskap og oppussing/ oppgradering av fritidsboliger i Buskerud i 2010. Millioner kroner.

Region	Antall fritidsboliger i jan. 2010	Kostnader ved eie av fritidsbolig	Lokalt betalt andel	Kostnader til oppgradering	Lokalt betalt andel	Sum lokalt forbruk
Hallingdal	15 921	228,7	144,1	431,8	272,1	416,1
Midt-Buskerud	6 111	90,4	57,0	170,8	107,6	164,6
Numedal	10 925	154,4	97,2	291,5	183,7	280,9
Ringerike/Hole	4 658	52,4	33,0	98,9	62,3	95,3
Drammensregionen	5 435	67,5	42,5	127,4	80,3	122,8
Sum Buskerud	43 050	593,3	373,8	1 120,6	706,0	1 079,8

Andelen av dette forbruket som skjer innenfor hyttekommunen er beregnet til 63 prosent for begge kategorier (kilde: TØI hytteundersøkelse 2008). Denne andelen er også anvendt på regionnivå.

For Buskeruds drøyt 43 000 fritidsboliger gir dette et samlet forbruk relatert til eierskap/hold og oppussing/oppgradering på i overkant av 1,7 milliarder kr. i 2010 (tabell L), hvorav 1,08 milliarder kan regnes som anvendt i fritidsboligkommunene.

Av det lokale forbruket kan om lag 374 millioner kr. knyttes til kostnader ved eierskap og hold av fritidsboligene, mens ca 706 millioner kr. er relatert til

oppussing og oppgradering. Det tilsvarer en fordeling på omtrent 35 prosent av lokalforbruket til eierskap/hold og 65 prosent til oppussing/oppgradering.

Bygging av nye fritidsboliger

Tabell M og N viser de beregnede direkte økonomiske effektene av bygging av nye private fritidsboliger i de enkelte regionene.

I Hallingdal er det estimert at det ble bygget om lag 300 nye enheter (hytter, leiligheter og annet) i 2010. Det utgjorde en beregnet samlet omsetning på 1,1 milliarder kr., hvor av 458 millioner kr. ble betalt til lokale aktører (dvs. penger som "blir igjen" i regionen). For Midt-Buskerud ble omsetningsverdien beregnet høyere, dvs. 1,2 milliarder kr. Av dette ble 352 millioner kr. betalt til lokal aktører. For Numedal og Kongsberg-regionen ble det estimert utbygd i overkant av 100 enheter i 2010. Det utgjorde en samlet omsetning på drøyt 300 millioner kr., hvor av knapt 130 millioner kr. ble igjen hos lokale aktører.

Tabell M Inntekter ved salg av nye fritidsboliger i Hallingdal, Midt-Buskerud og Numedal/Kongsberg i 2010. Fordeling på inntektskategori og total/lokal omsetning. Millioner kroner.

	Hallingdal		Midt-Buskerud		Numedal/Kongsb.	
	Oms. totalt	Lokal oms.	Oms. totalt	Lokal oms.	Oms. totalt	Lokal oms.
Estimert antall nye enheter 2010	300		329*		107	
Tomtesalg	233	144	247	154	63	39
Fortjeneste	233	141	247	60	63	41
Mva material/arbeid	130	-	138	-	35	-
Sum materialer	256	51	272	54	69	14
Sum arbeid	265	122	281	84	72	31
Sum	1 117	458	1 185	352	301	126

*Inkl. 270 nye fritidsleiligheter i Krødsherad (Norefjell)

Tabell N viser de beregnede direkte økonomiske effektene av bygging av nye fritidsboliger i Ringerike/Hole, Drammensregionen og Buskerud samlet i 2010. I Ringerike og Hole-regionen er omsetningsverdien beregnet til knapt 50 millioner kr., og av dette bare 20 millioner kr. til lokale aktører. I Drammensregionens utgjorde nybygging en beregnet omsetningsverdi på i underkant av 60 millioner kr., med ca 23 millioner kr. til lokale aktører i Drammensregionen.

Til sammen ble det i Buskerud bygd i underkant av 800 fritidsboligenheter i 2010 (estimat). Total omsetningsverdi for Buskerud samlet er beregnet til 2,7 milliarder kr. for 2010, hvorav ca 980 millioner kr. tilfalt aktører hjemmehørende i Buskeruds kommuner.

Det er altså store økonomiske verdier forbundet med eksisterende fritidsboliger og nybygging av fritidsboliger i Buskerud.

Tabell N Inntekter ved salg av nye fritidsboliger i Ringerike/Hole, Drammensregionen og Buskerud samlet i 2010. Fordeling på inntektskategori og total/lokal omsetning. Millioner kroner.

	Ringerike og Hole		Drammensregionen		Buskerud totalt	
	Oms. totalt	Lokal oms.	Oms. totalt	Lokal oms.	Oms. totalt	Lokal oms.
Estimert antall nye enheter 2010	17		20		773	
Tomtesalg	10	6	12	7	564	351
Fortjeneste	10	7	12	8	564	256
Mva material/arbeid	6	-	7	-	316	-
Sum materialer	11	2	13	3	620	124
Sum arbeid	11	5	13	6	643	248
Sum	48	20	56	23	2 707	979

Sammenlikning av resultater 2010 og 2004

Tall for overnattinger, turistkonsum, produksjonsvirkninger og sysselsetting er tidligere blitt beregnet for året 2004 (TØI-rapport 780/2005).

Resultatene er til dels ganske ulike (tabell O). Generelt er kunnskapsgrunnlaget bak 2010-tallene langt mer omfattende og pålitelig enn grunnlaget for 2004-tallene. Forskjellene skyldes først og fremst mangler ved 2004-tallene.

Samlet turistkonsum beregnes prinsipielt sett i begge rapporter ved å multiplisere antall overnattinger med beregnet døgnforbruk for ulike segmenter. Tallene for overnattinger og forbruk per overnatting er imidlertid beregnet på såpass ulikt datagrunnlag og under såpass ulike forutsetninger at tallene for turistkonsum og ringvirkninger ikke er sammenliknbare.

Samlet antall overnattinger er beregnet til 9,345 millioner i 2010 og 7,311 millioner i 2004. Veksten i gjestedøgn forklares blant annet med bedre registreringsmetoder for overnatting utenom det SSBs statistikker fanger opp. Dette gjelder både kommersielle senger i utleieenheter og hyttegrender, bruk av private fritidsboliger og besøk hos slekt og venner.

Tabell O Sammenlikning av hovedresultater for Buskerud 2004 og 2010. Nominelle kroneverdier (ikke indeksregulert).

	2010	2004
1000 overnattinger	9 345	7 311
Turistkonsum mill kr	5 612	4 741
Direkte produksjonsvirkninger, mill kr	4 322	4 741
Indirekte produksjonsvirkninger, mill kr	1 924	2 110
Sum direkte og indirekte virkninger, mill kr	6 246	6 851
Antall sysselsatte	10 479	11 231

Beregnet turistforbruk er imidlertid bare 11,5 prosent høyere i 2010 enn i 2004, til tross for ca 28 prosent flere overnattinger og en prisstigning på 13,7 prosent fra 2004 til 2010 (konsumprisindeksen).

Når det gjelder turistkonsum og verdiskaping, var datagrunnlaget i 2004 for det første gammelt (forbruksundersøkelser fra 1995 og fylkesvise nasjonalregnskap fra 1997), og dessuten innrettet slik at man måtte inkludere blant annet alle reisebyrå- og turoperatørtjenester og all langdistanse persontransport i fylket – uavhengig om det kunne tilskrives turister eller egen befolkning – i turistforbruket. Dette hører i begrenset grad med i tilreisende turistenes forbruk, og er rettet opp i 2010. Dessuten regnet man hele omsetningen i detaljhandel som produksjonsverdi, mens vi i 2010 korrekt kun regner bruttoavansen (ca 30 prosent).

Det er vanskelig å si hvor stor veksten i gjestedøgn, verdiskaping og sysselsetting reelt sett er siden tallene fra 2004 og 2010 ikke er sammenlignbare. Tallene for 2010 står for seg selv og viser at verdiskapingen fra reiselivet i Buskerud er vesentlig, og at særlig Hallingdal er en region der reiselivet står sterkt.

1 Innledning

1.1 Bakgrunn og formål

I perioden 1999 – 2002 gjennomførte Transportøkonomisk institutt (TØI) i samarbeid med NIBR og SSB¹ det forskningsrådsfinansierte prosjektet ”Utvikling av data og modeller til analyse av turismens regionale og lokale betydning”. Dette verktøyet ble laget for å utarbeide (blant annet) fylkesvise og regionale analyser av reiselivets indirekte og direkte virkninger.

TØI har gjennomført ringvirkningsanalyser for en rekke fylker. Blant annet ble det i 2005 gjennomført en analyse for Buskerud, Vestfold og Telemark (”BTV-analysen”). Dette prosjektet omfattet

- en ringvirkningsstudie på fylkesnivå og på regionnivå – det vil si en beregning av hva turister la igjen av penger (i 2004), og hvilke direkte og indirekte virkninger dette fikk i form av økt produksjon i ulike næringer.
- en analyse av økonomiske virkninger av hyttebygging og hyttebruk

I 2007 ble det også gjort en ringvirkningsanalyse for kommunene Hol og Hemsedal (for året 2006), som blant annet avdekket at omfanget av turismen i Buskerud (spesielt i Hallingdalsregionen) er større enn det som kom fram i BTV-analysen fra 2004. Blant annet på bakgrunn av dette er det fra Buskerud fylkeskommune tatt initiativ til å gjøre nye analyser for Buskerud fylke og de fem regionene. I tillegg ble det også bestilt analyser på kommunenivå for Hallingdal (seks kommuner) og Midt-Buskerud (tre kommuner).

1.2 Hovedmål med prosjektet

Utgangspunktet for prosjektet er å gjøre omtrent de samme beregninger som ble gjort på regionnivå i BTV-analysen for Buskerud fylke. Det vil si – for de fem regionene, samt de ni nevnte kommunene – å gi mest mulig presise anslag for året 2010 på følgende:

1.2.1 Omfanget av turistbesøk

Her er målet å kvantifisere strømmen av besøkende til regionene og kommunene. Hovedpoenget er beregning av samlet antall turistovernattinger i 2010 i kommersielle foretak, private fritidsboliger og annen privat innkvartering.

¹ Norsk institutt for by- og regionforskning (NIBR) og Statistisk Sentralbyrå (SSB)

1.2.2 Hva turistene betyr økonomisk

Her er fokus rettet mot turistenes forbruk av ulike varer og tjenester innen fylket, regionene og de utvalgte kommunene, og hvordan dette fordeler seg på overnatting/losji, servering, transport, varehandel, aktiviteter osv. Vi ser også på hva omsetningen medfører av direkte og indirekte produksjonsvirkninger og sysselsettingseffekter.

Man skiller vanligvis mellom direkte og indirekte virkninger. Direkte produksjonsvirkninger er i praksis det samme som turistenes forbruk², målt ved netto omsetningsverdi. Dette omfatter både produktene fra de såkalte reiselivsnæringene på et sted (overnatting, servering, transport og aktiviteter/museer/underholdning) og andre varer og tjenester enn det reiselivsnæringene tilbyr. Dette er for eksempel bensin, dagligvarer, klær og skotøy osv., og denne ”ekstraomsetningen” kalles ofte *overrislingseffekt* (”når det regner på presten”... osv.).

De indirekte virkningene oppstår i hovedsak ved at de foretakene som selger direkte til turistene må ha underleveranser fra andre produsenter, og ved at turistenes kjøp av varer og tjenester skaper eierinntekter og lønnsinntekter i de berørte foretakene, som igjen brukes til vare- og tjenestekjøp. Vi regner her med de delene av underleveranser og inntektsanvendelse som skjer innenfor de aktuelle regionene og kommunene.

1.2.3 Sysselsettingseffekter som følge av turistene forbruk

På grunnlag av de direkte og indirekte produksjonsvirkningene (og andre informasjonen om sysselsetting innen kommunene) beregnes turismerelatert sysselsetting i de fem regionene og de ni utvalgte kommunene.

1.2.4 Økonomiske og effekter av eksisterende og utbygging av nye private fritidsboliger

I denne analysen har vi tatt med beregninger av økonomiske virkninger relatert til eksisterende fritidsboliger i fylket. Videre er det, med utgangspunkt i tidligere analyser på fylkesnivå, drøftet økonomiske virkninger av utbygging av nye fritidsboliger i de fem regionene og de ni utvalgte kommunene.

1.3 Hva turismen omfatter – begreper og avgrensninger

1.3.1 Turisme rommer flere typer av økonomisk aktivitet

Buskerud preges av turismen på flere måter. Det er her viktig med en avklaring av hvilke typer av økonomiske aktiviteter turismen innebærer. Spesielt viktig er det å se de sider ved turismen denne analysen fokuserer på (jfr. oversikten ovenfor) i sammenheng med det totale ”turistbildet”.

² Unntatt varehandel, hvor produksjonsverdien per definisjon er lik bruttofortjenesten (avansen). Denne utgjør ca 30 prosent av omsetningen i gjennomsnitt på landsbasis.

For det første har man mange besøkende turister som legger igjen penger på ulike varer og tjenester. For det andre er det betydelig økonomisk aktivitet knyttet til utbygging av private hytter/fritidsboliger, kommersielle overnattingsanlegg og andre fasiliteter.

Den direkte økonomiske aktiviteten turismen medfører kan være ganske kompleks og omfattende. Det er to hovedtyper av økonomiske aktiviteter vi må skille nøye mellom:

1. Produksjon av varer og tjenester til forbruk. Det vil si betjening av besøkende (tilreisende) i form av leveranser av varer og tjenester som losji, servering, transport, aktiviteter samt andre nødvendighetsvarer som bensin, dagligvarer etc.
2. Investeringsvarer og – tjenester knyttet til turisme. Det vil si:
 - Nybygging og oppgradering av privateide hytter og leiligheter
 - Utbygging av fasiliteter (kommersielle overnattingsanlegg, servering, aktivitetsanlegg etc.) for å betjene de tilreisende.

I vid forstand omfatter turismen alle elementene ovenfor, med ulike typer av tilhørende økonomisk virksomhet.

1.3.2 Hovedfokus: Betjening av turister

Hovedfokus i denne rapporten er omfanget av salg av varer og tjenester til turister. Dette omfatter besøkende både i kommersielle overnattingsanlegg/foretak, besøkende på privateide fritidsboliger og besøkende hos slekt og venner og annet.

Dessuten omfatter begrepet dagsbesøkende til de respektive kommunene samt gjennomreisende som gjør stopp i kommunen(e).

De direkte økonomiske effektene av dette omfatter omsetning og sysselsetting som følge av salg knyttet til

- Overnatting
- Servering
- Detaljhandel; i hovedsak dagligvarer, hytte- og fritidsutstyr og annen shopping
- Bruk av skiheiser og andre aktivitetstilbud, eller underholdning (sport, konsert, festival, kino, fornøylespark og lignende)
- Bruk av lokale transporttjenester og drivstoff, bompenger, parkering osv.
- Annet; som helse/velvære-, post-, bank- og teletjenester, turistinformasjon e.l.

De indirekte økonomiske effektene i kommunene omfatter omsetning og sysselsetting som følge av:

- Underleveranser fra lokale produsenter til foretak som selger varer og tjenester til turister
- Forbruk innen kommunene av lønns- og eierinntekter skapt i de foretak som selger til turistene og de som står for underleveranser

- Skatteinntekter til kommunene av lønns- og eierinntekter.

1.3.3 Utbygging av private fritidsboliger

De direkte økonomiske virkningene er knyttet til produksjonen av fritidsboliger for salg. Forbruk tilknyttet bruken av fritidsboligene faller inn under ”betjening av tilreisende”, analogt med de øvrige formene for turisme.

De direkte virkningene i kommunene i form av netto omsetning og sysselsetting kommer av (i hovedsak)

- Salg av tomter (hvis lokal grunneier), eventuelt festeavgift
- Fortjeneste ved salg (hvis lokal utbygger)
- Lokale leveranser av materialer, innredning etc.
- Bruk av lokale håndverkere til grunnarbeider, oppsetting og innredning
- Kommunale avgifter (tilknytning vann og avløp, saksbehandling etc.)

Indirekte virkninger omfatter her i hovedsak innteksteffekter, det vil si at inntekter for tomteselger, utbygger, og leverandører av varer og tjenester anvender (deler av) inntektene innen kommunen. Herunder også skatteinntekter til kommunen.

Underleveranser av materialer og håndverkstjenester til utbygger har vi her regnet som direkte salg.

1.3.4 Utbygging av overnattingsanlegg og andre fasiliteter

De økonomiske virkningene av slik utbygging er relativt analoge med virkningene av hyttebygging. Forskjellen er at anleggene ikke selges i et åpent marked slik som fritidsboligene.

De direkte virkningene henger først og fremst sammen med at det skapes etterspørsel (delvis) lokalt etter materialer, innredning og håndverks- og entreprenørtjenester, samt kommunale tjenester. Dessuten kan det være private lokale grunneiere som får inntekter av tomtosalg.

Byggevirknsomheten innebærer periodevis import av arbeidskraft. Indirekte virkninger omfatter her i hovedsak innteksteffekter, det vil si at inntekter for tomteselger, utbygger, og leverandører av varer og tjenester anvender (deler av) inntektene innen kommunen. Herunder også skatteinntekter til kommunen.

I prosjektet er det ikke gjort spesielle beregninger for denne type byggevirknsomhet.

1.3.5 Betjening av tilreisende – avgrensning i forhold til turistbegrepet

Definisjonen av en ”turist” er relativt vid (se rammen), og det er her behov for noen presiseringer med hensyn til hvem vi skal regne med som turister i Buskerud og de aktuelle regionene og kommunene, og hvem og hva våre beregninger faktisk vil omfatte.

Definisjonen innebærer at turistbegrepet også omfatter yrkesreisende og dagsbesøkende, dersom de fyller kriteriet ”ikke-rutinemessig karakter”.

Turister defineres som

personer som reiser til eller oppholder seg på et sted som ligger utenfor det området de normalt ferdes, der reisen er av en ikke-rutinemessig karakter og oppholdet på stedet som besøkes varer kortere enn et år.

Kilde: World Tourism Organisation (WTO) 1994.

Turister som besøker Buskerud omfatter vanlige ferie- og fritidsreisende og yrkesreisende på korte opphold. En vid tolkning av definisjonen innebærer at også personer på midlertidig arbeidsopphold (f eks sesongarbeid eller anleggsperiode) kan regnes med.

Både betjening av tilreisende og bygging av hytter, overnattingsanlegg med mer medfører import av arbeidskraft for kortere eller lengre tid. Disse anvender en del av sine inntekter til kjøp av tjenester i kommunen i løpet av arbeidsperioden. Til dels etterspørres de samme varer og tjenester som ”ordinære turister” (oppholdskostnader, servering, bensin, diverse detaljhandel).

1.3.6 Konklusjoner mht avgrensning og hva beregningene omfatter

Vi har i utgangspunktet oppfattet oppdraget slik at det er de ordinære turistene som er i fokus. De direkte virkningene vi beregner skal i prinsippet følgelig gjelde tilreisende utenom tilreisende arbeidskraft.

Det er imidlertid vanskelig å skille mellom turistenes forbruk og andres forbruk:

- Når det gjelder omsetningen i detaljhandelen, som SSB utgir statistikk for på kommunenivå, kan vi prinsippet skille ut lokalbefolkningens forbruk. Det resterende vil være tilreisendes forbruk. Denne resten vil omfatte innkjøp foretatt av både turister og av importert arbeidskraft.
- Når det gjelder serveringsomsetning, omsetning i aktivitets-/opplevelsesbedrifter, transport og annet har vi beregnet hvor mye som kan tilskrives turistenes forbruk. I tillegg har vi estimert hvor mye det omsettes for i de aktuelle reiselivsrelaterte foretakene i de kommunene vi har sett spesielt på i denne analysen. Differansen mellom bedriftenes samlede omsetning og det beregnede turistforbruket kan anses som lokalbefolkningens forbruk i de aktuelle kommunene. Forholdstallene mellom turistenes forbruk og lokalbefolkningens forbruk kan også nyttes til å gjøre tilsvarende anslag for de regionene som ikke er analysert på kommunenivå.
- For losjiovernetning (forbruk til overnatting) er forholdene litt annerledes. Her regner vi at all kjøpt overnatting gjelder turister.
- De beregnede omsetningstall i denne rapporten omfatter i prinsippet bare turistenes forbruk. I tilfeller hvor beregninger av lokalbefolkningens forbruk og forbruket til midlertidig bosatt arbeidskraft er med er det kommentert spesielt (hvor det er aktuelt).

2 Overnattingstilbud og statistikkgrunnlag

2.1 Varme og kalde senger

Begrepet ”varme senger” omfatter litt forenklet sagt kommersielle senger. Det vil si overnattingskapasitet som på en eller annen måte er tilgjengelig for kjøp i et marked og hvor tilbudet normalt omfatter oppredde senger og muligheter for rengjøring. Det vil si i praksis at det er hoteller og liknende overnattingssteder, samt hytter og leiligheter som ikke er avgrenset fra markedet ved at bruken er begrenset til eier og dennes venner/familie.

Her finnes det imidlertid mange gråsoner. Private hytter og leiligheter som er stilt til disposisjon for utleie gjennom destinasjonsselskap eller lokalt bookingselskap regnes vanligvis med.

Blant de som ikke regnes som varme senger er f.eks. hytter som er leid ut på åremål til firmaer, disse representerer et belegg som vanligvis kan måle seg med belegget i kommersielle hytter. Hytter og leiligheter som leies ut på ukes- eller døgnbasis i perioder av året utenom lokal formidler, f.eks. via internett, regnes ikke med.

Begrepet ”varme senger” må i vår sammenheng først og fremst ses som et uttrykk for hvor mange senger destinasjonen kan tilby personer som ønsker å besøke destinasjonen uten å ha et eget overnattingssted.

Det mest sentrale elementet i opplegget for en ny undersøkelse for Buskerud er forbedring av datagrunnlaget og anvendelsen og sammensetningen av data fra ulike kilder. BTV-analysen for 2004 hadde en del svakheter i datagrunnlaget, men det har skjedd enkelte viktige forbedringer i datagrunnlaget siden da.

2.2 Hovedtrekk i beregningsmetoder

Hovedprinsippene i beregningene er at vi beregner omfanget av overnattinger i de enkelte kategoriene og tilordner forbrukstall per gjestedøgn til overnattingstallene. Dette gir de direkte konsumvirkningene, som så brukes som grunnlag for å beregne direkte og indirekte produksjonsvirkninger og sysselsettingsvirkninger.

2.3 Datagrunnlag

2.3.1 Datagrunnlag kommersiell overnatting fra SSB

Analysen som ble gjort i 2007 for Hol og Hemsedal og andre liknede studier avdekket at det kan være et betydelig antall overnattinger som ikke kommer med i beregningene dersom man anvender tall fra SSBs hotell-, camping-, hyttegrend- og hytteformidlingsstatistikk. Innen statistikkene for kommersiell overnatting er det rett og slett en del overnattingssteder som mangler, blant annet fordi:

- Hotellbedrifter med færre enn 20 senger er ikke med i hotellstatistikken. Det gjør at en del pensjonater, fjellstuer, gårds- og husrom og annet faller utenom statistikken.
- Campingstatistikken omfatter ikke campingforetak med færre enn 50 oppstillingsplasser og/eller færre enn åtte hytteenheter.
- Hyttegrender (som omfatter foretak med utleie av minst tre hytter eller leiligheter for selvhushold) er mangelfullt dekket av SSB. Dette skyldes i hovedsak manglende oversikt over bedriftspopulasjonen.
- Utleie av private fritidsboliger, herunder også enheter i leilighetskomplekser og hyttelandsbyer, skal i prinsippet bli innberettet til hytteformidlingsstatistikk som imidlertid kun gis på fylkesnivå. Denne er langt fra komplett, blant annet fordi det ikke hentes inn data fra de store utenlandske selskapene som opererer i Norge. Dessuten har antallet norske formidlere har økt kraftig med utbredelsen av internett, og her har ikke SSB oversikt over populasjonen. På en del destinasjoner er det lokale bookingselskaper som i hovedsak står for utleien, men det er få av disse som rapporterer til SSB.
- Det er i enkelte kommuner (f eks Hemsedal) et antall hytter som er satt opp for utleie, særlig på åremål. Det er usikkert i hvilken grad slike bygg er registrert som fritidsbygg eller som næringsbygg tilknyttet landbruksvirksomhet.

Når det gjelder regional inndeling av statistikken, gir SSB følgende tall for de enkelte regioner (kilde: www.statistikknnett.com):

Hallingdal:

Regionen omfatter kommunene Flå, Nes, Gol, Hemsedal, Ål og Hol.

I tillegg er det gitt statistikk også for alle kommunene hver for seg - med unntak av Flå. Flå har ingen hoteller i hotellstatistikken. Under camping/hyttegrender er Flå slått sammen med Nes.

Numedal:

Regionen omfatter kommunene Kongsberg, Flesberg, Rollag og Nore og Uvdal.

I tillegg er det gitt tall for kommuner etter følgende opplegg:

Nore og Uvdal er gitt alene både for hoteller og for camping/hyttegrender.

Kongsberg er gitt alene i hotellstatistikken; dessuten: I hotellstatistikken blir Flesberg, med bare ett hotell, av hensyn til konfidensialitet slått sammen med Drammensregionen (rest-Buskerud).

Midt-Buskerud:

Regionen omfatter kommunene Sigdal, Krødsherad og Modum. Modum har bare ett hotell i statistikken og må av hensyn til konfidensialiteten slås sammen med Drammensregionen (rest-Buskerud).

Ringerike/Hole:

Regionen omfatter kommunene Ringerike og Hole. I tillegg er det gitt statistikk også for begge kommunene hver for seg.

Drammensregionen:

Regionen omfatter kommunene Drammen, Øvre Eiker, Nedre Eiker, Røyken, Lier og Hurum. Av hensyn til konfidensialiteten er også hotellene i Modum (1) og Flesberg (1) tatt med i denne regionen. I de andre kommunene finnes det hoteller og liknede bare i Hurum (2), Øvre Eiker (2) og Lier (1).

I hotellstatistikken er tall for Drammen også gitt separat.

Vi benytter den samme regioninndelingen mht. analysene og presentasjonsformen i denne rapporten, men må gjøre noen ekstra beregninger for at overnattinger ved hoteller SSB har tatt med i andre regioner skal få riktig "hjemregion".

2.3.2 Utvalgsundersøkelser om overnattinger og turistenes forbruk

Gjennom TØIs prosjekt TOURIMPACT (se lista over referanseprosjekter) er det nå gjort betydelig datainnsamling, særlig om norske reisende i Norge:

- Ferieundersøkelser blant nordmenn (reisemål, overnattinger, forbruk etc.) for sommersesongen 2008 (4 000 respondenter)
- Ferieundersøkelser blant nordmenn (reisemål, overnattinger, forbruk etc.) for vintersesongen 2009 (3 000 respondenter)
- Undersøkelse av bruk og hold av fritidsboliger i Norge (sted, overnattinger, forbruk, kostnader til oppgradering/utvidelser, etc.) for perioden oktober 2007 – oktober 2008 (3 000 respondenter).
- Forbruksundersøkelse sommeren 2009 blant fergereisende utenlandske turister (1 000 respondenter)

I tillegg er det gjennomført forbruksundersøkelser i 2007 blant utenlandske turister i Norge i samband med Gjesteundersøkelsen 2007. Forbrukstallene er supplert med nye overnattingstall fra Gjesteundersøkelsen 2010, som er anvendt i beregningene for utlendinger.

Forbrukstallene er også prisindeksjustert for å reflektere 2010-nivå, og overnattingstallene justert i forhold til strukturen og omfanget av kommersielle overnattinger registrert i SSBs overnattingsstatistikker for 2010.

Annen statistikk som kan anvendes i prosjektet er:

- SSBs reiseundersøkelser – innenlandske reiser. Sammenstilling av tall for perioden 2004-2009 er tilgjengelig på egen datafil, kan benyttes som grunnlag for nordmenns reiser på fylkesnivå
- Statistikk for fritidsboliger, herunder antall fritidsboliger totalt og årlig byggeaktivitet på kommunenivå (SSB)
- Registerstatistikk på kommunenivå for fritidsboliger og eieres bostedskommune (Statens Kartverk/GAB)
- SSBs detaljhandelsstatistikk på kommunenivå

2.4 Metoder for beregning av overnattinger

2.4.1 Hovedtrekk

Hovedframgangsmåten i beregningene er å kombinere en makrotilnærming ("top-down") med en mikrotilnærming ("bottom-up"). Utgangspunktet er totale overnattingstall etter overnattningsform for hvert fylke i Norge, som beregnes, i likhet med turistkonsumet, i prosjektet TOURIMPACT på TØI ut fra SSB-statistikk og utvalgsundersøkelser. Tallene for Buskerud i 2008 anvendes som ramme for videre beregninger.

Kontroll og justering av overnattingstallene for fylket, og fordeling på regioner og kommuner, gjøres gjennom innhenting av grunnlagsmateriale på kommunenivå. Grunnlagsmaterialet på kommunenivå brukes også til å beregne forbruk relatert til dags- og gjennomreiser (dvs. gjester som ikke overnatter) i det aktuelle området, turistrelatert lokal sysselsetting, samt omsetning i forbindelse av utbygging av fritidsboliger.

2.4.2 Kommersielle overnattinger

Til forskjell fra BTV-analysen har vi i denne analysen gått igjennom hele overnattingstilbudet i samtlige av kommunene i fylket for å få et bedre beregningsgrunnlag. Dette ble for eksempel gjort i TØIs analyse for Hemsedal og Hol i 2007 og for Østfold i 2009.

Første steg medførte å kartlegge overnattningskapasitet, med utgangspunkt i de overnattningsbedrifter i hver region/kommune som er presentert på ulike internettsider og registre, samt med supplerende informasjon fra turistkontorer og destinasjonsselskaper. Spesielt må man være oppmerksom på leilighets- og hytteanlegg som består av selveide enheter, men som i praksis drives som kommersielle overnattningssteder (jfr. Hemsedal og Hol).

Vi sammenliknet så dette materialet med tall for kapasitet og antall bedrifter i SSBs statistikk for å finne ut hvor mange, og hvilke overnattningssteder som ikke er med. Vi brukte også dette materialet til å omfordele overnattningsbedrifter etter region ut fra de sammenslåingene som er gjort i SSBs materiale (jfr. regioninndelingen i avsnitt 2.3.1).

Når estimater for overnattingstall var etablert for de ulike kommersielle overnattningsformene for alle kommunene i fylket for henholdsvis nordmenn og utlendinger samt yrkes- og ferie/fritidsgjester, var det ut fra fordelingene av overnattinger på overnattningsformer fra utvalgsundersøkelsene mulig å beregne antall overnattinger totalt. Ut fra dette kan man så beregne tall fra "ikke-kommersielle" overnattningsformer (som besøk hos slekt og venner og annet; se avsnitt 2.4.4 nedenfor).

2.4.3 Eie og bruk av fritidsboliger

Overnattinger i private fritidshus ble i 2004-rapporten hovedsak beregnet ut fra antall fritidsboliger i hver kommune og ut fra Høgskolen i Buskerud sin hytteundersøkelse i Rollag, Sigdal og Hol 2002 (Jan Velvin). Beregningene gjøres

denne gang i hovedsak ut fra antall fritidsboliger i kommunene og nye tall fra TØIs fritidsboligundersøkelse i 2008.

Fritidsboligundersøkelsen gir også tall for utgifter til utbygging/oppgradering av eksisterende fritidsboliger. Dette ble kun belyst ved enkle regneeksempler i 2004-rapporten.

Et viktig moment er at vi denne gang vil vurdere spesielt hvor store andeler av forbruket som gjelder personer som er bosatt utenfor regionen. Dette ble ikke eksplisitt tatt hensyn til i 2004-rapporten.

Beregninger av effekter av fritidsboligbygging følger samme opplegg som i forrige rapport. Det vil si innhenting av kommunevise data om utbyggingsvolum og priser. Kalkylen for hyttebygging og fordeling av inntekter på de ulike aktører presentert i BTV-analysen for 2004 er anvendt også her.

2.4.4 Annen privat overnatting

Overnattingstall for besøk hos slekt og venner, samt kategoriene ”annet” og ”uoppgitt” ble i BTV-analysen for 2004 basert på SSBs ferieundersøkelser blant nordmenn og TØIs gjesteundersøkelse blant utlendinger for 1997 og 1998. Vi vil for 2010 i hovedsak benytte makrotall for Buskerud fra TOURIMPACT-prosjektet. Når det gjelder overnattingsbesøk hos slekt eller venner er fylkestall for disse fordelt på regioner ut fra befolkning i hver region, mens kategorien ”annen overnatting” er fordelt proporsjonalt med beregnet antall overnattinger i kommersiell overnatting for hver region/kommune.

Når det gjelder overnatting og forbruk knyttet til åremålsleie/firmahytter og lignende, er dette beregnet som en ”restkategori” for differansen mellom makrotall for 2008 og beregnede makrotall for 2010. Fordelingene regionene imellom er gjort med bakgrunn i oversikten over dette segmentet i analysen for Hol og Hemsedal for 2006, samt etter antall fritidsboliger i hver kommune og region.

2.5 Metoder for beregninger av økonomiske virkninger

2.5.1 Turistenes forbruk

Totalt turistkonsum beregnes som i den forrige rapporten ved å multiplisere overnattingstall for ulike turistkategorier med forbrukstall per gjestedøgn for de ulike kategoriene gjester for ulike vare- og tjenestetyper. TØIs arbeid i TOURIMPACT-prosjektet gir konsumtall for hvert fylke etter type vare/tjeneste og overnattingsform. Datagrunnlaget for dette er TØIs utvalgsundersøkelser blant norske og utenlandske reisende, samt TØIs fritidsboligundersøkelse. Overnattingstall og forbruk er beregnet i TOURIMPACT for Buskerud for basisåret 2008, mens tallene for 2010 i denne analysen er oppjustert til 2010-nivå ved hjelp av SSBs konsumprisindeks.

Samme type av kombinasjon av makro- og mikrotilnærming som for overnattingssiden (jfr. avsnitt 2.3.1) er anvendt for de enkelte forbrukskategoriene (overnatting, servering, transport osv). Mikrotilnærmingen omfatter, i tillegg til en

regionvis gjennomgang av overnattings siden, bruk av data om omsetning i varehandel, aktivitetsanlegg med mer.

Kombinasjonen av makro- og mikrotilnærmingen gir også muligheter til å beregne/estimere forbruket relatert til dagsbesøk og gjennomreiser, samt å skille ut befolkningens eget forbruk (ikke-turistrelatert forbruk). Forbrukstallene fra TOURIMPACT gir i utgangspunktet bare tall for overnattende turister, og differansen mellom disse og den samlede estimerte omsetningen i turistrelaterte foretak kan antas å utgjøre omsetning fra dagsbesøkende og gjennomreisende turister, samt lokalbefolkningens eget forbruk. Data fra TOURIMPACT om turister som har besøkt, men ikke overnattet i Buskerud, kan benyttes til å beregne gjennomreisendes forbruk, som igjen kan benyttes til å gi anslag på omsetning fra dagsbesøkende. Det som blir "til overs" av differansen nevnt ovenfor, kan anses å utgjøre lokalbefolkningens (ikke-turistrelaterte) forbruk av reiselivsprodukter og tjenester i hjemkommunen. Det må understrekes at turistrelatert omsetning utenom overnattingsturisme er vanskelig å beregne nøyaktig og stedfeste til en gitt kommune eller region, og tallene for f eks dagsbesøk og gjennomreiser må derfor anses som relativt grove estimater. Særlig gjelder dette for de regionene vi ikke har undersøkt spesielt på kommunenivå (hvor det er ikke er samlet inn mikrotall lokalt for foretakenes omsetning.)

2.5.2 Beregning av direkte og indirekte virkninger

De beregnede konsumtallene for 2004 ble anvendt som input i PANDA-modellen for å beregne produksjonsverdien av det turistenes forbruk genererte av etterspørsel i hver region etter varer og tjenester, direkte og indirekte. Nye PANDA beregninger er altså ikke gjort for 2010, vi forutsetter at multiplikatorene beregnet i 2004 kan anvendes på nye konsumtall fra 2010.

Når det gjelder de indirekte virkningene, presenteres disse i form av en virkningsmultiplikator beregnet på regionnivå samlet for alle næringer (som i 2004-rapporten). Dette henger blant annet sammen med nøyaktigheten i grunnlagsmaterialet; det vil si i konsumtallene, de fylkesvise nasjonalregnskap og i modellstrukturen i PANDA.

På grunnlag av de direkte og indirekte produksjonsvirkningene beregnes sysselsettingstall på fylkesnivå (etter næring), for hver region og for kommunene i Hallingdal og Midt-Buskerud.

2.6 Presentasjon av resultater etter geografisk nivå

Resultatene av bergningene presenteres i denne rapporten på tre ulike geografiske nivå; først på fylkesnivå, så på regionnivå for de fem regionene, og til slutt på kommunenivå for de ni kommunene i Hallingdal og Midt-Buskerud.

2.6.1 Fylkesnivå

På fylkesnivå presenteres tall for fylket samlet. I prinsippet skal tallene for fylket være lik summen av tallene for de fem regionene, men i enkelte tilfeller er det et

mindre avvik. Dette skyldes fortrinnsvis avrundinger, gjennomsnittsberegninger og annet av beregningsteknisk karakter.

2.6.2 Regionnivå

Tallene presenteres deretter på regionnivå for de fem regionene Hallingdal, Numedal/Kongsberg, Midt-Buskerud, Ringerike/Hole og Drammensregionen.

2.6.3 Kommun nivå

To regioner, Hallingdal og Midt-Buskerud, har også blitt analysert på kommunenivå. Beregninger for de ni aktuelle kommunene er presentert etter den regionvise fremstillingen. Kommunene er: Flå, Nes, Gol, Hemsedal, Ål og Hol (Hallingdal); og Sigdal, Krødsherad og Modum (Midt-Buskerud). For disse kommunene er det samlet inn og analysert mikrotall for foretak innen overnatting, servering, varehandel, aktiviteter/opplevelser, og ”annet” av turistrelatert virksomhet, samt nybygg av fritidsboliger, og lokal sysselsetting. På samme måte som for fylkestall og regiontall, kan det forekomme mindre avvik mellom regiontallene og summen av tallene for kommunene innen hver region.

3 Turistenes overnattinger i Buskerud

Antallet kommersielle/varme senger er beregnet til 28 400 per 1. januar 2010. Antallet hotellsenger er 14 800, de øvrige 13 600 er senger i mindre overnattingsforetak som pensjonater, fjellstuer, B&B, turisthytter camping-/utleiehytter og annet av selvhusholdssenger som ikke er med i SSBs hotellstatistikk. I dette antallet er ikke senger i hytter utleid på åremål tatt med, men overnattingstall for denne kategorien overnatting er likevel med i beregningene i dette kapitlet.

3.1 Turistovernattinger i fylket

Som vist i tabell 3.1 nedenfor er det beregnet et antall turistovernattinger på ca 9,3 millioner i fylket i 2010. Drøyt 1,5 millioner av disse overnattingene fant sted på hotell eller liknende overnattingsanlegg, dette tilsvarer ca 16 prosent av totalt antall overnattinger i Buskerud. Omtrent 12 prosent av overnattingene i Buskerud var ferie- eller fritidsbaserte overnattinger på hotell, mens bare ca fire prosent av overnattingene i fylket var yrkes- eller forretningsbaserte hotellovernattinger.

Campingovernattinger, i telt, bobil eller sesongcamping på eller utenom campingplass utgjorde vel 7 prosent av overnattingene, og mesteparten av dette var norske ferie- og fritidsbaserte overnattinger. Man bør være oppmerksom på at overnattinger i campinghytter eller hyttegrend er ikke med under camping, men er tatt med i kategorien utleiehytter (o.l.)

Det finnes et betydelig antall fjellstuer, turisthytter, rom og frokost (B&B), annen romutleie, gårdshytter, campinghytter og hyttegrender i Buskerud. Det er ca 2 400 senger i fylkets mange campinghytter eller hyttegrender, mens 10 600 senger finnes i andre former for rom-, leilighets-, eller hytteutleie i Buskerud. I alt var det ca 1,1 millionene overnattinger i utleiehytter/leiligheter eller rom (utenom hoteller), som utgjorde ca 12 prosent av overnattingene i fylket. Nesten alle av disse overnattingene ble foretatt av nordmenn eller utlendinger på ferie, og utlendinger og nordmenn stod for omtrent halvparten av overnattingene hver. Svært få yrkesbaserte overnattinger foregår i denne typen overnatting i Buskerud - som ellers i landet.

Drøyt én av tre av alle turistrelaterte overnattinger i Buskerud fant sted i fylkets 43 000 private fritidsboliger i 2010. Langt de fleste av de 3,4 millioner fritidsboligovernattingene ble foretatt av nordmenn på ferie, som utgjorde 30 prosent av alle turistrelaterte overnattinger i fylket. Yrkesbetingede overnattinger i private fritidsboliger, utgjorde fire prosent av alle overnattinger, mens utlendingers feriebetingede overnattinger i fritidsboliger stod for ca 3 prosent av alle turistovernattingene i Buskerud.

Overnattinger hos slekt eller venner (1,4 mill.) utgjorde nesten like mye som hotellovernattingene i fylket, ca 15 prosent av overnattingene totalt. To av tre slike overnattinger var knyttet til nordmenns besøk hos slekt eller venner, og de fleste av disse var naturlig nok ferie- og fritidsbaserte. Noen yrkesreisende nordmenn benyttet seg også av overnatting hos slekt eller venner (tre prosent av overnattingene).

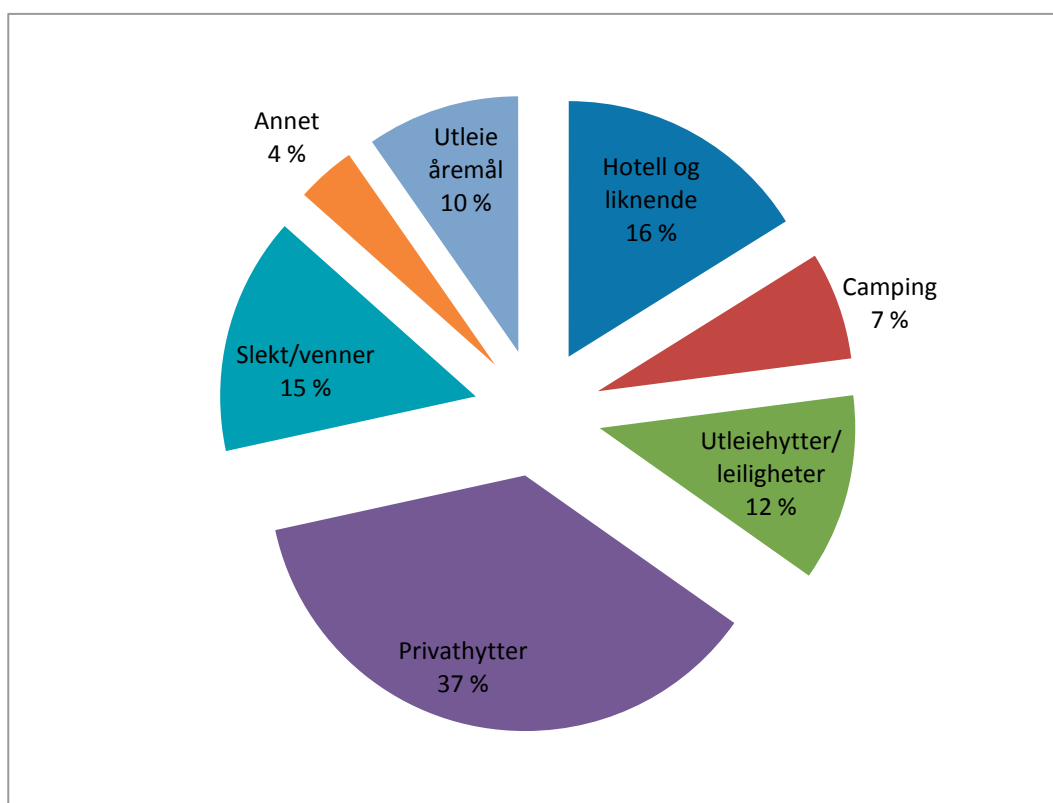
Tabell 3.1 Turistrelaterte overnattinger i Buskerud i 2010, etter type overnatting, reiseformål og nasjonalitet. 1000 overnattinger.

Buskerud, i alt		9 344	100 %
Hotell og liknende	I alt	1 507	16 %
	Nordmenn ferie & fritid	751	8 %
	Nordmenn yrke	250	3 %
	Utlendinger ferie & fritid	387	4 %
	Utlendinger yrke	120	1 %
Camping (telt, bobil, sesongcamp. på og utenom camp.plass), ekskl. campinghytter	I alt	637	7 %
	Nordmenn ferie & fritid	448	5 %
	Nordmenn yrke	27	0 %
	Utlendinger ferie & fritid	121	1 %
	Utlendinger yrke	41	0 %
Utleiehytter/leiligheter/B&B rom/vandrerhjem, inkl. campinghytter	I alt	1 105	12 %
	Nordmenn ferie & fritid	556	6 %
	Nordmenn yrke	-	-
	Utlendinger ferie & fritid	458	5 %
	Utlendinger yrke	90	1 %
Privathytter/fritidsboliger	I alt	3 439	37 %
	Nordmenn ferie & fritid	2 812	30 %
	Nordmenn yrke	339	4 %
	Utlendinger ferie & fritid	288	3 %
	Utlendinger yrke	-	-
Slekt/venner	I alt	1 403	15 %
	Nordmenn ferie & fritid	642	7 %
	Nordmenn yrke	249	3 %
	Utlendinger ferie & fritid	488	5 %
	Utlendinger yrke	24	0 %
Utleiehytter/næringsbygg, åremålsleie	I alt	905	10 %
	Nordmenn ferie og fritid	905	10 %
Annet, uspesifisert	I alt	349	4 %
	Nordmenn ferie & fritid	48	
	Nordmenn yrke	90	
	Utlendinger ferie & fritid	104	
	Utlendinger yrke	107	

Det finnes også en del hytter/fritidsboliger som er bygd for privat utleie på åremål til private, ofte firmaer eller organisasjoner. En del av disse enhetene er ikke registret som (private) fritidsboliger, men er registrert som næringsbygg i annen kommersiell virksomhet enn turisme. Slike hytter tilbys nødvendigvis ikke åpent i markedet (dvs. via internettsider, turistbrosjyrer, turistkontor), fordi de er disponert i til dels langsiktige leieforhold. Utleier kan samtidig være registeret under annen virksomhet enn hytteutleie, som f.eks. innen landbruk eller skogsdrift. Det gjør at denne type enheter/foretak er lite ”synlige” i markedet, og er dermed vanskelige å tallfeste. For denne typen overnatting er dermed tallene mere usikre enn for de andre kategoriene. Vi har anslått at det ble foretatt ca 905 000 turistrelaterte overnattinger i slike enheter i Buskerud i 2010, i hovedsak av nordmenn i ferie- og fritidssammenheng.

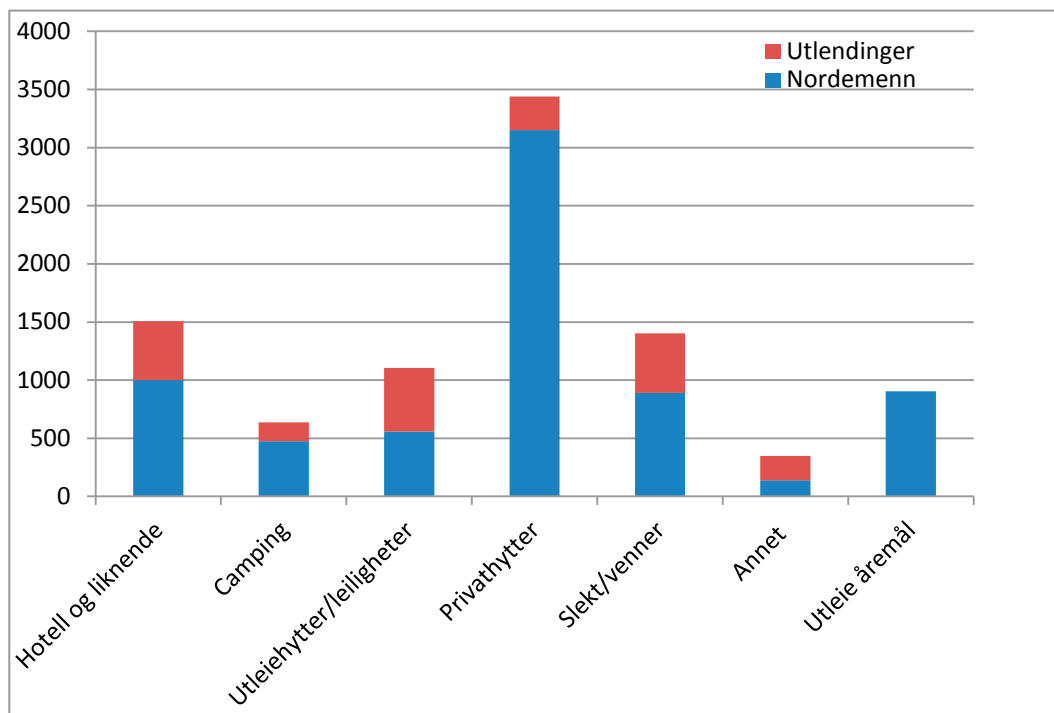
I kategorien ”annet”/uoppgitt overnatting var det ca 350 000 overnattinger (fire prosent av overnattingene) i fylket. Dette omfatter f.eks. overnatting i skoler etc. i forbindelse med arrangementer, yrkesbetenget overnatting i regi av arbeidsgiver (leide hus etc.) og overnatting i fritidsbåter.

Figur 3.1 nedenfor viser fordelingen av turistrelaterte overnattinger i Buskerud etter overnattningsform., jfr. tabell 3.1.

Figur 3.1 Turistrelaterte overnattinger i Buskerud i 2010, etter type overnatting. Andel av totalt antall turistovernattinger i Buskerud.

Figur 3.2, som også er basert på tabell 3.1, viser at det er nordmenn som står for brorparten av turistovernattingene i fylket. Omtrent 7,1 mill. overnattinger (76 prosent av overnattingene) ble foretatt av nordmenn, mens ca 2,2 mill. (24 prosent) ble foretatt av utlendinger.

Figur 3.2 Turistrelaterte overnattinger i Buskerud i 2010, etter type overnatting og nasjonalitet. I tusen overnattinger.

Det er innen kategorien utleiehytter/leiligheter/romutleie hvor utlendinger er relativt sett viktigst (ca halvparten av overnattingene i kategorien), mens nordmenn er dominerende innen de andre formene for overnatting.

3.2 Overnattinger i regionene

Tabell 3.2 viser fordelingen av turistrelaterte overnattinger i Buskerud på fylkets fem regioner, etter overnattingsform, nasjonalitet og besøksformål. Av regionene er Hallingdal klart viktigst som turistregion målt i antall overnattinger i 2010. Omtrent halvparten av turistovernattingene (4,6 mill.) fant sted i Hallingdal. Dette er en del høyere enn beregnet i BTV- analysen (3,3 mill.) for 2004, og det skyldes først og fremst bedre beregningsgrunnlag (fra TOURIMPACT-prosjektet), og bedre kjennskap til for eksempel utleiehytter og lignende fra analysene for Hol og Hemsedal 2006.

Tabell 3.2 Turistrelaterte overnattinger i Buskeruds fem regioner i 2010, etter type overnatting og reiseformål og nasjonalitet. 1000 overnattinger.

	Hallingdal	Numedal/ Kongsberg	Midt- fylket	Ringerike & Hole	Drammens- regionen	I alt
Totalt	4 636	1339	954	765	1 652	9 344
Hotell og lignende	990	98	128	115	177	1 507
Nordmenn F&F	524	43	56	50	78	751
Nordmenn Yrke	121	24	32	29	44	250
Utlendinger F&F	280	20	26	24	36	387
Utlendinger Yrke	65	10	14	12	19	120
*Camping	287	82	38	70	159	637
Nordmenn F&F	208	57	26	48	109	448
Nordmenn Yrke	7	5	2	4	9	27
Utlendinger F&F	60	14	7	12	28	121
Utlendinger Yrke	12	7	3	6	13	41
Utleiehytter, rom ol.	805	71	85	58	85	1 105
Nordmenn F&F	402	37	44	30	44	556
Nordmenn Yrke	-	-	-	-	-	-
Utlendinger F&F	349	26	31	21	31	458
Utlendinger Yrke	53	9	10	7	11	90
Privathytter	1 459	835	528	285	332	3 439
Nordmenn F&F	1 240	663	419	226	264	2 812
Nordmenn Yrke	83	108	68	37	43	339
Utlendinger F&F	136	64	40	22	25	288
Utlendinger Yrke	-	-	-	-	-	-
Slekt/venner	109	170	100	189	835	1 403
Nordmenn F&F	43	79	46	87	387	642
Nordmenn Yrke	8	32	19	35	156	249
Utlendinger F&F	58	56	33	63	278	488
Utlendinger Yrke	1	3	2	3	15	24
**Utleie åremål	759	53	40	25	28	905
Annet	226	29	35	24	35	349
Nordmenn F&F	36	3	4	2	4	48
Nordmenn Yrke	48	10	12	8	12	90
Utlendinger F&F	79	6	7	5	7	104
Utlendinger Yrke	63	10	12	9	12	107

*Ikke inklusive campinghytter/hyttegrennd, som inngår i kategorien utleiehytter m.m.

**Åremålsutleie/næringsbygg/firmahytter (kun nordmenn, ferie & fritid)

Hallingdal hadde nesten én million overnattinger i hoteller og liknede overnattingsanlegg, og drøyt 800 000 overnattinger i utleiehytter, leiligheter, rom og annet (utenom hotell). Flest overnattinger (ca 1,5 mill.) var det likevel i private hytter. Hallingdal har omtrent 16 000 fritidsboliger, som er ca 37 prosent av alle de registrerte fritidsboligene i fylket. Regionen har også klart flest overnattinger i firmahytter og annet av åremålsutleide enheter sammenlignet med de andre regionene i fylket.

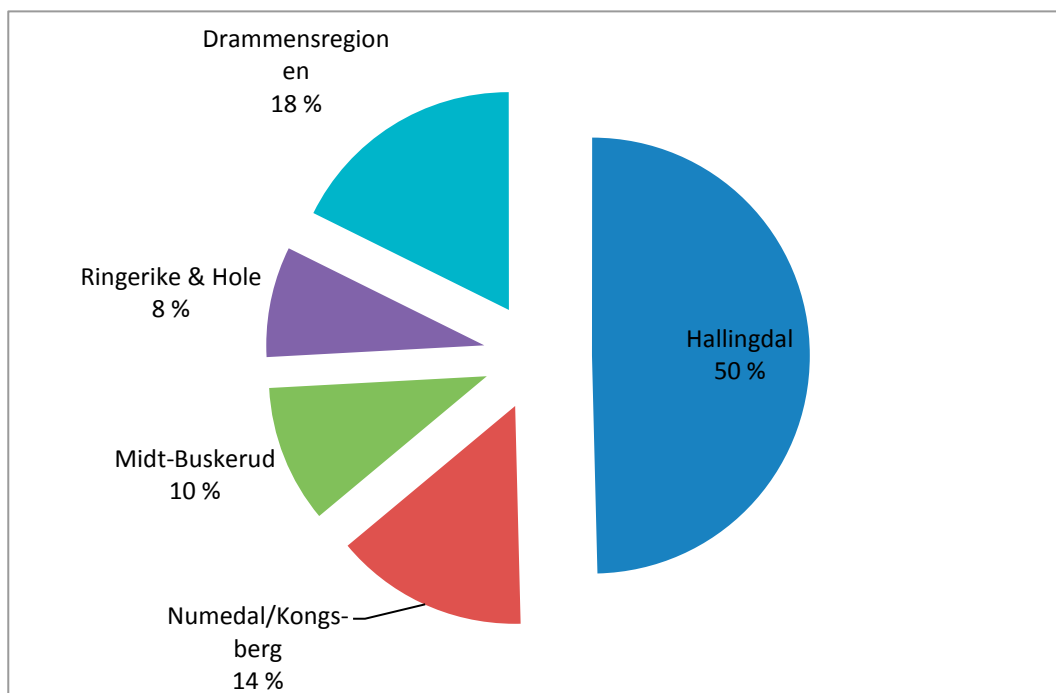
Numedal og Kongsberg-regionen har klart færre hoteller og liknede overnattingsanlegg (9) enn f.eks. Hallingdal (54). Regionen har under 100 000 overnattinger på hotell og liknende, som er færrest av regionene i Buskerud. Regionen har likevel et betydelig antall overnattinger innen ”ikke-kommersiell” overnatting, fortrinnsvis på privateide fritidsboliger. For eksempel er Flesberg og Nore og Uvdal viktige hyttekommuner med over 3 000 fritidsboliger hver. Det er beregnet at det var ca 835 000 overnattinger i regionens nesten 11 000 fritidsboliger i 2010. I tillegg var det om lag 170 000 turistrelaterte overnattinger hos slekt eller venner i regionen, samt drøyt 50 000 i åremålsutleide enheter.

Besøkende til Midt-Buskerud har også relativt flest overnattinger i private fritidsboliger, som utgjør over halvparten av de nesten 1 mill. turistrelaterte overnattingene i regionen. Regionen har få hoteller (4), men relativt store anlegg ved Norefjell/Noresund gjør at Midt-Buskerud hadde nesten 130 000 overnattinger på hoteller og liknede i 2010. Det er også denne kategorien overnatting som står for mesteparten av økningen i regionens overnattinger siden forrige TØI analyse (BTV-analysen) for 2004, som fortrinnsvis skyldes en betydelig økning av overnattingskapasiteten ved Norefjell de senere år.

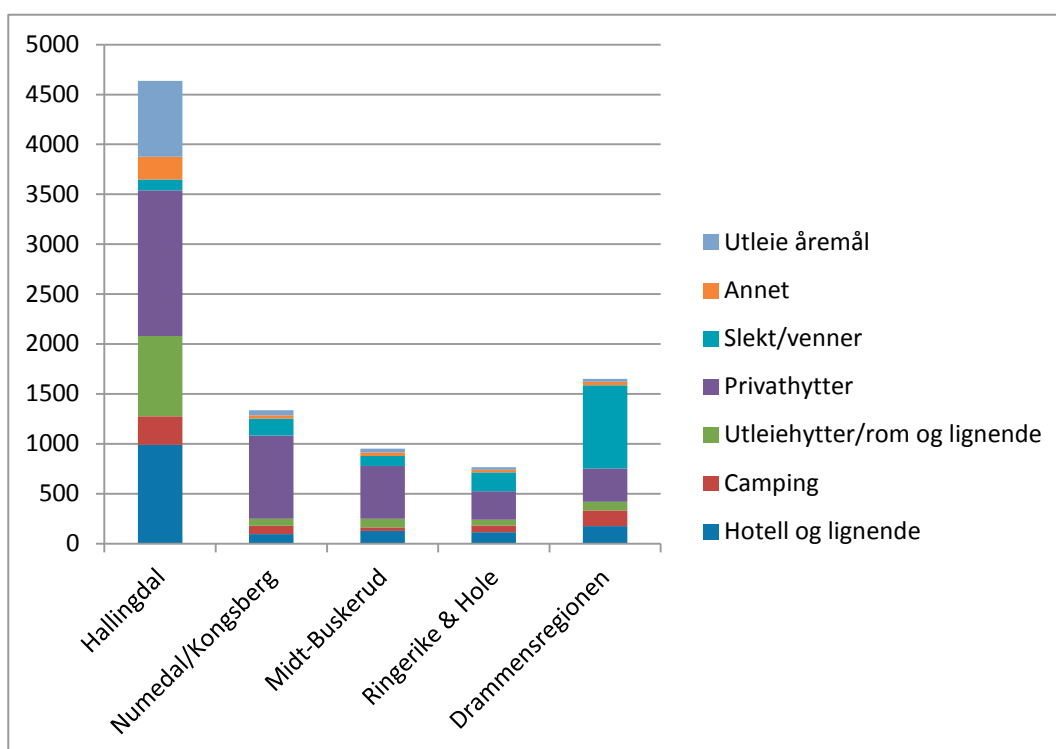
Ringerike og Hole-regionen har også mesteparten av overnattingene i regionen innen ikke-kommersiell type overnatting. Regionen har ca 4 600 fritidsboliger som det er beregnet at besøkende har tilbrakt omtrent 235 000 overnattinger i. Vel 190 000 overnattinger kan knyttes til besøk hos slekt eller venner i regionen. Regionens titalls campingplasser har om lag 70 000 overnattinger på campingplass pluss ca 16 000 i campinghytter (inkludert under utleiehytter i tabell 3.2).

Drammensregionen har 10 hoteller og liknede med drøyt 1 500 senger. De fleste og største av disse hotellene ligger i Drammen. Til sammen ble det tilbrakt nær 180 000 gjestedøgn på hotell i regionen, som er flest nest etter Hallingdal blant regionene i fylket. Regionen har også en del større campingplasser, med om lag 160 000 overnattinger på campingplass, pluss 14 000 i campinghytter (listet under hytteutleie i tabellen over). Drammensregionen er også den klart mest folkerike blant regionene i Buskerud, med over 155 000 innbyggere i 2010 og nesten 60 prosent av befolkningen i fylket. Det genererer også mange turistrelaterte slekt- eller vennerbesøk, dvs. om lag 835 000 overnattinger i forbindelse med slike besøk. Det var over halvparten av regionens 1,65 mill. turistovernattinger i 2010.

Figur 3.3 nedenfor viser det relative forholdet i antall overnattinger regionene i mellom. Som nevnt står Hallingdal for omtrent halvparten av overnattingene. Nest etter Hallingdal har Drammensregionen (18 prosent av overnattingene i fylket) og Numedal/Kongsberg (14 prosent) flest overnattinger. Midt-Buskerud og Ringerike/Hole har henholdsvis 10 prosent og åtte prosent av turistovernattingene i Buskerud.

Figur 3.3 Turistrelaterte overnattinger i Buskerud i 2010, etter region. Prosentandel av totalt antall overnattinger i Buskerud.

Figur 3.4 Turistrelaterte overnattinger i Buskerud i 2010, etter region og type overnatting. 1000 overnattinger.

Figur 3.4 illustrerer sammensetningen av turismen i Buskerud-regionene mht. overnattingsform. Figuren viser ganske klart at hytte/fritidsboligturismen er framtrødende i Buskerud når det gjelder andelen overnattinger i de ulike regionene. I Hallingdal er turismen mer sammensatt enn i de andre regionene, dvs. med overnattingene mer jevnt fordelt på ulike former for overnatting. Likevel er også fritidsboligturismen relativt størst i forhold til andre typer overnattingsturisme også der. Denne formen for turisme er relativt viktigst i alle regionene bortsett fra Drammensregionen.

3.3 Overnattinger i Hallingdal og Midt-Buskerud

I dette avsnittet presenteres sammensetningen av overnattinger på kommunenivå for Hallingdal og Midt-Buskerud.

3.3.1 Hallingdal

Tabell 3.3 viser at Hol og Hemsedal er de to dominerende kommunene nå det gjelder antall overnattinger i Hallingdal-regionen. Hol er den største reiselivskommunen mht. turistovernattinger, med nær 1,7 millioner overnattinger i 2010. Det er noe færre overnattinger (300 000) enn beregnet i TØIs Hol og Hemsedal-analyse for 2006. Antall hotellovernattinger har også gått noe ned i perioden (ca 40 000), noe som kan bidra til å forklare forskjellen fra 2006. Hol har drøyt 5 000 fritidsboliger, hvor det er beregnet at det ble foretatt over en halv million overnattinger på i løpet av 2010. Det er også mange (drøyt 400 000) overnattinger i åremålsutleide hytter i Hol.

Hemsedal har nest flest overnattinger av kommunene i Hallingdal, og strukturen i overnattingen likner den i Hol. Hemsedal har imidlertid langt færre fritidsboliger (drøyt 1 900 fritidsboliger i Hemsedal) enn Hol, mens overnattingsturisme i hotell og liknede leilighetsanlegg, samt i hytte- og romutleie er relativt viktigere der enn i Hol. Nesten 300 000 overnattinger er også beregnet innen firmahytter og annen åremålsutleie for Hemsedal.

Tabell 3.3 Turistrelaterte overnattinger i Hallingdal i 2010, etter kommune og type overnatting. 1000 overnattinger.

	Flå	Nes	Gol	Hemsedal	Ål	Hol	I alt
I alt	140	366	709	1 358	392	1 668	4 632
Hotell og lignende	7	22	237	320	40	364	990
Camping*	6	25	108	85	18	43	284
Utleiehytter/rom	5	51	109	352	76	213	805
Privathytter	108	225	178	206	204	539	1 459
Slekt/venner	5	19	25	11	25	24	109
Annet	1	9	44	85	15	73	226
Åremålsutleie**	8	16	10	298	14	413	759

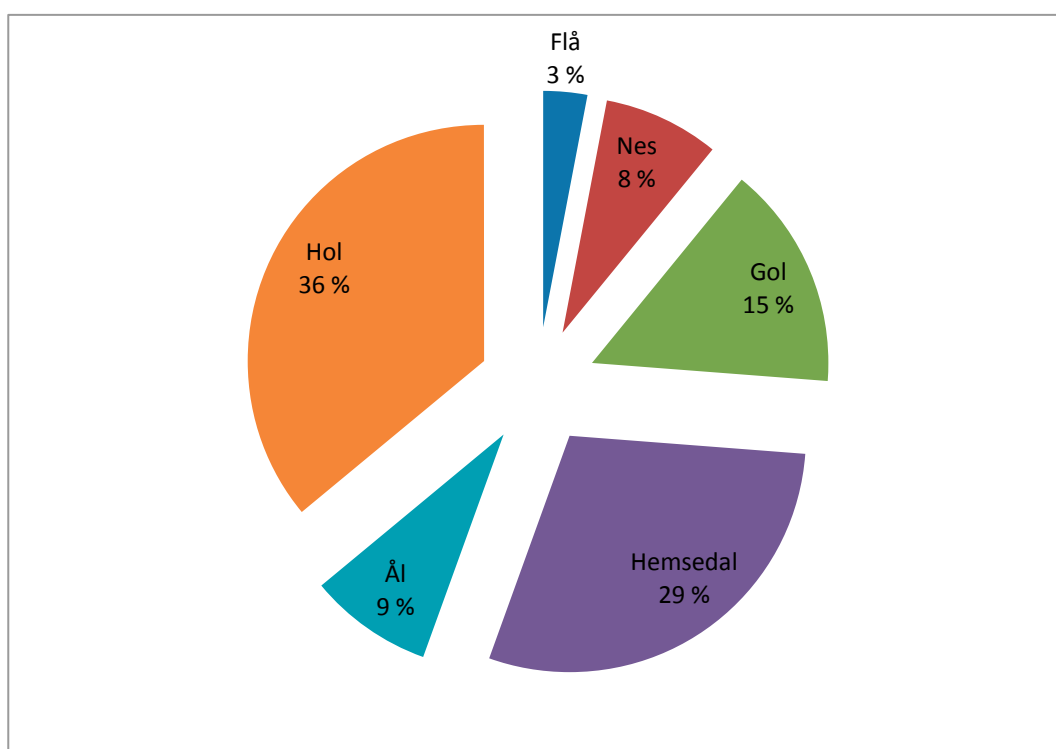
*Ikke inklusive campinghytter/hyttegrend, som inngår i kategorien utleiehytter

**Åremålsutleie/næringsbygg/firmahytter

Gol er den tredje største kommunen i regionen målt i antall turistovernattinger. Gol har flere store hotellanlegg og drøyt 1 900 hotellsenger, og hotellbasert tursime er relativt størst i den kommunen i forhold til andre overnattingsformer. Campingturisme er også relativt fremtredende i Gol med over 100 000 overnattinger på campingplass og 17 000 i campinghytter.

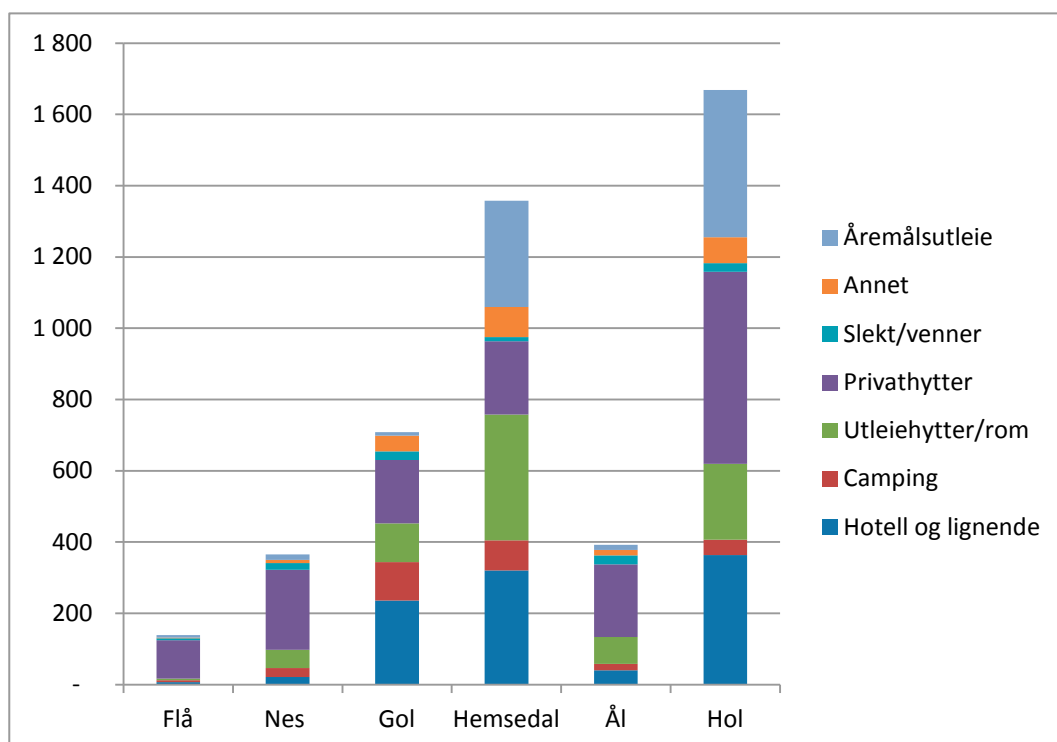
Nes og Ål har i underkant av 400 000 turistrelaterte overnattinger hver, mens Flå har ca 140 000 overnattinger. I alle disse tre kommuner er det fritidsboligturismen som er relativt viktigst, som står for over halvparten av overnattingene i disse kommunene. I Nes og Ål var det over 200 000 overnattinger i private fritidsboliger, mens i Flå var det i overkant av 100 000 slike overnattinger i 2010.

Figur 3.5 viser den prosentvise fordelingen av overnattinger på Hallingdals seks kommuner. Hol og Hemsedal står for ca en tredel hver av regionens overnattinger, mens de resterende fire kommuner deler den siste tredelen seg i mellom.

Figur 3.5 Turistrelaterte overnattinger i Hallingdal i 2010, etter kommune. Prosentandel av totalt antall overnattinger i Hallingdal.

Figur 3.6 viser strukturen i turistrelaterte overnattinger i Hallingdals seks kommuner etter overnattingsform. Turismen i Hemsedal er den mest sammensatte i så måte, hvor blant annet andelen overnattinger i utleiehytter/leiligheter og rom (utenom hotell) og i åremålsutleide enheter er relativt større enn f.eks. overnattinger i private fritidsboliger. Strukturen er også sammensatt i Hol og Gol, men der er fritidsboligturismen relativt viktigere enn i Hemsedal. For Flå, Nes og Ål er det overnattinger i private fritidsboliger som er den viktigste turistrelaterte overnattingsformen i disse kommunene.

Figur 3.6 Turistrelaterte overnattinger i Hallingdal i 2010, etter kommune og type overnatting. 1000 overnattinger.

3.3.2 Midt-Buskerud

Sigdal er den kommunen hvor det er beregnet flest turistrelaterte overnattinger i regionen (440 000 overnattinger) i 2010. De aller fleste av disse har foregått i private fritidsboliger (354 000, 80 prosent). Sigdal er en viktig fritidsboligkommune med over 4 200 registrerte fritidsboliger i 2010.

Tabell 3.4 Turistrelaterte overnattinger i Midt-Buskerud i 2010, etter kommune og type overnatting. 1000 overnattinger.

Region	Sigdal	Krødsherad	Modum	I alt
I alt	440	351	164	953
Hotell o. l.	0	114	13	128
Camping*	21	12	7	38
Utleiehytter/rom	20	46	18	84
Privathytter	354	127	47	528
Slekt/venner	19	12	70	100
Annet	3	26	5	35
Åremålsutleie**	23	14	3	40

*Ikke inklusive campinghytter/hyttegrenn, som inngår i kategorien utleiehytter

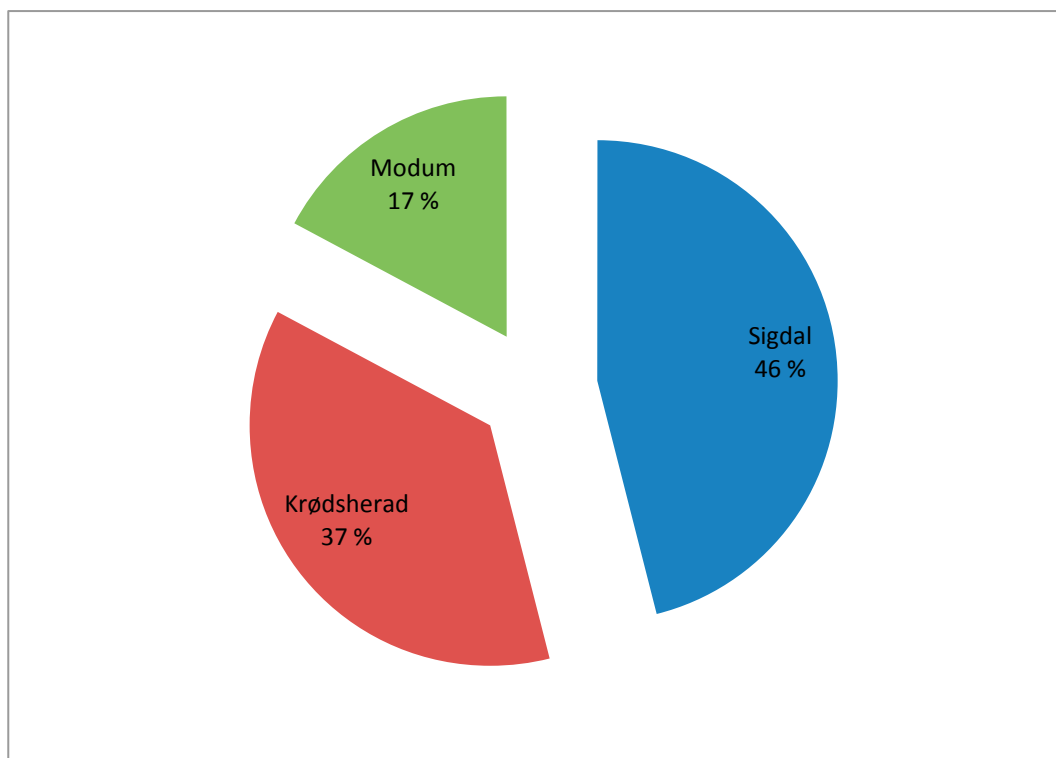
**Åremålsutleie/næringsbygg/firmahytter

Krødsherad med Norefjell og Noresund står for de fleste (114 000) av regionens 128 000 hotellbaserte overnattinger. Overnattingsanleggene på Norefjell med nær 2 000 senger har naturlig nok de fleste av disse overnattingene. Det er også nesten

1 300 fritidsboliger i kommunen, noe som bidrar til knapt 130 000 overnattinger i private fritidsboliger i Krødsherad.

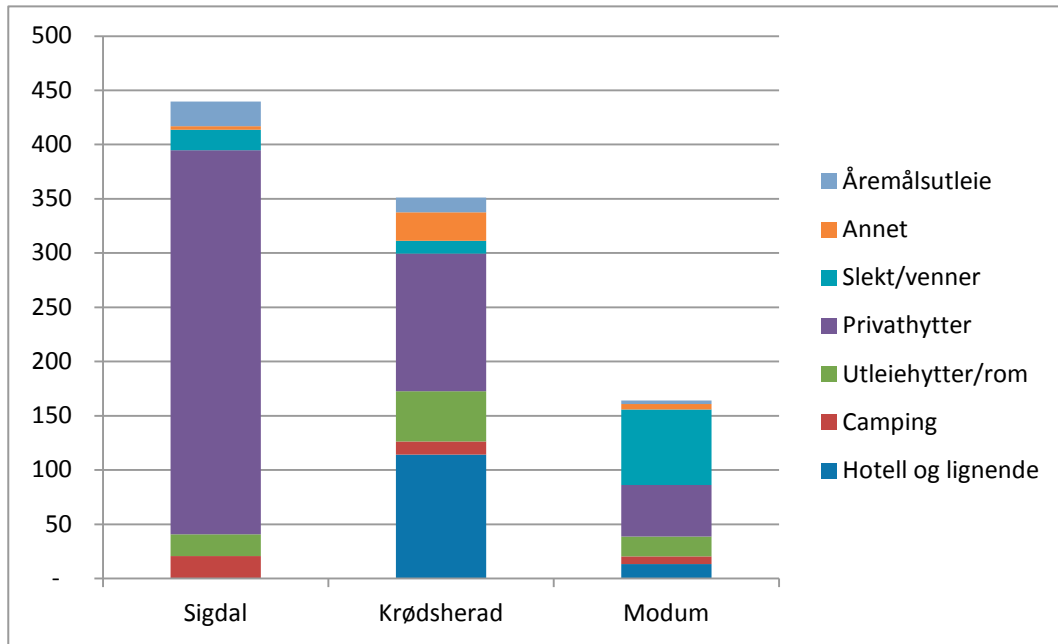
Modum har bare ett hotell, og relativt få fritidsboliger (drøyt 600), men samtidig nesten 70 prosent av innbyggerne i regionen. Det gjør at turistovernattinger hos slekt eller venner (70 000 overnattinger) er den mest fremtredende overnattingsformen for besøkende. Kommunen har ellers under 50 000 overnattinger i ”varme senger”.

Figur 3.7 nedenfor viser den prosentvise fordelingen av turistovernattinger mellom de tre kommunene i Midt-Buskerud. Sigdal har nesten halvparten av overnattingene (46 prosent), og Krødsherad har en drøy tredel (37 prosent). Modum har en relativt beskjeden andel på 17 prosent av overnattingene i Midt-Buskerud.

Figur 3.7 Turistrelaterte overnattinger i Midt-Buskerud i 2010, etter kommune. Prosentandel av totalt antall overnattinger i Midt-Buskerud.

Som det fremgår av Figur 3.8 nedenfor, er det fritidsboligbasert turisme som er den klart viktigste formen for turisme i Midt-Buskerud. Fritidsboligturisme er dominerende i Sigdal, og også viktig i Krødsherad og til dels i Modum. Krødsherad er den eneste av de tre kommunene som har en betydelig andel overnattinger innen kommersielle virksomheter/varme senger.

Figur 3.8 Turistrelaterte overnattinger i Midt-Buskerud i 2010, etter kommune og type overnatting. 1000 overnattinger.

4 Turistenes forbruk i Buskerud

4.1 Hovedtrekk i beregningsgrunnlag og forutsetninger

Her gis en kort oversikt over hovedtrekk i beregningsgrunnlag og forutsetninger. Anvendelsen av de respektive datagrunnlagene er forklart nærmere i sammenheng med selve beregningene.

4.1.1 Utgifter til overnatting/losji

Herunder regnes overnattingsturistenes beregnede forbruk på overnattingstjenester, dvs. betaling for overnatting på hotell, pensjonat, camping, utleiehytter, husrom og annet. All omsetning innen overnatting/losji regnes å være betalt av overnattende turister.

4.1.2 Utgifter til servering

I denne kategorien regnes turistenes forbruk på servering på overnattingssteder (hotellrestaurant/bar/frokostrom og lignende), frittstående restauranter, barer og andre utesteder, kantine, kafeer, hurtigmat/grill/kiosk og liknende. Overnattingsturistenes beregnede forbruk trekkes fra den estimerte omsetningen innen denne type serveringsforetak i det aktuelle området, og differansen benyttes som en hjelpetørrelse i beregningen av gjennomreisendes og dagsbesøkendes forbruk (under hensyntaken til lokalbefolkningens og andre "ikke-turisters" forbruk).

4.1.3 Forbruk i handelsnæringen (detaljhandel)

Hovedprinsippet i beregningene er at differansen mellom totale omsetningstall i detaljhandel og forbrukstall for kommunenes egne innbyggere tilsvarer omsetning til tilreisende.

Avgrensning av begrepet "detaljhandel" i turismesammenheng

I denne analysen har vi ønsket å skille mellom turistenes forbruk av varer til daglig eller løpende bruk og varer og tjenester som er av mer investeringsmessig karakter.

Tjenester utført av håndverkere, entreprenører etc. knyttet til bygging og vedlikehold av hytter og leiligheter hører ikke inn under detaljhandel.

Det er litt mer komplisert å behandle leveranser av byggevarer, møbler og interiør til hytter og leiligheter. Det er et nokså flytende skille mellom hva som er "småkjøp til hytta" (som kan regnes som løpende forbruk) og hva som er varige investeringer. Vi var valgt å regne all butikkomsetning innen byggevarebransjen og andre bransjer regnet med i SSBs statistikk som detaljhandel/løpende forbruk. Når det gjelder omsetning knyttet til leveranser av møbler og interiør, har vi valgt

å ta med dette som omsetning tilknyttet bygging/oppgradering av fritidsboliger i en egen del av dette prosjektet.

Et annet forhold er handel til personer på arbeidsopphold i Buskerud (spesielt innen turistnæringene og anleggsvirksomhet). Dette klarer vi ikke å skille ut fra handelstallene, disse blir således betraktet på like linje med ordinære turister.

Detaljhandelsstatistikk

Vi har bestilt kommunevis detaljhandelsstatistikk fra SSB for 2010. Statistikken gir tall eksklusive mva fordelt på bransjer for perioder på to og to måneder. Ettersom oppgivelse av tall på bransjenivå betinger at det er minst tre foretak i vedkommende bransje, er tallene relativt lite detaljerte for mange av de mindre kommunene i fylket med få bedrifter i hver enkelt kategori. I praksis er omsetningen fordelt på "salg av drivstoff til og reparasjoner og vedlikehold av motorkjøretøyer", "butikker med bredt vareutvalg" (vesentlig dagligvarer) og "annen butikkomsetning". Tallene er mer detaljerte for større kommuner som Drammen, Ringerike og Kongsberg.

Forbruksundersøkelser

Videre har vi anvendt tall fra SSB forbruksundersøkelser, som gir gjennomsnittlig forbruk (inkludert avgifter) per husholdning og person etter hovedgrupper av varer og tjenester. Ut fra gjennomsnittlig forbruk (fratrasket mva) i Sør-Østlandet (utenom Oslo og Akershus) av varer i detaljhandel (gjennomsnitt 2007-2009) har vi stipulert et normalforbruk for innbyggere i kommunene i Hallingdal og Midt-Buskerud i 2010, samt for hele Buskerud samlet.

Handelslekkasjer

Et problem her er handelslekkasjer mellom Buskerud og andre fylker, eller mellom regionene og mellom kommunene. Bosatte i en kommune med lite handelstilbud handler mer i nabokommunen eller nærmeste regionale sentrum med større tilbud enn omvendt. Vi har ikke noe godt datagrunnlag for å kunne beregne slike handelslekkasjer, og det er dessuten svært komplisert nå man gjør analyser på tre ulike geografiske nivå som i dette prosjektet. Vi har derfor valgt å se bort i fra handelslekkasjer i denne analysen.

4.1.4 Utgifter til transport

Denne kategorien omfatter turistenes forbruk på transporttjenester og varer. Det omfatter utgifter til f.eks reisebilletter, leiebil, bompenger, parkering, snøscootertransport og annet. Kjøp av drivstoff til eget kjøretøy er i forbruksundersøkelsene oppgitt til å være en transportrelatert utgift, og oppfattes vanligvis ikke som et varekjøp blant turistene.

Turisme i Buskerud er i stor grad vegbasert, og ca 60 prosent av turistenes totale transportutgifter oppgis å være kjøp av drivstoff. I beregningen av omsetning innen lokal transport (mikrotall) er derfor omsetning for bensinstasjoner tatt med under transport og ikke som varekjøp i detaljhandelen. Transport omfatter ellers omsetning for busselskaper, drosjer, bilutleie og annen av turistrelatert persontransport. Tilsvarende som for detaljhandel og servering, er differansen mellom total omsetning og overnattende gjesters estimerte forbruk pluss estimert forbruk lokalt anvendt som grunnlag for å beregne forbruk blant gjennomreisende og dagsbesøkende.

4.1.5 Utgifter til aktiviteter/opplevelser/underholdning

Dette omfatter i hovedsak

- Skiheisanlegg
- Golfbaner
- Aktivitetstilbydere (jakt og fiske, guiding, fjellturer, alpint, gokart, event/teambuildingsaktiviteter osv.)
- Underholdning (konserter, festivaler, kino, show etc.)
- Annet (opplevelser, besøksmål/attraksjoner/museer etc.)

Generelt er det forbruksdata fra TOURIMPACT-undersøkelsene som er anvendt også for å bestemme omfanget av disse utgiftene. Det er imidlertid eksplisitt innarbeidet omsetningstall og besøkstall ved alpinanlegg og større attraksjoner (for eksempel Blaafarveverket) i tallene for Hallingdal og Midt-Buskerud.

4.1.6 Annet forbruk av varer/tjenester

Andre typer omsetning knyttet til tjenesteyting (turistinformasjon/booking, gebyrer/avgifter, helse og velvære, frisører, legebehandling, post, bank og teletjenester etc.) utgjør relativt små beløp, men er tatt med i beregningene som ”annet forbruk”.

4.2 Overnattende turistenes forbruk i Buskerud

Tabell 4.1 viser det beregnede forbruket i Buskerud i 2010 for overnattende turister etter overnattingsform og type turist.

Forbruket som kan tilskrives overnattende turister er beregnet til nær 5,3 milliarder kroner i 2010. Nordmenn brukte samlet sett mest, ca 3,14 milliarder kroner (59 prosent), av overnattende turister i Buskerud. Overnattende utlendinger bidro på sin side med 2,15 mrd. kr i forbruk (41 prosent). Ferie- og fritidsreisende la igjen klart mest i Buskerud, om lag 4,3 milliarder kroner, mens yrkes-/forretningsreisende brukte til sammen ca 1,0 mrd. kr på besøkene i fylket. I reiselivssammenheng er altså Buskerud fortrinnsvis et ferie- og fritidsbasert reisemålsfylke, hvor de ferierende stod for 81 prosent av forbruket til overnattende besøkende.

Nesten halvparten (44 prosent) av dette forbruket kommer fra gjester på hoteller og liknede overnattingsanlegg i fylket, selv om denne gruppen turister bare hadde ca 16 prosent av antallet overnattinger i fylket (jfr. tabell 3.1).

Utlendinger står for litt over 40 prosent av hotellgjestenes forbruk (1,0 mrd. kr). Ferie- og fritidsreisende står for den største delen av forbruket (1,59 mrd. kr) blant hotellgjestene.

Blant de som camper på eller utenom campingplass er det imidlertid nordmenn som står for mesteparten av forbruket, dvs. et beregnet norsk forbruk på ca 330 mill. kr. av totalt 472 mill. kr. innen camping (utenom campinghytter). Legges

forbruk fra turister i campinghytter til, bidro campingturismen med ca 10 prosent av forbruket.

Tabell 4.1 Turistrelatert forbruk for overnattende besøkende i Buskerud i 2010, etter type besøkende og type overnatting. 1000 kr og prosent.

	1000 kr	Prosent
Hotell og lignende	2 310 684	43,7
Nordmenn ferie/fritid	666 218	12,6
Nordmenn yrke	444 639	8,4
Utlendinger ferie/fritid	922 642	17,5
Utlendinger yrke	277 185	5,2
Camping*	471 981	8,9
Nordmenn ferie/fritid	328 957	6,2
Nordmenn yrke		0,0
Utlendinger ferie/fritid	118 613	2,2
Utlendinger yrke	24 411	0,5
Utleiehytter/rom o.l.	381 635	7,2
Nordmenn ferie/fritid	151 225	2,9
Nordmenn yrke		0,0
Utlendinger ferie/fritid	186 708	3,5
Utlendinger yrke	43 702	0,8
Privathytter	829 342	15,7
Nordmenn ferie/fritid	705 906	13,4
Utlendinger ferie/fritid	123 436	2,3
Slekt/venner	772 917	14,6
Nordmenn ferie/fritid	496 497	9,4
Nordmenn yrke		0,0
Utlendinger ferie/fritid	243 834	4,6
Utlendinger yrke	32 586	0,6
Åremål**	270 392	5,1
Nordmenn ferie/fritid	270 392	5,1
Annet	249 757	4,7
Nordmenn ferie/fritid	41 559	0,8
Nordmenn yrke	34 214	0,6
Utlendinger ferie/fritid	39 238	0,7
Utlendinger yrke	134 746	2,5
I alt	5 286 708	100,0

*Ikke inklusive campinghytter/hyttegrennd, som inngår i kategorien utleiehytter

**Åremålsutleie/næringsbygg/firmahytter

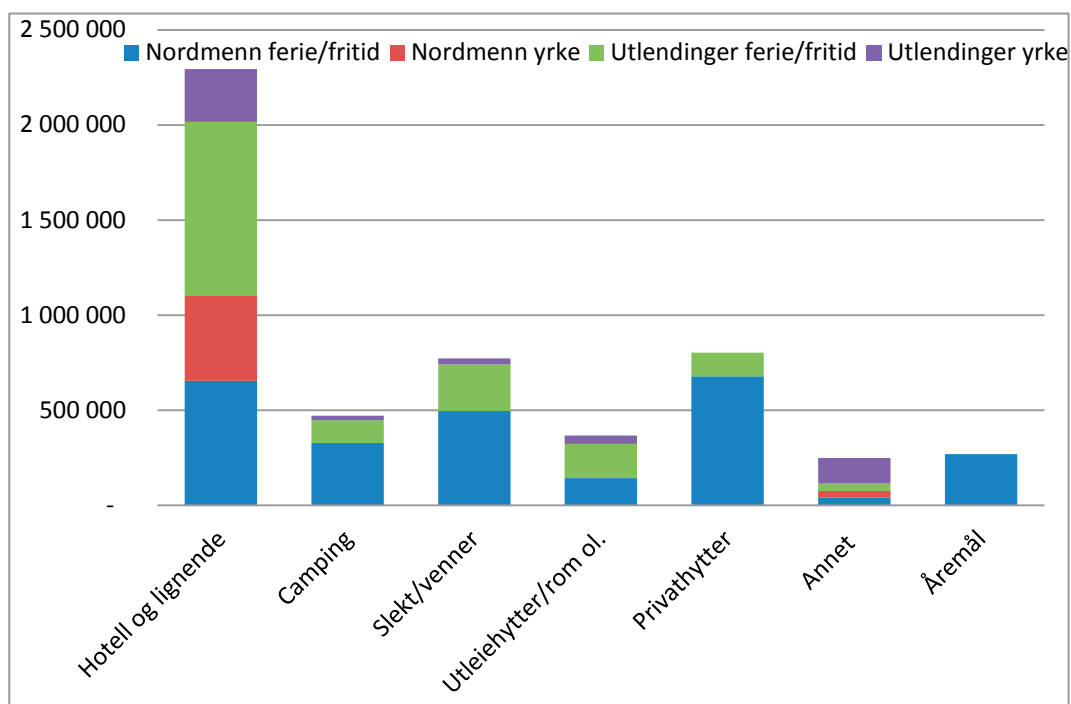
Når det gjelder overnattende i private fritidsboliger, er det naturlig nok nordmenn som har det høyeste samlede forbruket, dvs. ca 706 mill. kr av 829 mill. kr i alt. Fritidsboligturistene har på samme måte som slekts- og vennebesøkende et forbruk i forbindelse med besøket på egen eller lånt fritidsbolig, og dette forbruket utgjorde til sammen 15 prosent av totalforbruket til overnattingsturistene i fylket.

De som besøker slekt eller venner har også normalt et forbruk i forbindelse med besøket (til transport, bevertning underveis, eventuelle aktiviteter eller underholdning osv.), som regnes som turistrelatert forbruk. I Buskerud er det beregnet at forbruket til denne gruppen besøkende var drøyt 770 mill. kr, som var ca 15 prosent av det overnattingsbaserte turistforbruket i fylket i 2010. Nordmenn står for ca to tredeler av forbruket, mens utenlandske gjester hos slekt eller venner står for den resterende tredelen av dette.

Om lag 367 mill. kr ble brukt av turister som overnattet i leid hytte/leilighet eller rom (utenom hoteller). Det tilsvarer ca sju prosent av forbruket til overnattingsturistene i Buskerud. Ca én av disse sju prosentene er forbruk fra turister som var innkvartert i campinghytter på campingplass. Utlendingene, som i mange tilfeller velger denne type innkvartering i Buskerud, stod for 61 prosent av dette forbruket (223 mill. kr). Overnattende i åremålsutleide enheter (firmahytter og liknende) bidro med 270 mill. kr i forbruk. I all hovedsak dreier dette seg om norske besøkende.

Ca fem prosent av forbruket til overnattingsgjestene i Buskerud i 2010 skriver seg fra turister som hadde valgt andre former for overnatting enn de som er nevnt ovenfor. Ca 250 mill. kr ble brukt på besøkene i Buskerud av denne restgruppen turister.

Figur 4.1 viser tallene fra tabell 4.1.

Figur 4.1 Forbruk fra overnattingsturisme i Buskerud i 2010, etter type turist og type overnatting. 1000 kr.

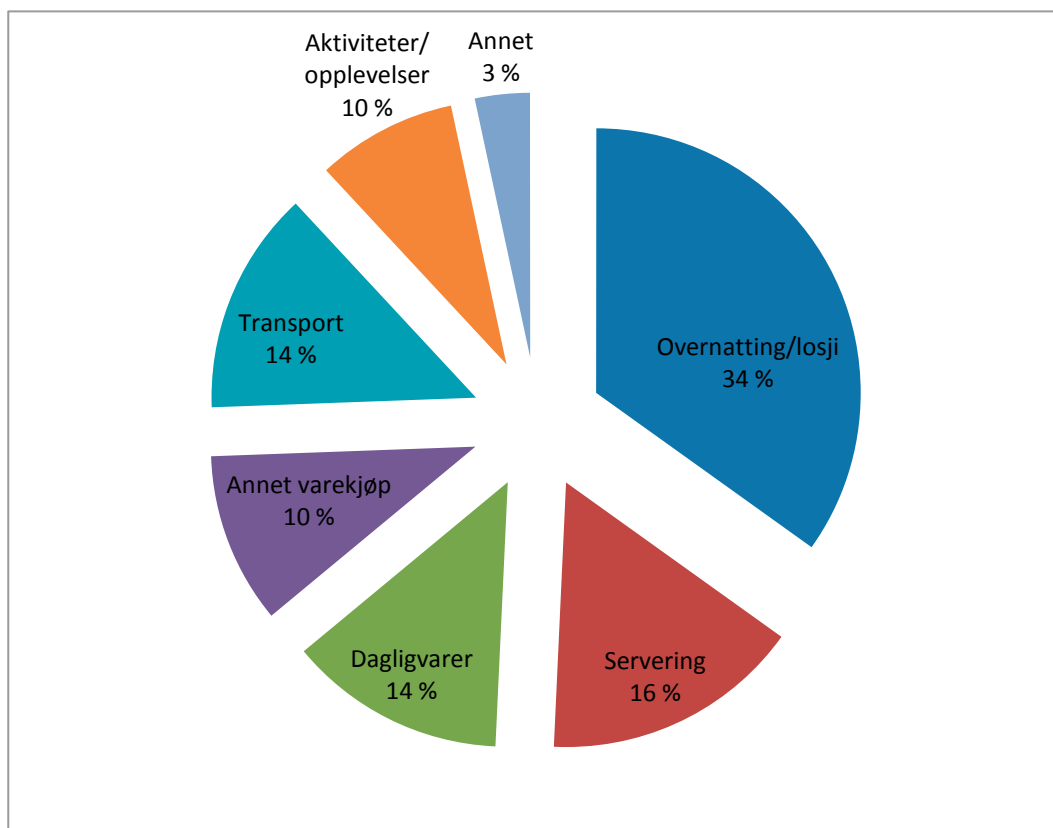
I tabell 4.2 nedenfor er det overnattingsbaserte forbruket fordelt på ulike forbrukskategorier.

Tabell 4.2 Turistrelatert forbruk i Buskerud i 2010, etter forbrukskategori. 1000 kr.

	1000 kr	prosent
Overnatting/losji	1 806 486	34,2
Servering	824 067	15,6
Dagligvarer	712 646	13,5
Annet varekjøp	547 817	10,4
Transport	713 002	13,5
Aktiviteter/opplevelser	508 303	9,6
Annet	174 392	3,3
I alt	5 286 713	100,0

Av totalt 5,3 mrd. kr er ca 1,8 mrd. kr brukt på overnatting/innlosjering. Det er altså den største utgiftsposten blant de overnattende besøkende samlet sett. Nest etter overnatting følger forbruk på servering (restaurant, kafé, gatekjøkken, bar osv), som samlet beløp seg til 824 mill. kr. Forbruk til transport (billetter, drivstoff, leiebil, bompenger etc.) er også en betydelig utgiftspost for turistene, og turistene i Buskerud brukte 713 mill. kr på dette i 2010.

Mange fritidsboligturister og overnattende i selvhusholdsenheter (campinghytter, hytteutleie) på besøk i fylket gjorde også at forbruket på dagligvarer kom opp i 713 mill. kr. Annet varekjøp (utstyr, klær, suvenirer, gaver med mer) bidro med ca 548 mill. kr av forbruket til overnattingsturistene. Forbruk på aktiviteter, opplevelser og underholdning var ca 508 mill. kr, mens andre, diverse utgifter beløp seg til 174 mill. kr.

Figur 4.2 Forbruk fra overnattingsturisme i Buskerud i 2010, etter forbrukskategori. Prosentandel av totalt forbruk.

Figur 4.2 viser den prosentvise fordelingen av overnattingsturistens forbruk etter forbrukskategori. Utgifter til overnatting tilsvarer ca en tredel av det samlede forbruket. Servering og transport er også betydelige forbruksposter med henholdsvis 16 og 14 prosent av totalforbruket.

Dagligvarer og annet varekjøp utgjorde til sammen 24 prosent av forbruket, mens aktiviteter/underholdning og lignende utgjorde ni prosent av forbruket. Forbruk utenom det som allerede er spesifisert ovenfor var bare ca tre prosent.

4.3 Overnattende turistenes forbruk i regionene

Tabell 4.3 viser det regionalfordelte forbruket spesifisert etter type overnatting og type turist.

Tabell 4.3 Forbruk for overnattingsturister i Buskeruds regioner i 2010, etter region, type turist og type overnatting. 1000 kr.

	Hallingdal	Midt-Buskerud	Numedal/Kongsberg	Ringerike/Hole	Drammen	Buskerud totalt
Hotell og lignende	1 502 474	199 671	153 489	179 065	275 985	2 310 684
Nordmenn ferie/fritid	467 646	49 238	37 666	43 942	67 726	666 218
Nordmenn yrke	215 572	56 475	43 532	50 786	78 274	444 639
Utlendinger ferie/fritid	669 328	62 584	48 107	56 123	86 500	922 642
Utlendinger yrke	149 928	31 374	24 184	28 214	43 485	277 185
Camping*	218 945	27 852	59 633	50 444	115 107	471 981
Nordmenn ferie/fritid	152 649	19 406	41 551	35 148	80 203	328 957
Utlendinger ferie/fritid	58 816	6 582	14 092	11 921	27 202	118 613
Utlendinger yrke	7 480	1 864	3 990	3 375	7 702	24 411
Utleiehytter/rom o.l.	309 026	20 137	11 856	15 320	25 296	381 635
Nordmenn ferie/fritid	125 653	6 883	3 116	5 576	9 997	151 225
Utlendinger ferie/fritid	157 571	8 190	4 481	6 261	10 205	186 708
Utlendinger yrke	25 802	5 064	4 259	3 483	5 094	43 702
Privathytter	281 820	145 859	245 476	73 470	82 717	829 342
Nordmenn ferie/fritid	245 399	123 886	201 980	62 894	71 747	705 906
Utlendinger ferie/fritid	36 421	21 973	43 496	10 576	10 970	123 436
Slekt/venner	63 069	54 916	93 123	103 434	458 375	772 917
Nordmenn ferie/fritid	33 037	35 855	60 800	67 532	299 273	496 497
Utlendinger ferie/fritid	28 805	16 635	28 209	31 333	138 852	243 834
Utlendinger yrke	1 227	2 426	4 114	4 569	20 250	32 586
Åremål**						
Nordmenn ferie/fritid	258 101	3 386	4 004	2 407	2 494	270 392
Annet	158 475	25 823	21 721	17 760	25 978	249 757
Nordmenn ferie/fritid	30 693	3 074	2 586	2 114	3 092	41 559
Nordmenn yrke	18 311	4 499	3 784	3 094	4 526	34 214
Utlendinger ferie/fritid	29 916	2 637	2 218	1 814	2 653	39 238
Utlendinger yrke	79 555	15 613	13 133	10 738	15 707	134 746
I alt	2 791 910	477 644	589 302	441 900	985 952	5 286 708

*Ikke inklusive campinghytter/hyttegrennd, som inngår i kategorien utleiehytter

**Åremålsutleie/næringsbygg/firmahytter

4.3.1 Hallingdal

For Hallingdal er forbruket for overnattende turister beregnet til å være nesten 2,8 mrd. kr i 2010. 1,5 mrd kr av dette forbruket kommer fra overnattende på hotell og liknede. Utlendingene som overnattet på hotell brukte litt mer til sammen enn norske hotellgjester i Hallingdal, dvs. 819 mill. kr. I underkant av 220 mill. kr ble

brukt av campingturister (utenom overnattende på campinghytter). Mesteparten var norske gjesters forbruk, dvs. ca 150 mill. kr.

Utleiehytter/leiligheter/rom (utenom hoteller) er det mange av i Hallingdal, og det samlede forbruket til de som valgte denne formen for overnatting var 309 mill. kr. Mange utlendinger velger også denne formen for overnatting ved besøk i Hallingdal, og utlendingene bidro mest (183 mill. kr) til forbruket blant denne gruppen overnattingsturister.

Nordmenn står for det meste av forbruket blant fritidsboligturistene i Hallingdal, og bidro samlet med et forbruk på ca 220 mill. kr av i underkant av 260 mill. kr totalt. I overkant av 60 mill. kr ble brukt av overnattende hos slekt og venner, og nordmenn brukte litt mer enn utlendinger. En del sesongarbeidende utlendinger (bl.a. i reiselivsnæringene og bygg og anlegg) i Hallingdal trekker trolig med seg en del slekt og venner besøk blant andre utenlandske turistbesøkende.

Det er også beregnet at ca. 260 mill. kr ble brukt av overnattende på åremålsleide enheter (firmahytter og lignende), og om lag 160 mill. kr av turister som benyttet andre former for overnatting i Hallingdal.

4.3.2 Midt-Buskerud

Forbruket i Midt-Buskerud er beregnet til ca 478 mill. kr for overnattende turister. Nær 200 millioner av dette forbruket kom fra hotellgjester; med ca 106 mill. kr fra norske og 94 mill. kr fra utenlandske turister. Fritidsboligturisme er også viktig i Midt-Buskerud, og overnattende i private fritidsboliger stod for omtrent 146 mill. kr i forbruk der i 2010.

Rundt regnet 55 mill. kr. ble lagt igjen regionen i forbindelse med overnattingsbesøk hos slekt og venner, mens campinggjester brukte knapt ca 30 mill. kr. i regionen. Overnattende i utleiehytter/rom og liknede enheter (inkl. campinghytter) brukte ca 20 mill. kr. i regionen i forbindelse med besøket. Drøyt 3 mill. kr ble brukt av overnattende i åremålsutleide enheter, og vel 25 mill. kr av andre i annen overnatting enn spesifisert i tabell 4.3.

4.3.3 Numedal og Kongsberg

I Numedal og Kongsberg-regionen brukte overnattede turister omtrent 589 mill. kr. I denne regionen er ikke hotellgjestene like dominerende mht. forbruk som i f.eks. Hallingdal. Bare i overkant av 150 mill. kr kan tilskrives hotellgjester som overnattet i regionen. Det høyeste samlede forbruket kom fra overnattede i private fritidsboliger (245 mill. kr.). Regionen hadde også en god del besøkende hos slekt og venner og campingturister (jfr. tabell 3.1), og mesteparten av forbruket blant disse kan tilskrives norske besøkende. Det var altså (norske) brukere av ikke-kommersiell overnatting som bidro mest til forbruket og Numedal og Kongsberg-regionen.

4.3.4 Ringerike og Hole

For Ringerike og Hole-regionen var det beregnede turistforbruket 442 mill. kr. Om lag 180 mill. kr av det kom fra hotellgjester, og over 100 fra besøkende hos

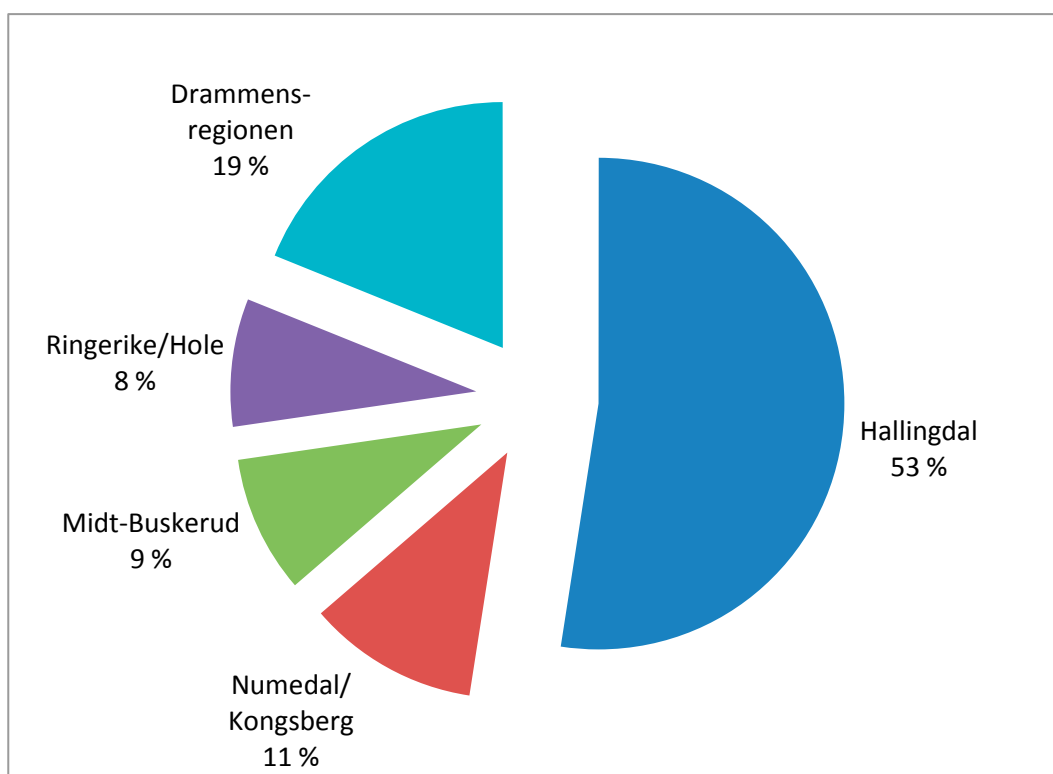
slekt eller venner. Overnattede på private fritidsboliger (73 mill. kr), og camping (50 mill. kr) bidro også en del til forbruket i regionen.

4.3.5 Drammensregionen

Turister som besøkte Drammensregionen la igjen nær én milliard kr. i området (986 mill. kr.). Regionen er folkerik i forhold til de andre regionene i Buskerud, og har flere bynære områder i tillegg til Drammen, noe som generer en god del slekt eller venner-besøk til regionen. Det er dermed beregnet at denne typen besøkende stod for nesten halvparten (ca 460 mill. kr) av turismerelatert forbruk i Drammensregionen. Drøyt 275 mill. av forbruket kom fra hotellgjester, mens campinggjester som overnattet i telt, bobil, campingvogn og annet også bidro med over 115 mill. kr i forbruk.

4.3.6 Oppsummering regionene

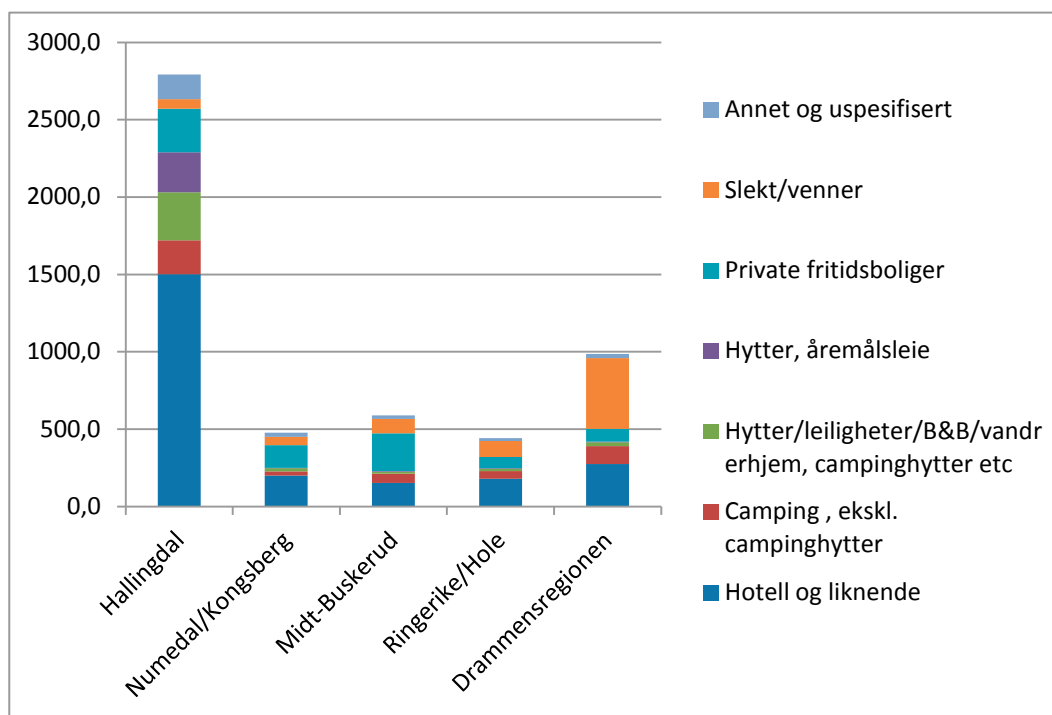
Figur 4.3 nedenfor viser den prosentvise fordelingen av overnattende turistenes forbruk på de fem regionene i fylket.

Figur 4.3 Forbruk fra overnattingsturisme i Buskeruds regioner i 2010, etter region. Prosentandel av totalt forbruk.

Besøkende til Hallingdal stod for over halvparten av forbruket (53 prosent), og er klart dominerende som reiselivsregion i fylket målt etter overnattingsturisisters forbruk. Bak Hallingdal følger Drammensregionen med ca 19 prosent av forbruket, og Numedal/Kongsberg-regionen med ca 11 prosent. Turister Midt-Buskerud til stod for ca ni prosent av forbruket i fylket, mens de som overnattet i Ringerike/Hole bidro med åtte prosent.

Figur 4.4 illustrerer at hotellturismen er relativt sett viktigst i Hallingdal, Midt-Buskerud og Ringerike/Hole. Fritidsboligturismen står for størst samlet forbruk i Numedal/Kongsberg, mens slekt og vennebesøkende legger mest penger igjen i Drammensregionen.

Figur 4.4 Forbruk fra overnattingsturisme i Buskeruds regioner i 2010, etter type overnatting. 1000 kr.

4.4 Overnattende turistenes forbruk i kommunene i Hallingdal og Midt-Buskerud

I dette avsnittet presenteres det beregnede forbruket til overnattende turister på kommunenivå for Hallingdal og Midt-Buskerud.

4.4.1 Turistforbruk i Hallingdalkommunene

Tabell 4.4 viser forbruket fra overnattingsturisme fordelt på Hallingdals seks kommuner. Blant kommunene i Hallingdal er det Hol som leder an i turistforbruk med 958 mill. kr knyttet til overnattingsturisme. Drøyt halvparten av forbruket kan tilskrives turister som overnattet på hotell og liknede overnattingsanlegg i kommunen. Forbruk i forbindelse med overnattingsopphold i åremålsutleide enheter (firmahytter og lignende) beløper seg på 140 mill. kr, samt at overnattende på private fritidsboliger legger igjen ca 95 mill. kr. De som valgte utleiehytter/leiligheter/rom utenom hotell brukte ca 77 mill. kr. i kommunen.

Besøkende til Hemsedal står også for en betydelig del av forbruket i Hallingdal. Overnattingsturistene hadde et forbruk på 932 mill. kr i 2010 i Hemsedal. Som i Hol er også overnattende i hotell og liknede enheter viktige mht. forbruket i kommunen, siden disse står for 497 mill. kr i turistrelatert forbruk. Det er også

mye av hytte- og romutleie utenom hotellanleggene i Hemsedal, de som overnattet i slike enheter bidro også vesentlig til forbruket der (143 mill. kr). Åremålsutleie er også viktig for forbruket i kommunen, siden overnattende i slike enheter brukte over 100 mill. kr på besøkene sine der.

Tabell 4.4 Forbruk for overnattingsturister i Hallingdal 2010, etter kommune og type overnatting. 1000 kr.

Kommune	Flå	Nes	Gol	Hemsedal	Ål	Hol	I alt
Hotell	10 715	32 534	355 408	496 786	60 774	546 257	1 502 474
*Camping	4 350	18 900	81 980	64 569	13 342	32 953	218 945
Slekt/venner	3 103	10 691	14 188	6 641	14 626	13 819	63 068
Utleiehytter/ rom	1 651	18 622	39 757	143 392	27 751	77 852	309 025
Privathytter	19 060	39 784	31 421	60 206	36 053	95 383	281 820
**Åremål	2 580	5 386	3 545	101 293	4 881	140 417	258 102
Annet	1 028	6 405	30 479	59 409	10 267	50 886	158 474
I alt	42 487	132 322	556 778	932 296	167 694	957 567	2 791 908

*Ikke inklusive campinghytter/hyttegrend, som inngår i kategorien utleiehytter

**Åremålsutleie/næringsbygg/firmahytter

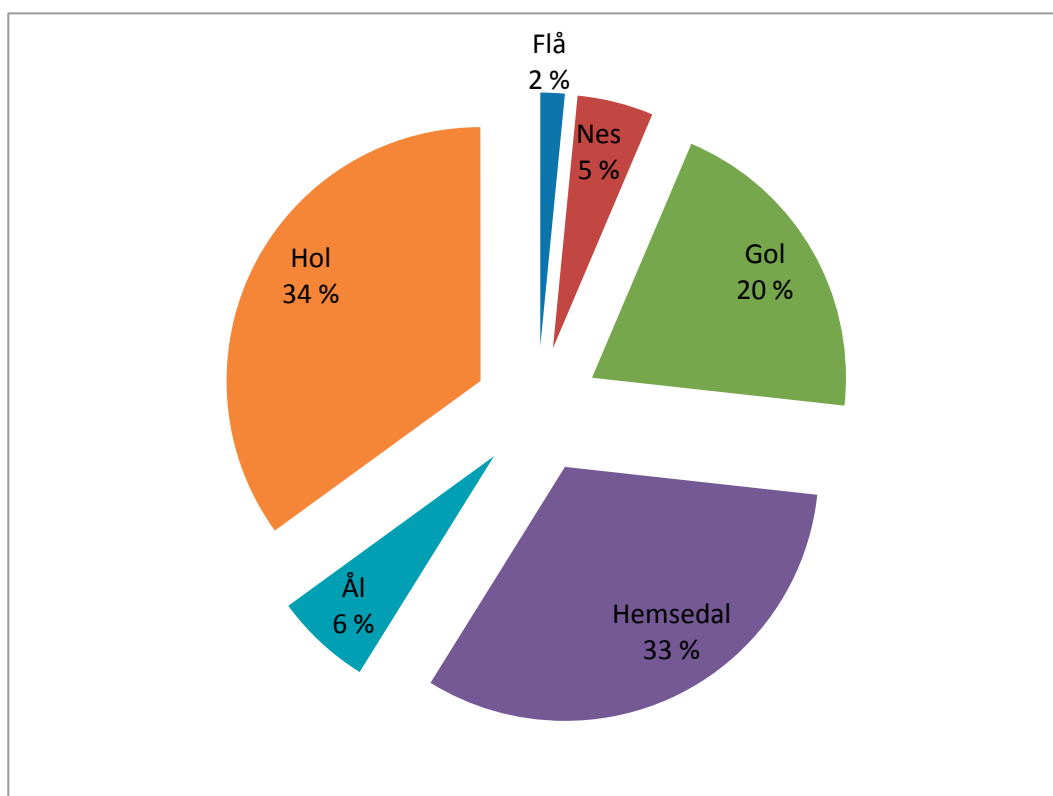
Turistrelatert forbruk i Gol er beregnet til 557 mill. kr. Også i Gol er hotellbasert tursime viktig mht. turistforbruk, (355 mill. kr, og 62 prosent). I tillegg til hotellturistenes forbruk er også campingturisme (drøyt 80 mill. kr) og hytteutleie (40 mill. kr) av betydning i Gol.

Overnattingsturister som besøkte Ål hadde et beregnet forbruk på ca 168 mill. kr, hvor av vel 60 mill. kr kom fra hotellturisme. Overnatting i privathytter har også en del å si for forbruket i kommunen, med ca 36 mill. kr i besøksrelatert forbruk. For de som valgte hytte- eller romleie kan det også knyttes et forbruk på nær 30 mill. kr. i Ål.

Drøyt 130 mill. kr ble lagt igjen av overnattingsturister i Nes. I denne kommunen var det fritidsboligturistene som la igjen mest, dvs. nesten 40 mill. kr. Hotellgjestene stod for om lag 33 mill. kr i forbruk. Brukere av leide hytter og rom eller campinggjester var også av betydning, med ca 19 mill. kr for hver av disse typene overnattingsgjester.

Som i Nes er det fritidsboligtursime som er viktigst mht. turistforbruk i Flå. Av ca 42 mill. kr i forbruk stod hyttebesøkende for om lag 19 mill. kr, det vil si nesten halvparten av turistrelatert forbruk i kommunen. Hotellgjester la igjen vel 10 mill. kr i Flå.

Figur 4.5 nedenfor viser den prosentvise fordelingen av forbruket på kommunen i Hallingdal. Hol og Hemsedal har omtrent en tredel hver av det turistrelaterte forbruket, mens Gol har om lag en femdel av forbruket. Ål, Nes og Flå har bare en liten del av forbruket i Hallingdal, henholdsvis seks, fem og to prosent.

Figur 4.5 Forbruk fra overnattingsturisme i Hallingdal i 2010, etter kommune. Prosentandel av forbruk i Hallingdal.

4.4.2 Turistforbruk i kommunene i Midt-Buskerud

Blant kommunene i Midt-Buskerud var det overnattingsturister i Krødsherad som stod for det største forbruket (tabell 4.5). Besøkende la igjen nesten 260 mill. kr. i Krødsherad kommune. I denne kommunen, som har hoteller i Noresund og på Norefjell, var det hotellturistene som brukte klart mest penger til sammen (178 mill. kr, dvs. 68 prosent av forbruket i Krødsherad). En del av forbruket (34 mill. kr) kan knyttes til overnatting i private fritidsboliger der. Nesten 11 mill. kr ble brukt av overnattende i utleiehytter og liknede.

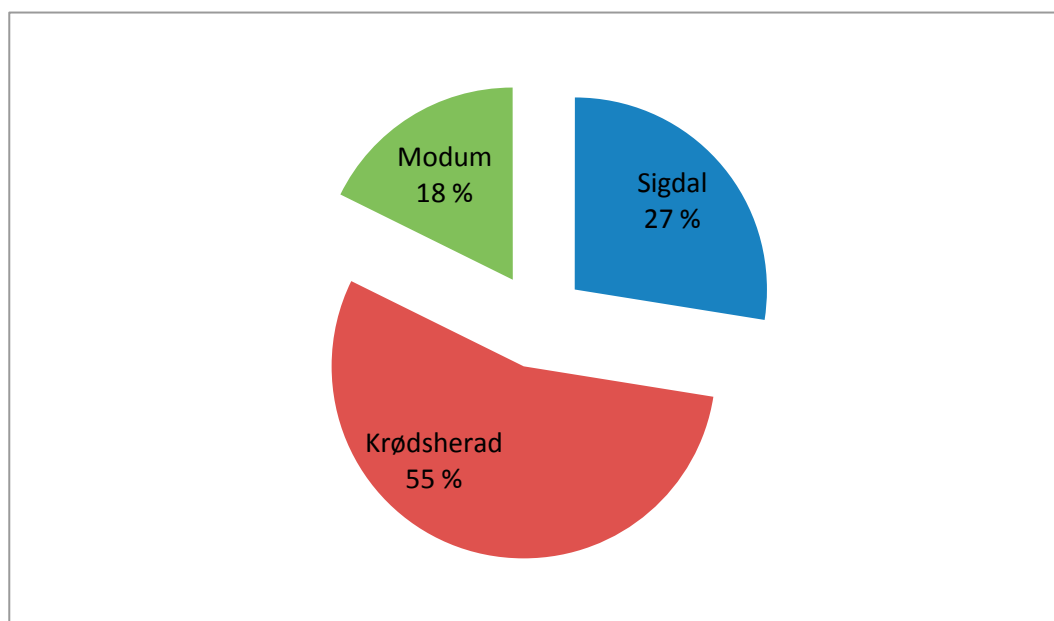
For Sigdals del er imidlertid fritidsboligturismen mest fremtredende økonomisk sett. Sigdal har ingen hoteller, men relativt mange fritidsboliger. Av 130 mill. kr i forbruk kan ca 96 mill. kr knyttes til fritidsboligturisme. To campingplasser i kommunen bidro også til et forbruk på 15 mill. kr for campingturister.

For Modum kommune er forbruket til overnattende turister beregnet til omtrent 84 mill. kr. Modum har bare ett hotell og relativt få fritidsboliger (drøyt 600), men har nesten 70 prosent av innbyggerne i regionen. Det gjør at slekts- og vennebesøk er relativt viktigst mht. forbruk der (ca 40 mill. kr). Hotellgjestene la igjen om lag halvparten av dette, 20 mill. kr, mens overnattende turister i private fritidsboliger brukte ca 13 mill. kr i Modum i 2010.

Tabell 4.5 Forbruk for overnattingsturister i Midt-Buskerud i 2010, etter kommune og type overnatting. 1000 kr.

	Sigdal	Krødsherad	Modum	I alt
Hotell	-	178 876	20 795	199 671
Camping	14 932	8 765	5 194	27 852
Slekt/venner	10 389	6 380	38 148	54 917
Utleiehytter/ rom	4 715	11 260	4 244	20 137
Privathytter	95 818	37 195	12 846	145 859
Annet	2 466	19 519	2 170	25 823
Åremål	1 929	1 172	285	3 386
I alt	130249	263167	83682	477 645

Figur 4.6 viser den relative fordelingen av forbruket for overnattingsturister på de tre kommunene i Midt-Buskerud. Krødsherad har den største andelen, og turismen der står for 55 prosent av forbruket i regionen. Overnattingsturismen i Sigdal genererte 27 prosent av forbruket i Midt-Buskerud, mens Modums andel var 18 prosent.

Figur 4.6 Forbruk fra overnattingsturisme i Midt-Buskerud 2010, etter kommune. Prosentandel av forbruk i Midt-Buskerud.

4.5 Forbruk ved dagsbesøk og gjennomreiser i Buskerud

Viktige deler av riks- og europavegnettet går igjennom fylket. Mange turister kjører igjennom fylket på veg til og fra reisemål i andre fylker uten å overnatte i Buskerud. Disse turistene legger igjen penger undervegs på bensinstasjoner, i dagligvarebutikker, benytter serveringstilbud langs vegen, etc. Dette forbruket regnes også som turistrelatert forbruk så lenge det faller inn under definisjonen av

turisme (jfr. avsnitt 1.3.5). Noen grupper er likevel unntatt, som for eksempel reisende til og fra arbeid eller studier, sjåførere i yrkestransport osv.

Turismerelatert forbruk omfatter også dagsreiser, dvs. personer som besøker et sted i Buskerud men ikke overnatter i fylket.

Forbruket til dagsbesøkende og gjennomreisende i fylket, i regionene og i kommunene er vanskelig å beregne nøyaktig siden datagrunnlaget er nokså mangelfullt. Man kan i mindre grad stedfeste forbruket til region og kommune enn tilfellet er for overnattende turister, med mindre man har bedriftsspesifikke data.

En nøyaktig beregning forutsetter egne undersøkelser blant reisende i fylket, trafikktegninger på veg og besøkstegninger ved attraksjoner og lignende, hvor man skiller dagsbesøkende og gjennomreisende fra overnattingsturister og ikke-turister. En slik framgangsmåte har imidlertid ikke vært aktuelt innenfor rammene for dette prosjektet. Uansett vil de økonomiske virkningene av dagsbesøk og gjennomreiser være relativt marginale sammenliknet med virkningene av overnattingsturismen. Det betyr at eventuelle feil i anslagene for dags- og gjennomreiseturisme vil slå lite ut i totaltallene.

Vi vil likevel forsøke å gjøre noen beregninger ut fra det datagrunnlaget vi har tilgjengelig. I den sammenheng må det gjøres noen forutsetninger og anslag som forklart nedenfor. Tallene må dermed tolkes med forsiktighet, siden usikkerheten er betydelig for beregninger av forbruk for denne typen turister.

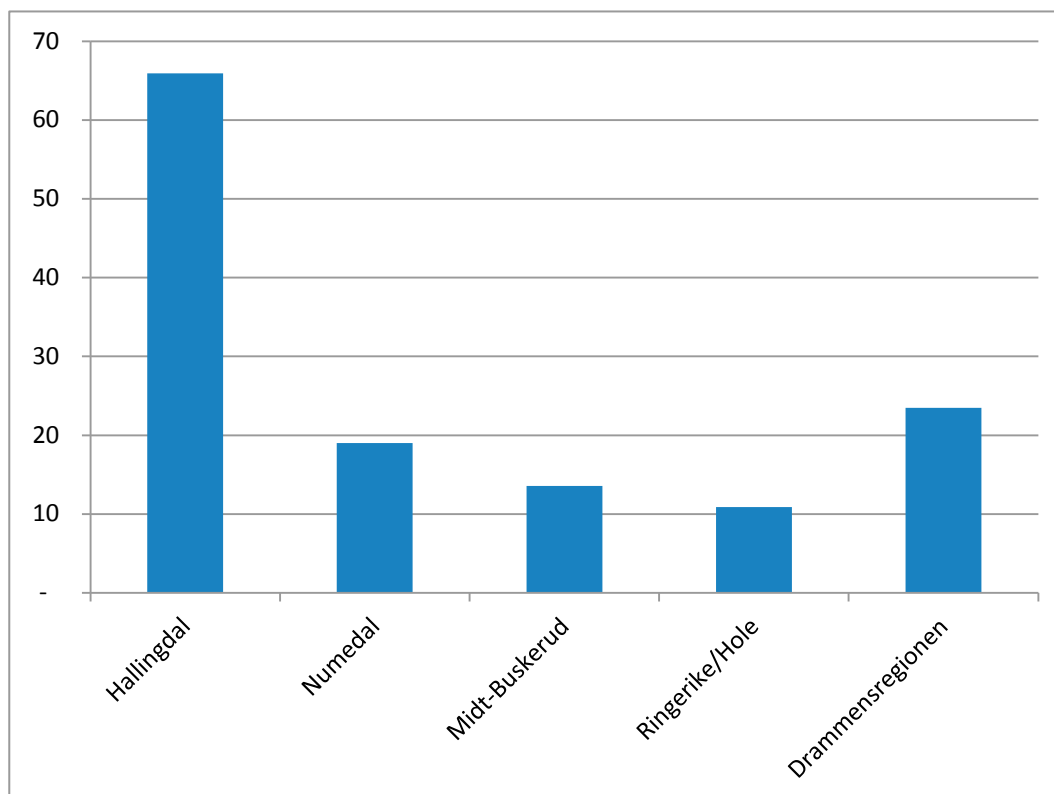
Metoden for å beregne forbruket til gjennomreisende og dagsbesøkende turister innebærer en kombinasjon av makro- og mikrotall. I dette prosjektet er omfanget av mikrotall/datagrunnlag som er samlet inn klart mest omfattende for de to regionene og ni kommunene som det er utført en spesialanalyse for i prosjektet. Derfor blir beregningene for Hallingdal og Midt-Buskerud noe mer presise for disse to regionene enn for de andre. Resten av fylket blir en restkategori ("rest-Buskerud") hvor tallene for dags- og gjennomreiser må fordeles etter andelen av gjestedøgn for hver region i fylket.

4.5.1 Gjennomreisende turistenes forbruk på regionnivå

Tallene for gjennomreiser fremkommer ved beregning av TOURIMPACT-prosjektets forbrukstall (Farstad og Dybedal; TØI-rapport 1092/2010, 1119/2010 og 1155/2011) for turister som har besøkt Buskerud men ikke overnattet der. Disse tallene gjelder norske ferie- og fritidsreisende, men vi antar at forbruket til utlendinger og yrkesreisendes er noenlunde likt norske feriereisendes forbruk. Fra forbruket til de ikke-overnattende i besøkende i Buskerud trekkes overnattingskostnadene ut (som forbrukes i annet fylke), og så fordeles resten av forbruket på det antallet fylker de har oppgitt å ha besøkt. Det forutsetter at forbruket (utenom overnatting) i Buskerud er likt forbruket andre fylker besøkt på reisen. På den måten får man et dagsforbruk på gjennomreise per person. Ut fra gjennomsnittlig oppholdstid oppgitt per overnattingsturist og antall gjestedøgn i fylket kan man så regne ut hvor mange personer dette dreier seg om, og ut fra andelen ikke-overnattende kan man anslå hvor mange personer det er som var på gjennomreise. Dette antallet kan så multipliseres med dagsforbruket pr. person, slik at man får et beregnet tall for totalt forbruk for gjennomreisende som har

besøkt Buskerud, men overnattet i andre fylker. Fordeling av fylkestillene på regioner og kommuner er gjort på grunnlag av overnattende gjesters forbruk i hver region/kommune for hver type vare og tjeneste. Det vil si at gjennomreisendes forbruk er antatt å være proporsjonalt med overnattingsgjestenes forbruk i regionen/kommunen. Det antas altså at overnattingsgjestenes forbruk gjenspeiler turistaktiviteten og dermed også omfanget av gjennomreiserelatert forbruk i den aktuelle regionen³. Dette innebærer at regioner med mange gjestedøgn vil få allokert relativt mye av forbruket til gjennomreisende i fylket.

Under disse forutsetningene gir denne beregningen som vist i figur 4.7 og tabell 4.6.

Figur 4.7 Gjennomreisende turistenes forbruk i Buskerud i 2010, etter region. Millioner kr.

Beregningene gir at gjennomreisende turister la igjen til sammen ca 133 millioner kroner i Buskerud i 2010. Halvparten av dette (66 mill. kr.) ble brukt i Hallingdal. Turister som reiser igjennom Drammensregionen legger igjen 23,5 mill. kr., mens de som passerer igjennom Numedal/Kongsberg legger igjen ca 19 mill. kr. Gjennomreiseforbruket er beregnet til 14 mill. kr i Midt-Buskerud, og 11 mill. i Ringerike/Hole. Til sammen utgjør det ca 133 mill. kr for hele Buskerud.

Grunnlagsmaterialet fra TOURIMPACT gir også tall fordelt på hovedgrupper av varer og tjenester (tabell 4.6).

³ Det må tas i betraktning at en slik forutsetning kan gi en fordeling i disfavør av regioner med mye vegtrafikk og relativt få overnattinger og omvendt for regioner med relativt mange overnattinger og lite vegtrafikk.

Tabell 4.6 Gjennomreisende turistenes forbruk i Buskerud 2010, etter region og forbrukskategori. 1000 kr.

	Servering	Varekjøp	Transport	Aktiviteter/ opplevelser	Annet	I alt
Hallingdal	16558	22865	20180	4069	2236	65908
Midt-Buskerud	3407	4705	4152	837	460	13561
Numedal/Kongsberg	4781	6602	5827	1175	646	19031
Ringerike/Hole	2732	3773	3330	671	369	10875
Drammensregionen	5899	8146	7189	1450	796	23480
Buskerud	33377	46091	40678	8202	4507	132855

Varekjøp og transport (som inkluderer kjøp av bensin) er de dominerende postene og utgjør om lag to tredeler av de gjennomreisendes forbruk, mens servering utgjør 25 prosent. Utgifter til aktiviteter og opplevelser, samt til andre typer forbruk utgjør knapt 10 prosent.

4.5.2 Gjennomreisendes forbruk på kommunenivå

Fordelingen av de regionale tallene for gjennomreisendes forbruk på kommunenivå for Hallingdal og Midt-Buskerud er (jfr. avsnitt 4.5.1) gjort ut fra overnattende gjesters forbruk i hver kommune. Vi har ikke grunnlag for å fordele kommunetallene på type varer og tjenester. Dette gir følgende resultater:

Tabell 4.7 Gjennomreisende turistenes forbruk i Hallingdal og Midt-Buskerud 2010, etter kommune. 1000 kr.

	Samlet forbruk 1000 kr		Samlet forbruk 1000 kr
Flå	1 211	Sigdal	4 258
Nes	3 654	Krødsherad	6 431
Gol	12 805	Modum	2 872
Ål	4 390		
Hemsedal	20 730		
Hol	23 118		
Sum Hallingdal	65 908	Sum Midt-Buskerud	13 561

4.5.3 Dagsbesøkende turistenes forbruk på regionnivå

Vi regner med følgende hovedgrupper av dagsbesøkende:

- Besøkende til egen eller andres fritidsbolig
- Dagsbesøk hos slekt eller venner
- Individuelle og gruppereisende til alpinanleggene, spesielt i nedre deler av fylket (Norefjell, Kongsberg)
- Individuelle og gruppereisende til attraksjoner i fylket (Blaafarveverket, Sølvgruvene, Tropicana, Bjørneparken etc.)
- Yrkesreisende på oppdrag/møte uten overnatting

Beregninger av omfanget av dagsbesøk og forbruket knyttet til slike besøk er beheftet med relativt stor usikkerhet. Vi har her valgt å ta utgangspunkt i Tourimpacts fritidsboligundersøkelse (TØI-rapport 1155/2011) og først beregne forbruket til personer på dagsbesøk til egen fritidsbolig.

Som dagsbesøkende til egen fritidsbolig regnes på regionnivå besøkende fra andre regioner, også bosatte i Buskerud. Det betyr at når vi summerer resultater for regioner får vi med en del "internturisme" i Buskerud. Ut fra fritidsboligundersøkelsen har vi beregnet forbruk for dagsbesøkende. Et gjennomsnittsforkbruk per dagsbesøk på 298 kr. og beregnet antall dagsbesøk til fritidsboliger på 115 700 gir et forbruk på knapt 35 mill. kr for denne kategorien dagsbesøkende. Fordelingen av dette forbruket på regioner er antatt å være den samme som for overnattingsgjester på egne fritidsboliger.

Når det gjelder øvrige dagsbesøk har vi lite å forholde oss til. Som et grovt estimat på fylkesnivå har vi antatt at besøk til fritidsboliger utgjør ca 20 prosent av alle turistrelaterte dagsbesøk til fylket; resten er besøk til slekt og venner, besøk til skianlegg, attraksjoner, yrkesreiser og annet. Dette innebærer en samlet dagsturisme på om lag 580 000 personreiser per år.

Vi kan imidlertid ikke fordele disse dagsreisene på regioner på samme måte som for hyttedagsbesøkende. Omfanget av dagsbesøk, både utenfra fylket og internt i fylket, er med overveiende sannsynlighet størst i nedre deler av fylket. Dette har sammenheng med konsentrasjon av befolkning og vare- og tjenestetilbud (Drammen, Kongsberg, Hønefoss), nærhet til Osloområdet og det at det er enkelte populære attraksjoner som er viktige dagsreisemål her (Blaafarveverket, Sølvgruvene, Norefjell alpinanlegg, Kongsberg alpinanlegg). Det vil imidlertid også være et visst dagsbesøk til alpinanleggene i Geilo og Hemsedal.

Vi har beregnet omfanget av dagsbesøk til alpinanleggene særskilt. Vi antar at 33 prosent av betalte skidager⁴ på Norefjell er dagsbesøk, 25 prosent i Kongsberg, 10 prosent på Geilo og 5 prosent i Hemsedal. Dette gir til sammen ca 145 000 dagsbesøk. I tillegg har vi beregnet et dagsbesøk på 55 000 per år til Modum. Dette er gjort på grunnlag av et totalt besøkstall, inkludert overnattende, slekts- og vennebesøkende og 20 prosent lokale besøkende, til Blaafarveverket på ca 138 000 besøkende i 2010 (kilde: Blaafarveverket).

Det vil si at vi står igjen med om lag 262 000 dagsbesøk til slekt og venner, shoppingturer og yrkesrelaterte reiser, samt andre attraksjonsbesøk enn de vi har eksplisitt beregnet tall for. Disse fordeler vi så ut fra befolkningens mengde i hver region, og for hver kommune i Hallingdal og Midt-Buskerud.

Når det gjelder forbrukstall for dagsreisende, anvender vi for alpinstedene tall for heisomsetning per besøkende, samt 200 kr til servering, 50 kr til transport (vesentlig bensin) og 50 kr til varekjøp. Tilsvarende har vi for besøkende til Blaafarveverket anvendt 100 kr til servering, 30 kr til varekjøp, 30 kr til transport og 50 kr til inngangspenger etc. For dagsturister ellers anvender vi tall for besøk til fritidsbolig (totalt kr 298 per person) som et anvendbart gjennomsnitt for slekts- og vennebesøk og yrkesbetingede reiser. Dette fordeler seg med 25 prosent

⁴ Statistikk fra Alpinanleggenes landsforening gir tall for heisomsetning, antall betalte skidager og omsetning per skidag for de fire nevnte anleggene i Buskerud.

på servering, 35 prosent på varekjøp, 30 prosent på transport og ca 10 prosent til sammen på aktiviteter og ”annet”:

Tabell 4.8 viser resultatene av beregningene for dagsturister til Buskerud i 2010, fordelt etter region.

Tabell 4.8 Dagsbesøkende turistenes forbruk i Buskerud 2010, etter region og hovedtype av vare/tjeneste. 1000 kr.

	Servering	Varekjøp	Transport	Aktiviteter	Annet	Sum
Hallingdal	15326	9193	8423	11511	640	45092
Midt-Buskerud	18751	7942	7514	13826	356	48389
Numedal	10439	8278	7535	6951	618	33822
Ringerike/Hole	3580	4944	4362	880	483	14249
Drammensreg.	12798	17671	15594	3146	1727	50936
Buskerud	60894	48028	43429	36315	3823	192488

Totalt sett er det beregnet et forbruk på 192 millioner kroner i Buskerud for 2010.

Beregningene gir et forbruk på ca 45 mill. kr for Hallingdal, ca 48 mill. kr for Midt-Buskerud, 34 mill. kr for Numedal/Kongsberg, ca 14 mill. kr for Ringerike/Hole og ca 51 mill. kr for Drammensregionen.

4.5.4 Dagsbesøkende og gjennomreisendes forbruk på kommunenivå i Hallingdal og Midt-Buskerud

På samme måte som vi har beregnet forbruk for dagsbesøkende på regionnivå, har vi beregnet omsetning på kommunenivå i Hallingdal og Midt-Buskerud (tabell 4.9). Tallene for kommuner må betraktes som relativt usikre, idet vi har anvendt samme forbruk og samme forbruksfordeling for både hyttebesøkende, slektsbesøkende og yrkesreisende i alle kommuner.

Tabell 4.9 Dagsbesøkende turistenes forbruk i Hallingdal og Midt-Buskerud 2010, etter kommune og hovedtype av vare/tjeneste. 1000 kr.

	Servering	Varekjøp	Transport	Aktiviteter	Annet	Sum
Flå	360	497	438	88	49	1432
Nes	853	1178	1039	210	115	3395
Gol	735	1015	895	181	99	2925
Hemsedal	6231	2179	2090	5970	74	16544
Ål	893	1233	1088	219	120	3553
Hol	6254	3092	2873	4842	182	17244
Hallingdal	15326	9193	8423	11511	640	45092
Sigdal	1115	1539	1358	274	150	4437
Krødsherad	11037	3235	3167	10531	57	28028
Modum	6599	3168	2989	3020	148	15924
Midt-Buskerud	18751	7942	7514	13826	356	48389

4.6 Totalt turistrelatert forbruk i fylket og regionene

Legges forbruket til gjennomreisende og dagsbesøkende til forbruket fra overnattende turister får man et samlet turistforbruk på litt over 5,6 milliarder (5 612 mill. kr) for Buskerud. For fylket samlet fordeler dette forbruket seg på ulike forbrukskategorier som vist i tabell 4.10.

Tabell 4.10 Turistenes forbruk i Buskerud 2010. Samlet omsetning etter type turisme og forbrukskategori. 1000 kr.

	Overnatting	Servering	Varekjøp	Transport	Aktiviteter	Annet	Sum
Overnattingsturister	1 806 486	824 067	1 260 463	713 002	508 303	174 391	5 286 712
Gjennomreiser		33 377	46 091	40 678	8 202	4 507	132 855
Dagsbesøk		60 894	48 028	43 429	36 315	3 823	192 488
Turistforbruk i alt	1 806 486	918 338	1 354 582	797 108	552 819	182 722	5 612 055

Det er fortsatt overnatting som er den største forbruksposten. Forbruket ved dagsbesøk og gjennomreise er langt fra tilstrekkelig til å rokke ved dette. Det er (som tidligere) beregnet at turistene brukte 1,8 mrd. kr på overnatting da de besøkte Buskerud i 2010. Varekjøp, inklusive dagligvarer og andre varer, beløp seg til 1,35 mrd. kr, mens turistene brukte 918 mill. kr på servering og snaut 800 mill. kr på transport ved besøk i fylket. Det gikk med 553 mill. kr til aktiviteter, opplevelser og underholdning, mens ca 183 mill. kr ble brukt på andre utgifter ved besøket.

Tilsvarende kan vi sette opp følgende tabeller for regionene:

Tabell 4.11 Turistenes forbruk i Hallingdal 2010. Samlet omsetning etter type turisme og forbrukskategori. 1000 kr.

	Overnatting	Servering	Varekjøp	Transport	Aktiviteter	Annet	Sum
Overnattingsturister	1 099 729	412 428	590 047	313 559	297 928	78 219	2 791 910
Gjennomreiser	-	16 558	22 865	20 180	4 069	2 236	65 908
Dagsbesøk	-	15 326	9 193	8 423	11 511	640	45 092
Turistforbruk i alt	1 099 729	444 312	622 105	342 163	313 508	81 095	2 902 910

Tabell 4.12 Turistenes forbruk i Midt-Buskerud 2010. Samlet omsetning etter type turisme og forbrukskategori. 1000 kr.

	Overnatting	Servering	Varekjøp	Transport	Aktiviteter	Annet	Sum
Overnattingsturister	158 962	73 658	118 686	64 136	45 425	16 778	477 645
Gjennomreiser	-	3 407	4 705	4 152	837	460	13 561
Dagsbesøk	-	18 751	7 942	7 514	13 826	356	48 389
Turistforbruk i alt	158 962	95 816	131 333	75 803	60 087	17 593	539 595

Tabell 4.13 Turistenes forbruk i Numedal/Kongsberg 2010. Samlet omsetning etter type turisme og forbrukskategori. 1000 kr.

	Overnatting	Servering	Varekjøp	Transport	Aktiviteter	Annet	Sum
Overnattingsturister	168 376	90 166	172 184	85 657	53 219	19 700	589 302
Gjennomreiser	-	4 781	6 602	5 827	1 175	646	19 031
Dagsbesøk	-	10 439	8 278	7 535	6 951	618	33 822
Turistforbruk i alt	168 376	105 386	187 064	99 019	61 346	20 965	642 155

Tabell 4.14 Turistenes forbruk i Ringerike/Hole 2010. Samlet omsetning etter type turisme og forbrukskategori. 1000 kr.

	Overnatting	Servering	Varekjøp	Transport	Aktiviteter	Annet	Sum
Overnattingsturister	139 169	72 971	108 712	67 269	36 605	17 174	441 901
Gjennomreiser	-	2 732	3 773	3 330	671	369	10 875
Dagsbesøk	-	3 580	4 944	4 362	880	483	14 249
Turistforbruk i alt	139 169	79 284	117 429	74 961	38 156	18 026	467 025

Tabell 4.15 Turistenes forbruk i Drammensregionen 2010. Samlet omsetning etter type turisme og forbrukskategori. 1000 kr.

	Overnatting	Servering	Varekjøp	Transport	Aktiviteter	Annet	Sum
Overnattingsturister	240 250	174 844	270 834	182 380	75 126	42 520	985 954
Gjennomreiser	-	5 899	8 146	7 189	1 450	796	23 480
Dagsbesøk	-	12 798	17 671	15 594	3 146	1 727	50 936
Turistforbruk i alt	240 250	193 541	296 651	205 163	79 722	45 043	1 060 370

Samlet turistomsetning etter disse beregningene utgjør kr 2,9 milliarder kroner i Hallingdal, 540 millioner kroner i Midt-Buskerud, 642 millioner kroner i Numedal/Kongsberg, 467 millioner kroner i Ringerike/Hole og 1 060 millioner kroner i Drammensregionen.

4.7 Totalt turistrelatert forbruk i kommunene i Hallingdal og Midt-Buskerud

4.7.1 Totalt turistrelatert forbruk i Hallingdal

Både Hol og Hemsedal nærmer seg en total turismeomsetning på en milliard kroner – vel og merke eksklusive bygging, salg og vedlikehold av fritidsboliger. Til sammen har disse to kommunene to tredeler av turistforbruket i regionen.

Tabell 4.16 Turistenes forbruk i Hallingdal 2010. Samlet omsetning etter kommune og type turisme. 1000 kr.

	Flå	Nes	Gol	Hemsedal	Ål	Hol
Overnattingsgjester	42 488	132 322	556 779	932 296	167 693	957 566
Gjennomreisende	1 209	3 649	12 789	20 705	4 385	23 090
Dagsbesøkende	1 432	3 395	2 925	16 544	3 553	17 244
Turistforbruk i alt	45 129	139 367	572 493	969 545	175 631	997 900
Andel av turistomsetning	1,6	4,8	19,7	33,4	6,1	34,4

Gol ligger godt over en halv milliard kroner (572 millioner), mens Ål (176 mill. kr), Nes (139 mill. kr) og Flå (45 mill. kr) er relativt sett små når det gjelder turistomsetning i Hallingdal.

4.7.2 Totalt turistrelatert forbruk i Midt-Buskerud

Blant de tre kommunene i Midt-Buskerud er det Krødsherad som har klart størst turismerelatert omsetning, nær 300 millioner i alt (55 prosent av omsetningen i regionen). Som i Hallingdal er dette eksklusiv omsetning knyttet til bygging og vedlikehold av fritidsboliger.

Tabell 4.17 Turisters forbruk i Midt-Buskerud i 2010, etter kommune og type turisme. 1000 kr.

	Sigdal	Krødsherad	Modum
Overnattingsgjester	130 249	263 167	83 680
Gjennomreisende	4 258	6 431	2 872
Dagsbesøkende	4 437	28 028	15 924
Turistforbruk i alt	138 944	297 625	102 476
Andel av turistomsetning	25,8	55,2	19,0

Sigdal har en samlet omsetning på om lag 139 millioner kroner, mens Modum ligger litt over 100 millioner kroner.

5 Direkte og indirekte virkninger

5.1 Produksjonsvirkninger

De direkte produksjonsvirkningene er for de fleste næringer lik verdien av omsetningen⁵. For varehandelen (og andre virksomheter som har karakter av formidling av varer og tjenester andre har produsert – for eksempel reisebyråer) gjelder imidlertid et helt annet prinsipp, her regnes bruttofortjenesten (tilnærmet lik avansen) som produksjonsverdi. Gjennomsnittlig bruttoavanse for varehandel på landsbasis er ca 30 prosent av omsetningen eksklusive mva.

De indirekte produksjonsvirkningene beregnes som et påslag på den direkte produksjonsverdien. De omfatter underleveranser fra foretak innen de respektive kommunene, samt inntektsvirkninger (såkalte induuerte virkninger). Det vil si forbruk innen kommunen av lønns- og eierinntekter skapt i virksomheter som direkte eller indirekte produserer varer og tjenester til turister.

I fra BTV-analysen (jfr. TØI rapport nr. 780/2005) er det beregnet indirekte virkninger for hovedgrupper av næringer på fylkesnivå, samt multiplikatorer for indirekte virkninger totalt for de ulike regionene i Buskerud. Disse vil vi også anvende her.

Indirekte virkninger på kommunenivå er beregnet på grunnlag av de regionale multiplikatorene for henholdsvis Hallingdal og for Midt-Buskerud. Det må understrekes at disse tallene er beheftet med stor usikkerhet, fordi sammensetningen av nærings- og handelsvirksomhet varierer fra kommune til kommune innen hver region, og dermed vil omfang og innretning av underleveranser også variere.

5.2 Samlede økonomiske virkninger i Buskerud

I kapittel 4 er det presentert et beregnet samlet turistforbruk på 5 612 millioner kroner for Buskerud. I produksjonsverdi tilsvarer dette 4 322 millioner kroner når bruttoavansen (30 prosent av omsetningen) er regnet inn som produksjonsverdi i varehandel og i salg av drivstoff (i kategorien transport).

Når vi skal beregne indirekte virkninger, må vi her basere oss på multiplikatorberegningene fra 2004 og anta at de samlede indirekte virkningene har samme størrelsesorden som i 2004.

Det vil si at vi anvender en multiplikator på 1,445. Dette gir samlede indirekte virkninger på 1,924 milliarder kroner. I alt er direkte og indirekte virkninger av turisme beregnet til 6,246 milliarder kr. i Buskerud i 2010 (tabell 5.1).

⁵ Trekker man også fra merverdiavgift og andre produktskatter fås det som kalles basisverdien av produksjonen.

Fordelingen hovedsektorer av næringer er gjort ved å anvende samme forhold mellom direkte produksjonsverdi og indirekte produksjonsverdi som i 2004 for varehandel, hotell- og restaurant og transport. Øvrige næringer er samlet i en restkategori, som omfatter både vareproduserende og tjenesteytende næringer. Hovedbidraget fra disse er – i tillegg til aktivitets- og opplevelsesproduksjon – indirekte virkninger i form av underleveranser.

Tabell 5.1 Direkte og indirekte produksjonsvirkninger i Buskerud 2010, etter hovedgrupper av næringer. Millioner kroner.

	Direkte virkninger	Indirekte virkninger	Sum produksjonsvirkninger
Varehandel	406,4	85,5	491,8
Hotell og restaurant	2724,8	88,7	2813,5
Transport	455,5	114,1	569,6
Annen vare- og tjenesteproduksjon	735,5	1635,4	2371,0
Totalt	4322,2	1923,6	6245,9

5.3 Samlede økonomiske virkninger på regionnivå

I tabellene for hver region er det anvendt samme regionale multiplikator som i 2004, og de indirekte virkningene er som i 2004-rapporten gitt for alle næringer samlet. Multiplikatoren er høyere for fylket under ett enn for noen av regionene, fordi regionmultiplikatoren kun sier noe om hva som skjer innen regionen.

Tabell 5.2 Direkte og indirekte produksjonsvirkninger av turisme i Buskerud i 2010, etter region og forbrukskategori. Millioner kr.

	Hallingdal	Midt-Buskerud	Numedal/Kongsberg	Ringerike/Hole	Drammens-regionen	Buskerud
Overnatting	1099,7	159,0	168,4	139,2	240,3	1806,5
Servering	444,3	95,8	105,4	79,3	193,5	918,3
Varekjøp	186,6	39,4	56,1	35,2	89,0	406,4
Transport	200,7	42,4	57,8	42,6	112,0	455,5
Aktiviteter	313,5	60,1	61,3	38,2	79,7	552,8
Annen vare- og tjenesteproduksjon	81,1	17,6	21,0	18,0	45,0	182,7
Sum direkte	2325,9	414,3	470,0	352,4	759,6	4322,2
Multiplikator	1,29	1,32	1,34	1,37	1,41	1,45
Indirekte virkninger	674,5	132,6	159,8	130,4	311,4	1923,6
Direkte + indirekte virkninger	3000,4	546,8	629,8	482,8	1071,0	6245,9

PANDA-modellen tar ikke hensyn til virkninger regionene i mellom, det vil si at den ikke fanger opp indirekte virkninger av reiseliv som kommer fra direkte virkninger i andre regioner. For eksempel at foretak i Drammen er underleverandører til reiselivsbedrifter i Hallingdal, eller at deler av inntekter

opptjent i reiselivsbedrifter i Hallingdal anvendes til forbruk i Hønefoss. Summen av de indirekte virkningene for alle regionene er dermed mindre enn de indirekte virkningene for fylket. Differansen kan ses som et uttrykk for de interregionale virkningene.

I alt er direkte og indirekte produksjonsvirkninger beregnet til 3 milliarder kroner i Hallingdal i 2010. Nærmest følger Drammensregionen med 1,07 milliarder kroner. For Numedal/Kongsberg er produksjonsvirkningene 630 millioner, for Midt-Buskerud 547 millioner og for Ringerike/Hole 483 millioner kroner.

5.4 Samlede økonomiske virkninger på kommunenivå

5.4.1 Hallingdal

Produksjonsvirkningene i hver kommune er som for regionene regnet som omsetning i næringene, med unntak av varehandel og den delen av transportkostnader som er utgifter til kjøp av drivstoff. Her er produksjonsverdi lik bruttoavanse, som er anslått til 30 prosent av omsetningsverdi (landsgjennomsnitt).

Tabell 5.3 Direkte og indirekte produksjonsvirkninger av turisme i Hallingdal i 2010, etter kommune og forbrukskategori. Millioner kr.

	Flå	Nes	Gol	Hemsedal	Ål	Hol
Overnatting	12,4	41,7	241,6	362,2	59,1	382,0
Servering	6,9	20,9	91,2	141,9	26,6	156,4
Varekjøp	4,2	12,2	31,8	58,2	13,7	66,3
Transport	3,7	11,2	39,3	61,6	13,5	68,9
Aktiviteter	4,2	12,9	49,0	139,8	15,8	91,5
Annet	1,3	3,9	17,1	25,4	5,1	28,3
Sum	32,6	102,8	469,9	789,1	133,8	793,4
Multiplikator	1,29	1,29	1,29	1,29	1,29	1,29
Indirekte virkninger	9,5	29,8	136,3	228,8	38,8	230,1
Direkte + indirekte virkninger	42,1	132,6	606,2	1018,0	172,6	1023,5

Samlede produksjonsvirkninger ligger så vidt over en milliard kroner i Hol og Hemsedal, og litt over 600 millioner kroner i Gol kommune.

Vi må igjen understreke at anvendelse av regionmultiplikatoren på hver av kommunene representerer en relativt grov forenkling.

5.4.2 Midt-Buskerud

Under samme forutsetninger om produksjonsverdi i varehandel og drivstoffsalg som i beregningene for Hallingdal finner vi følgende direkte og indirekte produksjonsverdier:

Tabell 5.4 Direkte og indirekte produksjonsvirkninger av turisme i Midt-Buskerud i 2010, etter kommune og forbrukskategori. Millioner kr.

	Sigdal	Krødsherad	Modum
Overnatting	28,6	110,1	20,0
Servering	19,8	54,2	21,7
Varekjøp	15,6	15,3	8,4
Transport	12,2	20,5	11,2
Aktiviteter	13,7	36,7	9,7
Annet	3,6	10,2	3,7
Sum	93,6	247,1	74,7
Multiplikator	1,32	1,32	1,32
Indirekte virk	30,0	79,1	23,9
Direkte + indirekte virkninger	123,6	326,2	98,6

5.5 Sysselsettingsvirkninger

5.5.1 Beregningsgrunnlag og -metode

Reiselivets betydning som sysselsettingsfaktor kan belyses på flere nivåer:

1. Hva betyr reiselivet med hensyn til lokale arbeidsplasser for de som er fastboende i de enkelte kommunene?
2. Hva betyr reiselivet i antall arbeidsplasser for bosatte i regionene og i fylket, inkludert interkommunal og interregional pendling?
3. Hvor stor er sysselsettingen totalt, inkludert norske og utenlandske sesongarbeidere?

For de enkelte kommunene selv betyr det sannsynligvis mest hvordan reiselivet bidrar til å sysselsette kommunens egen arbeidskraft. Sett i litt større perspektiv kan det være et spørsmål om hvor mange arbeidsplasser arbeidsmarkedet i Buskerud generelt tilføres. Dersom fokus rettes mot den totale aktiviteten i form av for eksempel totalt antall årsverk, må man også ta hensyn til norske og utenlandske sesongarbeidere.

Tilgjengelig statistikk setter begrensninger for hva vi kan få fram. SSBs registerbaserte sysselsettingsstatistikk er den statistikken som gir tall på fylkes- og regionnivå. Her gis for eksempel årlige tall for antall sysselsatte etter arbeidsstedskommune etter næringssektor. Den registerbaserte sysselsettingsstatistikken omfatter ”personer 15-74 år, bosatte i Norge, som har utført arbeid av minst én times varighet i referanseuken, eller som var midlertidig fraværende fra slikt arbeid”. Problemet med denne statistikken er at referanseuken er den tredje uken i november (uke 47) hvert år. Dette innebærer at man ikke fanger opp at sysselsetting i visse næringer – spesielt i hotell- og restaurantsektoren i distriktene – varierer mye over året. Man fanger heller ikke opp arbeidstakere som ikke er registrert som bosatte i Norge.

Vår utfordring er å konvertere reiselivsrelatert omsetning i hver næringssektor til sysselsetting. Vi anvender da en kombinasjon av SSBs sysselsettingsstatistikk for 2010 og resultater fra PANDA-beregninger i for 2005. Vi må gjøre en del forutsetninger for å få dette til.

PANDA-kjøringene for 2005 – gjort på grunnlag av turismerelatert omsetning etter type vare/tjeneste i hver region i Buskerud – gir andelen sysselsatte i hver næring/sektor som er relatert til direkte og indirekte produksjonsvirkninger av turistenes etterspørsel. Disse andelene har vi så anvendt på SSBs sysselsettingstall for fem (til dels aggregerte) næringssektorer pr 4. kvartal 2010, for hver region⁶. Disse sektorene er:

- Varehandel
- Innenriks transport
- Bygg og anlegg
- Diverse annen tjenesteyting (inkludert aktiviteter)
- Diverse vareproduksjon

Vi har altså forutsatt at SSBs registerdata for fjerde kvartal gir et noenlunde korrekt bilde av normal sysselsetting gjennom året i alle næringer, med unntak av hotell- og restaurant. Vi kan imidlertid ikke regne SSBs tall som et uttrykk for antall årsverk, idet vi ikke kjenner fordelingen på deltid og heltid.

For hotell- og restaurantsektoren antar vi at sesongproblematikken slår relativt kraftig ut. Her har vi valgt følgende beregningsmåte: Vi har beregnet omsetning per sysselsatt i 2005 i hver region i henhold til PANDA-kjøringene, oppjustert verdiene med konsumprisindeksen og samtidig forutsatt en produktivitetsøkning på ca 2 prosent årlig. Det vil si at omsetningen i faste priser per ansatt er forutsatt å øke med 2 prosent per år. Vi har også beregnet andelen indirekte produksjon i hotell- og restaurantsektoren for 2005 og antatt at denne er den samme i 2010. Ut fra samlet direkte og indirekte omsetning i hotell- og restaurant og beregnet omsetning per ansatt i 2010 har vi så beregnet antall sysselsatte i gjennomsnitt over året. Heller ikke her kjenner vi fordelingen på heltids- og deltidsansatte.

Når det gjelder nedbryting av tall på kommunene i Hallingdal og Midt-Buskerud har vi måttet gjøre en tilleggsforutsetning: Hver kommunes andel av direkte virkninger i kroner innen regionen, for hver enkelt næring/sektor, er anvendt som forholdstall for å regne ut antallet sysselsatte etter næring/sektor i hver kommune.

5.5.2 Sysselsetting i Buskerud

Reiselivsrelatert sysselsetting omfatter både direkte og indirekte sysselsetting. Tabell 5.4 viser antall turismerelaterte sysselsatte etter næring i Buskerud.

Det er beregnet at antall sysselsatte i turistrelatert virksomhet (direkte eller indirekte) i Buskerud utgjorde nær 10 500 personer i 2010. Om lag en tredel er sysselsatt i hotell- og restaurantsektoren, 25 prosent i varehandel, knapt 8 prosent i transport. Om lag 29 prosent er sysselsatt i diverse i tjenesteytende næringer, dette er vesentlig sysselsetting som følge av indirekte produksjonsvirkninger.

⁶ Vi forutsetter at strukturen i sysselsettingen i 2010, dvs. fordelingen av turismerelatert sysselsetting på næringer, er noenlunde lik strukturen beregnet i PANDA for 2005.

Andelen turismerelaterte sysselsatte var i fjerde kvartal 2010 10,8 prosent (8 433 personer) av alle sysselsatte i næringsvirksomhet utenom offentlig sektor og primærnæringer. Dette tilsvarer sju prosent av alle sysselsatte i fylket.

Tabell 5.5 Direkte og indirekte turismerelatert sysselsetting i Buskerud etter næring i 2010. Antall sysselsatte og andel i prosent.

Næring	Antall sysselsatte	Andel av turismerelatert sysselsetting	Turismerelatert sysselsetting 4. kvartal, antall	Andel av sysselsetting per 4. kvartal
Varehandel	2 514	24,0	2 514	12,6
Hotell og restaurant	3 629	34,6	1 584	41,9
Innenriks transport	806	7,7	806	15,2
Diverse annen tjenesteyting	3 066	29,3	3 066	15,2
Bygg og anlegg	280	2,7	280	2,6
Diverse vareproduksjon	183	1,7	183	1,0
Sum	10 479	100,0	8 433	10,8

Andelene per fjerde kvartal gir ikke et representativt bilde av turismerelatert sysselsetting, fordi sysselsettingen kan være klart høyere i andre deler av året. Vårt tall for turismerelatert sysselsetting i hotell- og restaurantsektoren er 3 629 personer, mens tall for fjerde kvartal – beregnet ut fra SSBs tall for fjerde kvartal og PANDA-tall for 2005 – viser 1 584 personer (godt under halvparten)⁷.

Det kan også være tilsvarende effekter i andre næringer, for eksempel i varehandel, men her gir ikke våre beregninger tilsvarende utslag som for hotell- og restaurantsektoren.

Dersom vi regner inn vårt tall for sysselsetting i hotell- og restaurantsektoren, og forutsetter at fjerdekvartalstallene for de øvrige næringer avspeiler årgjennomsnittet, finner vi at reiselivsrelatert sysselsetting utgjør om lag 13,4 prosent av sysselsettingen i Buskerud utenom offentlig sektor og primærnæringer, og 8,7 prosent av all sysselsetting.

5.6 Sysselsetting i regionene

5.6.1 Hallingdal og Midt-Buskerud

Turismerelatert virksomhet som andel av total sysselsetting er klart større i Hallingdal enn i de øvrige regionene. Nesten 3 800 sysselsatte innen slik virksomhet utgjør en tredel (32,9 prosent). Ser vi bort fra offentlig sektor og

⁷ Total sysselsetting i hotell- og restaurantsektoren var i 4. kvartal 2010 3779 personer. PANDA-beregningen gir at 41,9 prosent av disse kan knyttes til turistenes forbruk. Det vil si at i 4. kvartal kommer en stor del av omsetningen innen hotell- og restaurantsektoren fra ikke-turister, det vil si lokal trafikk.

primærnæringer, utgjør dette nær halvparten av alle sysselsatte i regionen (tabell 5.6).

For Midt-Buskeruds del utgjør de drøyt 500 ansatte ca sju prosent av alle sysselsatte med arbeidssted i regionen, og 12 prosent av sysselsatte utenom offentlig sektor og primærnæringer.

Tabell 5.6 Direkte og indirekte tursimerelatert sysselsetting i Hallingdal og Midt-Buskerud etter næring i 2010. Antall sysselsatte og andel i prosent.

	Hallingdal		Midt-Buskerud	
	Antall	Andel	Antall	Andel
Varehandel	771	20,4	141	23,6
Hotell og restaurant	1 702	45,1	285	47,8
Innenriks transport	194	5,1	47	7,8
Diverse annen tjenesteyting	920	24,4	93	15,6
Bygg og anlegg	117	3,1	21	3,5
Diverse vareproduksjon	70	1,9	10	1,6
Sum	3 775	100,0	595	100,0
Andel av total sysselsetting (%)	32,9		7,4	
Andel av sysselsetting utenom offentlig sektor og primærnæringer	48,6		11,9	

I begge regionene er hotell- og restaurantsektoren klart størst, med nær halvparten av den turismerelaterte sysselsettingen, mens varehandel ligger på 20,4 prosent i Hallingdal og 23,6 prosent i Midt-Buskerud. Hallingdal har klart større andel ansatte i andre tjenesteytende næringer (24,4 prosent) enn Midt-Buskerud (15,6 prosent).

5.6.2 Øvrige regioner

Numedal/Kongsberg har knapt 1 100 turismerelaterte sysselsatte, dette utgjør nær seks prosent av totalt antall sysselsatte i regionen (tabell 5.7). Hotell- og restaurant står for 40 prosent av sysselsettingen, varehandel 26 prosent og annen type tjenesteyting 23,8 prosent. Et tilsvarende bilde finner vi i Ringerike/Hole – 1 020 sysselsatte (6,4 prosent av samlet sysselsetting) og en noenlunde samme fordeling på næringer, bortsett fra litt større andel i annen tjenesteyting.

Drammensregionen har om lag 2 840 sysselsatte direkte og indirekte relatert til turistenes forbruk, men turismen er relativt sett ikke så betydningsfull (4,2 prosent av total sysselsetting og 6,5 prosent av total sysselsetting eksklusive offentlig sektor og primærnæringer). Regionen domineres av Drammen by, med relativt stor befolkning og et variert næringsliv. Fordelingen av turismerelatert sysselsetting på næringer skiller seg ut fra de andre regionene ved at andelen i hotell- og restaurantsektoren er lavere og andelen i annen tjenesteytende næringsvirksomhet er adskillig høyere.

Tabell 5.7 Direkte og indirekte tursimerelatert sysselsetting i Numedal/Kongsberg, Ringerike/Hole og Drammensregionen etter næring i 2010. Antall sysselsatte og andel i prosent.

	Numedal/Kongsberg		Ringerike		Drammens-regionen.	
	Antall	Andel	Antall	Andel	Antall	Andel
Varehandel	283	26,0	238	23,2	625	22,0
Hotell og restaurant	433	39,9	373	36,3	747	26,3
Innenriks transport	66	6,1	70	6,8	262	9,2
Annen tjenesteyting	258	23,8	306	29,8	1078	37,9
Bygg og anlegg	25	2,3	23	2,2	80	2,8
Diverse industri	20	1,9	18	1,7	51	1,8
SUM	1086	100,0	1028	100,0	2842	100,0
Andel av total sysselsetting (%)	5,8		6,4		4,2	
Andel av sysselsetting utenom offentlig sektor og primærnæringer	8,4		10,7		6,5	

5.7 Sysselsetting i Hallingdal og Midt-Buskeruds kommuner

5.7.1 Hallingdal

Tabell 5.8 viser antallet sysselsatte innen turismerelatert virksomhet for de enkelte kommunene i Hallingdal.

Tabell 5.8 Direkte og indirekte sysselsetting relatert til turisme i Hallingdal i 2010, etter kommune og næring/sector. Antall sysselsatte.

	Hol	Hemsedal	Ål	Gol	Nes	Flå	Hallingdal
Varehandel	274	241	57	131	51	17	771
Hotell og restaurant	594	556	95	367	69	21	1702
Innenriks transport	68	60	13	39	11	4	194
Aktiviteter, annen produksjon etc.	337	464	59	186	47	15	1107
Sum	1272	1322	223	723	178	58	3775
Andel av total sysselsetting	49,0	85,0	9,1	24,5	11,9	13,1	32,9

Det er i Hol og i Hemsedal at turismerelatert virksomhet sysselsetter flest personer, med rundt 1 300 sysselsatte i begge disse kommunene. Beregningene våre gir hele 85 prosent andel sysselsetting i Hemsedal. Dersom vi baserer oss kun på SSBs sysselsettingstall for fjerde kvartal 2010 er turismerelatert sysselsettingsandel 69 prosent.

Turismen er også en viktig sysselsetningsfaktor i Gol (i overkant av 700 sysselsatte). I Nes og Ål sysselsetter turisme henholdsvis ca 180 og 220 personer, mens det i Flå bare er knapt 60 personer som er sysselsatt innen turismerelatert virksomhet.

5.7.2 Midt-Buskerud

Kommuneoversikten for Midt-Buskerud (tabell 5.9) viser at antallet sysselsatte innen turismerelatert virksomhet er høyest i Krødsherad, hvor om lag 330 var sysselsatte i 2010 direkte eller indirekte med betjening av turister. I Sigdal er tilsvarende ca 150 sysselsatte, mens det i Modum er beregnet at det i 2010 var 110 sysselsatte innen turismerelatert virksomhet.

Tabell 5.9 Direkte og indirekte sysselsetting relatert til turisme i Midt-Buskerud i 2010, etter kommune og næring/sector. Antall sysselsatte.

	Sigdal	Modum	Krødsherad	Midt-Buskerud
Varehandel	56	30	55	141
Hotell og restaurant	54	47	184	285
Innenriks transport	13	12	22	47
Aktiviteter, annen produksjon etc.	27	21	74	123
Sum	151	110	334	595
Andel av total sysselsetting	9,9	2,0	30,1	7,4

5.8 Sammenlikning av resultater 2010 og 2004

5.8.1 Resultatene er ikke sammenliknbare

Tall for overnattinger, turistkonsum, produksjonsvirkninger og sysselsetting er tidligere blitt beregnet for året 2004 (Dybedal 2005, TØI-rapport 780).

Resultatene er til dels ganske ulike, (tabellen 5.10) og det er nødvendig med en oppklaring. Resultatene er ikke sammenliknbare, fordi både datagrunnlag og metode er nokså ulike, og det er ulikheter i hva som regnes med og ikke regnes med i turistkonsumet. Generelt er kunnskapsgrunnet og prosjektressursene bak 2010-tallene langt mer omfattende og pålitelig enn grunnlaget for 2004-tallene. Forskjellene skyldes altså først og fremst mangler ved 2004-tallene.

Samlet turistkonsum beregnes prinsipielt sett i begge rapporter ved å multiplisere antall overnattinger med beregnet døgnforbruk for ulike segmenter. Her er det slik at overnattinger er beregnet på ulik måte, døgnforbruk er beregnet på ulik måte, og inndelingen i segmenter ved beregning av samlet forbruk er også ulik. Det er også forskjeller i måten turistkonsum er omregnet til produksjonsvirkninger på.

Tabell 5.10 Sammenlikning av hovedresultater for Buskerud 2004 og 2010

	2010		2004
	Overnattende	Overnattende, gjennomreisende og dagsbesøkende	Overnattende
1000 overnattinger	9 345		7 311
Turistkonsum mill kr	5 287	5 612	4 741
Direkte produksjonsvirkninger, mill kr		4 322	4 741
Indirekte produksjonsvirkninger, mill kr		1 924	2 110
Sum direkte og indirekte virkninger, mill kr		6 246	6 851
Antall sysselsatte		10 479	11 231

Samlet antall overnattinger er beregnet til 9,345 millioner i 2010 og 7,311 millioner i 2004. Dette er en forskjell på ca 28 prosent. Beregnet forbruk overnattende turister er imidlertid bare 11,5 prosent høyere i 2010, her er en prisstigning på 13,7 prosent (konsumprisindeksen) ikke tatt i betraktning. Videre er direkte og indirekte produksjonsvirkninger høyere (prisstigning ikke tatt i betraktning) i 2004 enn i 2010, og sysselsettingen er også høyere i 2004 enn i 2010. Dette til tross for at også omsetning fra gjennomreisende og dagsbesøkende er med i 2010-tallene.

Nedenfor skal vi gå gjennom faktorene bak ulikheter mer i detalj. Vi kan imidlertid ikke gå tilbake og regne ut 2004-tall for overnattinger og forbruk på samme måte som for 2010 (det har vi ikke datagrunnlag til). Vi kan dermed dessverre heller ikke splitte forskjellene fra 2004 til 2010 i henholdsvis metoderelaterte endringer og reelle endringer.

5.8.2 Overnattinger

Overnattingstallene for 2004 i kommersielle virksomheter var basert på SSBs overnattingstatistikk for hoteller og liknende og camping. Overnattinger hos slekt og venner og ”annen overnatting” var beregnet ut fra omfanget av slike overnattinger i forhold til kommersielle overnattinger i en beregning fra 1997. Overnattinger i private fritidsboliger ble gjort på grunnlag av antall fritidsboliger og en relativt skjønsmessig vurdering av bruksomfang i ulike typer kommuner/områder.

Analysene for Hol og Hemsedal i 2006 avdekket at det var et stort antall overnattinger i utleiesektoren som ikke var kommet med i 2004. I beregningene for 2010 ble det derfor foretatt en gjennomgang av overnattingstilbudet i samtlige kommuner (jfr avsnitt 2.4.2). Overnattinger i private fritidsboliger, hos slekt og venner og ”annet” ble basert på nye og langt bedre data fra TØIs undersøkelser i TOURIMPACT-prosjektet (jfr avsnitt 2.4.3 og 2.4.4).

Tabell 5.11 Sammenlikning av resultater for turistrelaterte overnattinger i Buskerud i 2010 og 2004, etter type overnatting. 1000 overnattinger.

	2010	2004
Hotell og lignende	1 507	1562
Camping	*637	**660
Utleiehytter, leiligheter, campinghytter, rom ol.	1 105	
Privathytter	3 439	4152
Utleie åremål	905	
Slekt/venner	1 403	811
Annet	349	126
Totalt	9345	7311

*eksklusive campinghytter **inklusive campinghytter

Forskjellene er spesielt knyttet til kommersielle overnattningsformer og overnattinger hos slekt og venner:

- Utleiehytter, leiligheter etc omfatter mye overnattingskapasitet som ikke var med i 2004-undersøkelsen fordi sektoren i liten grad var fanget opp av SSBs overnattingsstatistikker. Til sammen er det beregnet 3,25 millioner overnattinger i kommersiell sektor i 2010 mot 2,22 millioner i 2004.
- Nye beregninger for slekts- og vennebesøk gir nær 75 prosent høyere tall for denne sektoren.

Bruk av fritidsboliger i 2010 er lik summen av privathytter og utleie åremål, dette er tilnærmet sammenliknbart med tallene for privathytter for 2004.

Utslagene er absolutt og relativt sett størst for Hallingdal (tabell 5.12), her er det først og fremst kartleggingen av langtids- og korttidsutleie av hytter, leiligheter etc som slår ut. Blant de øvrige regionene er den prosentvise forskjellen størst for Midt-Buskerud, her er det både vekst i hotellsektoren og kartlegging av utleiemarkedet som slår ut. Forskjellene er minst for Numedal/Kongsberg og Ringerike/Hole. Forskjellen for Drammenregionen skyldes i hovedsak at nye tall for slekts- og vennebesøk er betydelig høyere, og slår særlig ut i de folkerikeste områdene i fylket.

Tabell 5.12 Sammenlikning av resultater for turistrelaterte overnattinger i Buskerud i 2010 og 2004, etter region. 1000 overnattinger.

	2010	2004	Forskjell i %
Hallingdal	4 635	3 325	39,4
Numedal/Kongsberg	1 338	1 276	4,9
Midt-Buskerud	954	699	36,5
Ringerike/Hole	766	688	11,3
Drammensregionen	1 651	1 323	24,8
Totalt	9 344	7 311	27,8

Det er ut fra disse tallene vanskelig å si hva som er reell vekst og hva som er ”vekst” fordi tallgrunnlaget er mer omfattende.

5.8.3 Turistenes forbruk

Forbrukstallene for 2010 er beregnet ut fra resultatene fra forskningsprosjektet TOURIMPACT, hvor forbruk pr gjestedøgn er beregnet etter nasjonalitet og overnattingsform. Dette er gjort på grunnlag av undersøkelser blant norske reisende (sommer 2008, vinter 2009, bruk av fritidsboliger 2008) og utenlandske reisende (Gjesteundersøkelsen).

Forbrukstallene for 2004 er beregnet ut fra SSBs fylkesvise satellittregnskap 1997, oppjustert med konsumprisindeksen til 2004. Her er tall beregnet for 10 ulike vare- og tjenestetyper på grunnlag av forbruksundersøkelser fra 1995 (TØI) og produksjonstall fra fylkesvise nasjonalregnskap.

Endringen i kostnader til overnatting/servering reflekterer først og fremst forskjellen i beregningene av antall gjestedøgn, mens varehandel og transportutgifter er relativt like (til tross for 28 prosent flere gjestedøgn i materialet for 2010) fordi tallgrunnlaget fra 2010 har lavere forbruk per gjestedøgn enn tallgrunnlaget for 2004 gjør for disse to kategoriene.

Tabell 5.13 Sammenlikning av forbrukstall per gjestedøgn i Buskerud 2004 og 2010. Millioner kroner.

	2010	2004	2004 justert til 2010-priser
Overnatting/servering	2630	1598	1817
Varehandel	1261	1108	1260
Transportutgifter	713	571	649
Annen tjenesteyting	683	1464	1665
Totalt	5287	4741	5391

Den største forskjellen ligger i ”annen tjenesteyting”. I satellittregnskapet for reiseliv – som altså ligger til grunn for 2004-tallene – tas det i denne kategorien med både nettoverdien av reisebyråtenester og verdien av produksjonen i offentlig langdistanse persontransport (jernbane, ekspressbusser etc). Disse tjenestene omfatter også verdien av produksjonen av formidlings- og transporttjenester for nordmenn som reiser til utlandet, og en rekke daglige reiser innen og gjennom fylket, uavhengig av om det er personer som overnatter i fylket eller ikke eller om reiseproduksjonen kan regnes som turisme eller ikke.

I tallene for 2010 i tabell 5.13 er utgangspunktet klart mer avgrenset, vi kartlegger det overnattende turister i Buskerud har oppgitt som forbruk ved reise i Norge.

Forskjellen kan illustreres ytterligere ved at 2004-beregningene ga et forbruk per gjestedøgn på 1321 kr (2004-priser) for alle turister utenom besøkende på private hytter, mens 2010-beregningene gir et forbruk på 930 kr per gjestedøgn.

5.8.4 Direkte og indirekte produksjons- og sysselsettingsvirkninger

Ulikhetene i beregnet turistkonsum forplanter seg videre i beregning av direkte og indirekte produksjons- og sysselsettingsvirkninger, det er blant annet brukt samme multiplikatorer i 2010 som i 2004. I tillegg kommer et annet vesentlig moment:

- Produksjonsverdien i detaljhandel med dagligvarer, klær og utstyr, bensin etc er ikke lik omsetningsverdien, men per definisjon lik bruttoavansen.

I analysen for 2004 ble omsetningen i varehandel regnet som produksjonsverdi og brukt som input i PANDA-modellen. I PANDA-modellen beregnes imidlertid direkte og indirekte virkninger og sysselsetting som funksjoner av bruttoavansen i detaljhandel, og på landsbasis er bruttoavansen om lag 30 prosent av omsetningsverdien. Produksjons- og sysselsettingsvirkningene ble derfor om lag tre ganger for høye for varehandel og den delen av transportutgifter som er kjøpt av drivstoff.

PANDA-beregningene ble gjort av en ekstern aktør, og vi ble først klar over at det var gitt feil input i analysen for Buskerud, Vestfold og Telemark under arbeidet med ringvirkninger for Hedmark og Oppland i 2006.

Tabell 5.14 Sammenlikning av direkte og indirekte produksjonsvirkninger i Buskerud 2010 og 2004, etter hovedgrupper av næringer. Millioner kroner.

	2010			2004			Sum virkninger 2004 justert
	Direkte virkninger	Indirekte virkninger	Sum virkninger	Direkte virkninger	Indirekte virkninger	Sum virkninger	
Varehandel	406	86	492	1108	233	1341	416
Hotell og restaurant	2725	89	2813	1598	52	1650	1650
Transport	456	114	570	571	143	714	408
Annen vare- og tjenesteproduksjon	735	1635	2371	1464	1683	3147	3147
Totalt	4322	1924	6246	4741	2111	6852	5621

Tabell 5.14 viser ringvirkningstallene for 2010 og 2004. På grunn av glippen med varehandelstall er forskjellene mellom 2004 og 2010 ennå mer påfallende enn når vi bare så på turistkonsumet.

I høyre kolonne er tallene for 2004 justert med riktig input for varehandel og salg av drivstoff. De justerte tallene viser at ringvirkningene i 2004 – ut fra de da beregnede turistkonsumtall – skulle vært 1,2 milliarder lavere enn det som ble presentert i 2004-rapporten.

Samlet turismerelatert sysselsetting ble i 2010 beregnet til 10 479 og i 2004 beregnet til 11 231 sysselsatte. Hadde vi brukt riktig input for varehandel og drivstoffsalg ville tallet for 2004 blitt 9 142.

Det følger av drøftingene i dette kapitlet at heller ikke sysselsettingstallene for 2010 og justerte tall for 2004 er sammenliknbare, fordi turistkonsumet er beregnet på forskjellig måte.

6 Økonomiske effekter relatert til eksisterende og nye fritidsboliger

6.1 Forbruk relatert til eierskap og hold av eksisterende fritidsboliger

I dette avsnittet presenteres beregninger for eiernes og deres husholdningers forbruk på eie og hold av private hytter og andre fritidsboliger lokalisert i Buskerud. I forbindelse med Fritidsboligundersøkelsen i Tourimpact-prosjektet er det beregnet et gjennomsnittlig forbruk pr. fritidsbolig pr. fylke til eierskap og hold av fritidsboliger i Norge. Dette inkluderer kostnader som f.eks. festeavgift, kommunale avgifter, snørydding, strøm og brensel, innkjøp av utstyr og møbler, mindre rutinemessig vedlikehold, og annet. Utgiftene utgjorde en gjennomsnittlig kostnad til eierskap/hold på kr. 21 032,- pr. fritidsbolig pr. år i Buskerud i 2010. Hytteeierne i undersøkelsen oppga også at den anslåtte andelen av disse kostnadene som var betalt lokalt i kommunen der fritidsboligen ligger var 0,63 i gjennomsnitt, dvs. at 63 prosent av utgiftene var betalt til lokale aktører. De resterende 37 prosent av utgiftene var således betalt aktører annet sted utenom fritidsboligkommunen, f.eks. i bostedskommunen.⁸

I tillegg til kostnadene eierne/husholdningene har med ordinært eierskap og hold av fritidsboligene tilkommer det også kostnader til vedlikehold, oppgradering, påbygg og annet av ikke-rutinemessig karakter. Dette omfatter blant annet utvidelser eller påbygg/anneks, nytt uthus, båthus, brygge eller lignende, innleggelse av vann, strøm eller telefon/kabel og annet. Ikke alle eierhusholdninger utfører slik arbeider hvert år, men det nasjonale gjennomsnittet fra Fritidsboligundersøkelsen tilsier at 27 prosent av eierne har gjennomført slike arbeider siste år. Fordelt på alle fritidsboliger i gjennomsnitt (for både de som har og ikke har utført slike arbeider) tilsvarte kostnadene til slik oppussing/oppgradering kr. 39 721,- pr. fritidsbolig pr. år i Buskerud i 2010. Her antas samme andel av utgiftene betalt lokalt (63 prosent) som for kostnadene med eierskap og hold.

I tabell 6.1 er de gjennomsnittlige kostnadene forbundet med eierskap og hold samt oppussing og oppgradering beregnet for det antallet fritidsboliger som var registrert i den enkelte kommune i Buskerud i 2010. Det er også beregnet en lokal andel av kostnadene som er betalt lokale aktører, og et samlet forbruk for kommunene, regionene og fylket til sammen. Merk at forbruket i tabell 6.1 ikke inkluderer kapitalutgifter (låneutgifter, avskrivninger og lignende) eller forsikring.

⁸ Noe av kostnadene kan selvsagt også ha blitt betalt andre steder i Buskerud utenom den aktuelle fritidsboligkommunen (f.eks. i nabokommunen), slik at det i prisnippet kan regnes som forbruk i fylket, men vi har ingen data eller andre forutsetninger for å kunne beregne slikt forbruk i fylket utenom fritidsboligkommunen, og velger derfor å se bort i fra det i de videre beregningene nedenfor.

For Buskeruds drøyt 43 000 fritidsboliger er det beregnet et samlet forbruk relatert til eierskap/hold og oppussing/oppgradering på i overkant av 1,7 mrd. kr. i 2010. Litt over én milliard kroner (1 080 mill. kr) av dette kan regnes som lokalt forbruk, dvs. betalt til aktører lokalt i den aktuelle fritidsboligkommunen.

Tabell 6.1 Samlet forbruk i forbindelse med eierskap, hold og oppussing/oppgradering av fritidsboliger i Buskerud i 2010, etter kommune og forbrukskategori. I antall fritidsboliger, og forbruk i mill. kr.

Region	Kommune	Antall fritidsboliger i jan. 2010	Kostnader ved eierskap og hold	Lokalt betalt andel	Kostnader ved oppussing/oppgradering	Lokalt betalt andel	Sum lokalt forbruk
Hallingdal	Flå	1 410	20	13	38	24	37
	Nes	2 943	42	27	80	50	77
	Gol	1 937	28	18	53	33	51
	Hemsedal	1 924	28	17	52	33	50
	Ål	2 667	38	24	72	46	70
	Hol	5 040	72	46	137	86	132
Sum Hallingdal		15 921	229	144	432	272	416
Numedal/Kongb.	Kongsberg	2 190	31	19	58	37	56
	Flesberg	3 128	44	28	83	53	80
	Rollag	1 773	25	16	47	30	46
	Nore & Uvdal	3 834	54	34	102	64	99
Sum Numedal		10 925	154	97	292	184	81
Midt-Buskerud	Sigdal	4 211	62	39	118	74	113
	Krødsherad	1 279	19	12	36	23	34
	Modum	621	9	6	17	11	17
Sum Midt-Buskerud		6 111	90	57	171	108	165
Ringerike/Hole	Ringerike	3 612	41	26	77	48	74
	Hole	1 046	12	7	22	14	21
Sum Ringerike/Hole		4 658	52	33	99	62	95
Drammensreg.	Drammen	510	6	4	12	8	12
	Øvre Eiker	622	8	5	15	9	14
	Nedre Eiker	391	5	3	9	6	9
	Røyken	1 217	15	10	29	18	27
	Lier	412	5	3	10	6	9
	Hurum	2 283	28	18	54	34	52
Sum Drammensregionen		5 435	67	43	127	80	123
Sum Buskerud		43 050	593	374	1 121	706	1 080

Av det lokale forbruket kan om lag 374 mill kr. knyttes til kostnader ved eierskap og hold av fritidsboligene, mens ca 706 mill. kr er relatert til oppussing og oppgradering. Det tilsvarer en fordeling på omtrent 35 prosent av lokalforbruket til eierskap/hold og 65 prosent til oppussing/oppgradering.

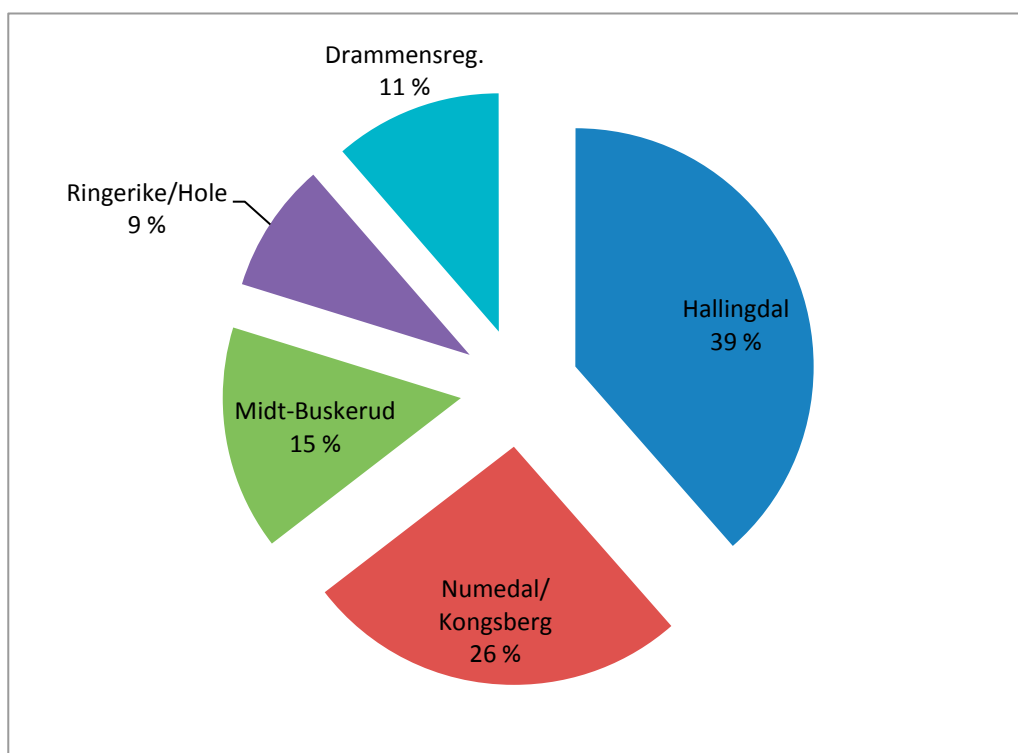
Blant regionene er det Hallingdal (som også har flest fritidsboliger) hvor det er brukt mest penger på eksisterende private fritidsboliger. Det lokale forbruket for i regionens seks kommuner summerer seg til 416 mill. kr.

I Numedal- og Kongsberg-regionen er det lokale forbruket beregnet til 281 mill. kr i 2010, mens det i Midt-Buskerud lå på ca 165 mill. kr.

Penger brukt lokalt på eksisterende fritidsboliger i Drammensregionen beløp seg på ca 123, mill kr. mens tilsvarende for Ringerike og Hole regionen var om lag 95 mill. kr, som også er lavest av regionene.

Denne beløpsfordelingen av det lokale forbruket gir følgende prosentvise fordeling, som vist i figur 6.1.

Hallingdal har nesten 40 prosent av det lokale forbruket, dvs. at ca fire av 10 kroner brukt på eksisterende fritidsboliger lokalt blir lagt igjen i denne regionen. Forbruket Numedal/Kongsberg utgjør ca én av fire kroner lagt igjen lokalt i fylket. Midt-Buskerud mottar 15 prosent av pengene brukt på dette, mens Drammensregionen og Ringerrike/hole mottar henholdsvis 11 og ni prosent hver.

Figur 6.1 Lokalt forbruk ved eierskap og hold av eksisterende fritidsboliger i Buskerud i 2010, etter region. I prosent av totalt lokalt forbruk i fylket.

6.2 Måling av økonomiske effekter av bygging av nye fritidsboliger – fremgangsmåte

6.2.1 Måleproblematikk

Målet i avsnitt 6.2 og 6.3 er å få et begrep om hvilke økonomiske størrelser utbygging av fritidsboliger innebærer i Buskerud og de ulike regionene i fylket.

Et viktig spørsmål her er *hva* man ønsker å måle. Et mulig mål er å se på hvor store inntekter utbygging har ført til siste år, et annet er å se på utviklingen over tid, det vil si både fortid og framtid. Det er imidlertid flere argumenter som taler mot begge disse tilnærmingene:

- Utbyggingen av fritidsboliger i fylket er en løpende prosess, som har pågått over mange år, og som har ulikt omfang fra år til år.
- Det er vanskelig å skaffe full oversikt over omfanget av prosjekter som er lagt ut for salg og omsetningsverdi for disse innenfor kalenderåret. Blant annet fordi byggetillatelse ikke nødvendigvis realiseres samme år.
- Foreliggende planer angir både konkrete tall for enkelte hyttefelt og totale rammer for andre, hva som faktisk blir utbygd er beheftet med usikkerhet.
- Det har over tid skjedd (og vil skje) betydelige endringer i markedets etterspørsel etter fritidsboliger, både med hensyn på hva slags produkt markedet ønsker (status, standard og komfort) og ikke minst hva man er villig til å betale.

Tidligere er det gjennomført analyser av effekter av bygging av fritidsboliger for Buskerud, Vestfold og Telemark i 2005 (TØI-rapport 780/2005), samt for Hedmark og Oppland (TØI-rapport 863/2006), og Agder-fylkene (TØI-rapport 867/2006).

Analysene beregnet økonomiske effekter av nye fritidshus på grunnlag av foreliggende planer for hyttebygging i de enkelte regioner og observerte gjennomsnittspriser per dato (for hytter lagt ut til salg). Regneeksemplene ble laget ut fra et bestemt antall fritidshus og det ble videre lagt til grunn en antatt gjennomsnittlig fordeling av hyttesalgsverdien på de ulike involverte aktører (tomteselgere, utbyggere, byggevareselgere, håndverkere osv).

6.2.2 Valgt fremgangsmåte

Den tilnærming vi har valgt denne gang er litt annerledes, dvs. at vi i denne rapporten tar utgangspunkt i den gjennomsnittlige utbyggingstakten for fritidsboliger (egentlig fullførte kvm.) i de ulike kommunene de fem siste år. Dette har to årsaker: For det første kan vi for Buskeruds del observere at årlig utbyggingsomfang avviker ganske mye fra hva som kan leses ut fra eksisterende kommuneplaner. For eksempel ser det ut til at den faktiske utbyggingstakten er langt lavere for Hol og Hemsedal kommuner enn det som ble lagt til grunn for fremtidig utbygging i de to kommunene i 2006 (jfr. TØI-Rapport 893/2006), dvs. hvor et slags gjennomsnittsanslag ut fra foreliggende kommuneplaner ble lagt til

grunn for beregningene⁹. For det andre gjelder det i denne rapporten analyser på hele tre ulike nivå, dvs. fylkes, region- og kommunenivå. Å gå igjennom og analysere utbyggingsplanverket i samtlige kommuner i fylket vil bli for omfattende og tidkrevende og gå klart ut over rammene i prosjektet. I tillegg har ikke alle kommunene i fylket slike eksplisitte planer for fritidsboligutbygging, og/eller at planene er for ulik tidshorison slik at det ikke blir direkte sammenlignbare. Det gjør at det kommunale planverket ikke blir et godt nok utgangspunkt for beregninger i et prosjekt som dette.

6.2.3 Beregningsgrunnlag

Fremgangsmåten i dette prosjektet er altså basert på SSBs statistikk over antall fullførte kvadratmeter nybygg av fritidsboliger i Buskeruds kommuner i femårsperioden 2006-2010 (jfr. www.statistikknett.com, under "Hytteturisme"). Vi har valgt å ta utgangspunkt i antall fullførte kvm. i stedet for antall fritidsboliger, fordi fritidsboliger kan variere stort i størrelse og pris, slik at kvm blir et bedre mål på utbyggingstakten enn antallet fritidsboliger registrert nybygd. Ut fra arealstatistikken beregnes deretter et gjennomsnittlig antall fullførte kvm. pr. år den aktuelle i femårsperioden. Et femårs gjennomsnitt brukes i utgangspunktet for å dempe effekter av "unormale" år mht. utbygningstakt. Dette blir så et estimat for utbyggingen i 2010 målt i antall kvm. for hver enkelt kommune. For å få et estimat på gjennomsnittlig antall kvm. pr. nye fritidsboliger i kommunen har vi tatt utgangspunkt i annonser publisert på internett, dvs. www.Boliga.no (basert på aktive annonser www.Finn.no) for fritidsboliger bygd i 2010 (og t.o.m. oktober 2011) for den enkelte kommune. Ut fra samlet antall kvadratmeter på boligene tilbudt på internett kan man beregne en gjennomsnittlig størrelse pr. nybygde fritidsbolig i markedet. Gjennomsnittlig årlig antall utbygde kvm. delt på gjennomsnittlig størrelse på tilbudte nye fritidsboliger gir således et estimat på antall nye boliger bygd i 2010. Dette tallet anvendes i beregningene for de kommunene hvor vi ikke har fått opplyst spesifikt fra den aktuelle kommunen om det eksakte antallet boliger bygd/igangsatt i 2010. (Slike opplysninger har vi fortrinnsvis fra flertallet av kommunene i Hallingdal og Midt-Buskerud, som vi har undersøkt spesielt i dette prosjektet.) For de kommuner som har opplyst om antallet utbygde fritidsboliger (dvs. Hemsedal, Gol, Flå, Ål, Sigdal, Krødsherad og Modum), er dette antallet fritidsboliger benyttet i stedet for det beregnede antallet.

Boligannonsene nevnt ovenfor kan også benyttes til å finne gjennomsnittlig markedspris pr. kvm. for fritidsboliger tilbudt åpent i markedet. Denne verdien kan deretter benyttes til å beregne samlet anslått salgsverdi for det estimerte (eller eksakte) antallet nye fritidsboliger som er bygd i 2010 i hver enkelt kommune. Det kan videre benyttes for å finne estimert gjennomsnittlig omsetningsverdi av nye fritidsboliger i kommunen ut fra dagens priser, forutsatt at boligene faktisk selges og da selges til oppgitt prisantydning i gjennomsnitt.

Den estimerte salgsverdien pr. bolig settes deretter inn i kalkylene for inntektsfordeling som presentert i BTV-analysen (se TØI-rapport 780/2005, tabell

⁹ Det gjør at beregningene av økonomiske effekter av fritidsboligbygging i denne rapporten avviker betydelig fra de som er beregnet i Hol og Hemsedal-analysen (TØI rapport 893/2006), og andre analyser som er basert på eksisterende planverk istedenfor utbyggingshistorikk.

44), hvor vi har anvendt forhåndstall (dvs. prosent av estimert salgssum) i inntekstfordelingen etter mønster fra hytter Hemsedal slik det er gjort i Hol og Hemsedal-analysen (jfr. TØI- rapport 893/2006, avsnitt 9.4.1). Dette er gjort for hver enkelt kommune ut fra estimert salgsverdi pr. fritidsbolig i kommunen og antallet nye fritidsboliger estimert eller faktisk bygd i 2010. Ved å benytte kalkyleoppsettet er det på denne måten bergegnert en totalomsetning i fm salg av nyoppførte fritidsboliger og en inntektsfordeling til aktører i og utenom den aktuelle kommunen. For Buskerud presenteres summen av beløpene for regionene, og for regionene summen av de tilhørende kommunene. For Hallingdal og Midt-Buskerud er tallene presentert kommunevis.

Det må som i de tidligere nevnte TØI analysene presiseres at beregningene for utbygging av nye fritidsboliger er beheftet med en betydelig usikkerhet. I dette tilfellet består de først og fremst i at

- Det er usikkerhet i registreringen av antallet utbygde kvm. i SSBs registre, dvs. om all relevant nybebyggelse faktisk er registrert i den aktuelle tidsperioden
- At gjennomsnittet for utbygde antall kvm. fritidsbolig i femårsperioden er representativt for enheter bygd 2010 (og evt. fremtidige år)
- At fritidsboligene tilbudt på internett er representative for alle fritidsboliger omsatt i 2010 i de ulike kommunene i fylket
- At tilbudte fritidsboliger på internett faktisk blir solgt til prisantydning.

På samme måte som i tidligere nevnte analyser må derfor de følgende beregningene i avsnitt 6.3 ses på som regneeksempler, eller i beste fall grove estimater.

6.3 Beregning av økonomiske effekter av bygging av nye fritidsboliger i Buskerud

Gitt forutsetningene og fremgangsmåten forklart ovenfor presenteres det i dette avsnittet beregninger for økonomiske effekter av utbygging av nye fritidsboliger i Buskerud. I disse beregningene er kun direkte effekter (eksklusive indirekte eller induserte effekter) medtatt.

6.3.1 Byggingseffekter i regionene

Tabell 6.2a og 6.2b viser de beregnede direkte økonomiske effektene av bygging av nye private fritidsboliger i regionene.

I Hallingdal er det estimert at det ble bygget om lag 300 nye enheter (hytter, leiligheter og annet) i 2010. Det utgjorde en beregnet samlet omsetning på 1,1 mrd. kr., hvor av 458 mill. kr ble betalt til lokale aktører (dvs. penger som "blir igjen" i regionen).

I Midt-Buskerud ble det bygd om lag 330 nye enheter (mesteparten av disse i Krødsherad, se detaljer i avsnitt 6.3.2). Litt lavere priser pr. enhet enn i Hallingdal, men 30 flere enheter gjør at omsetningsverdien ble litt høyere, dvs. 1,2

mrd. kr. Av dette ble 352 mill. kr betalt til lokale aktører, dvs. noe mindre lokal inntekt enn i Hallingdal. Dette skyldes antatt noe høyere innslag av lokale tomteeiere og utbyggere i Hallingdal enn antatt i Midt-Buskerud.

Tabell 6.2a Samlet inntektsdannelse ved utbygging av nye av fritidsboliger i Hallingdal, Midt-Buskerud og Numedal/Kongsberg i 2010, etter region og omsetningskategori. I antall nye fritidsboliger (enheter) og omsetning/inntekt i mill. kr.

	Hallingdal		Midt-Buskerud		Numedal/kongsb.	
	Oms. totalt	Lokal oms.	Oms. totalt	Lokal oms.	Oms. totalt	Lokal oms.
Estimert antall nye enheter	300		329*		107	
Inntektsfordeling	Oms. totalt	Lokal oms.	Oms. totalt	Lokal oms.	Oms. totalt	Lokal oms.
Tomtesalg	233	144	247	154	63	39
Fortjeneste	233	141	247	60	63	41
Mva material/arbeid	130	-	138	-	35	-
Sum materialer	256	51	272	54	69	14
Sum arbeid	265	122	281	84	72	31
Sum	1 117	458	1 185	352	301	126

*Inkl. 270 nye fritidsleiligheter i Krødsherad (Norefjell)

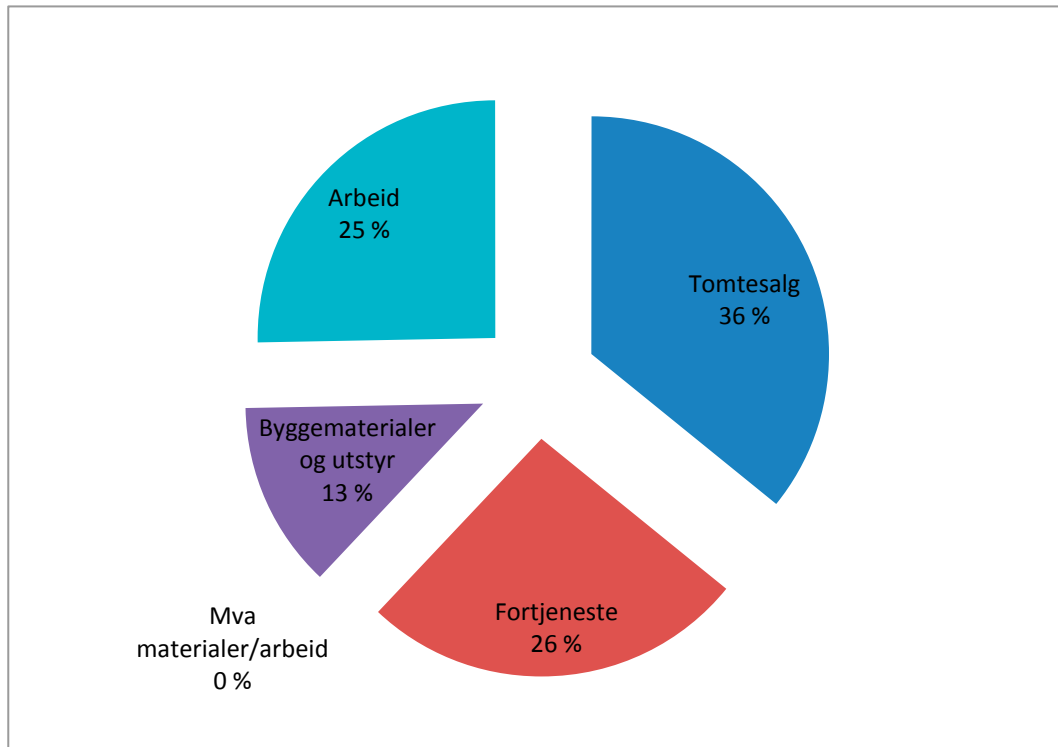
For Numedal og Kongsberg-regionen ble det estimert utbygd i overkant av 100 enheter i 2010. Det utgjorde en samlet omsetning på drøyt 300 mill. kr, hvor av knapt 130 mill. kr ble igjen hos lokale aktører.

Tabell 6.2b Samlet inntektsdannelse ved utbygging av nye av fritidsboliger i Ringerike/Hole, Drammensregionen og Buskerud samlet i 2010, etter region og omsetningskategori. I antall nye fritidsboliger (enheter) og omsetning/inntekt i mill. kr.

	Ringerike & Hole		Drammensregionen		Buskerud i alt	
	Oms. totalt	Lokal oms.	Oms. totalt	Lokal oms.	Oms. totalt	Lokal oms.
Estimert antall nye enheter	17		20		773	
Inntektsfordeling	Oms. totalt	Lokal oms.	Oms. totalt	Lokal oms.	Oms. totalt	Lokal oms.
Tomtesalg	10	6	12	7	564	351
Fortjeneste	10	7	12	8	564	256
Mva material/arbeid	6	-	7	-	316	-
Sum materialer	11	2	13	3	620	124
Sum arbeid	11	5	13	6	643	248
Sum	48	20	56	23	2 707	979

Både i Ringerike/Hole og i Drammensregionen er utbyggingen mye mer begrenset enn i de øvrige regionene. Det gjør at verdien det er snakk om også er mye lavere. I Ringerike og Hole-regionen er det anslått kun 15-20 nye fritidsboliger i 2010. Omsetningsverdien er beregnet til knapt 50 mill. kr, og av dette bare 20 mill. kr til lokale aktører. Det er heller ikke særlig mye nybygging av fritidsboliger i Drammensregionens seks kommuner. Om lag 20 nye fritidsboliger estimert bygd i 2010 utgjorde en beregnet omsetningsverdi på i underkant av 60 mill. kr, med ca 23 mill. kr. til lokale aktører i Drammensregionen.

I Buskerud ble det altså bygd i underkant av 800 fritidsboligenheter i 2010. Total omsetningsverdi for Buskerud samlet (summen av regionene i tabell 6.2a og 6.2b) er beregnet til 2,7 mrd. kr for 2010, hvor av ca 980 mill. kr i omsetning som ble lagt igjen lokalt i Buskeruds kommuner. Figur 6.2 viser inntekstfordelingen av lokalt beholdte inntekter på de ulike inntektskategoriene.

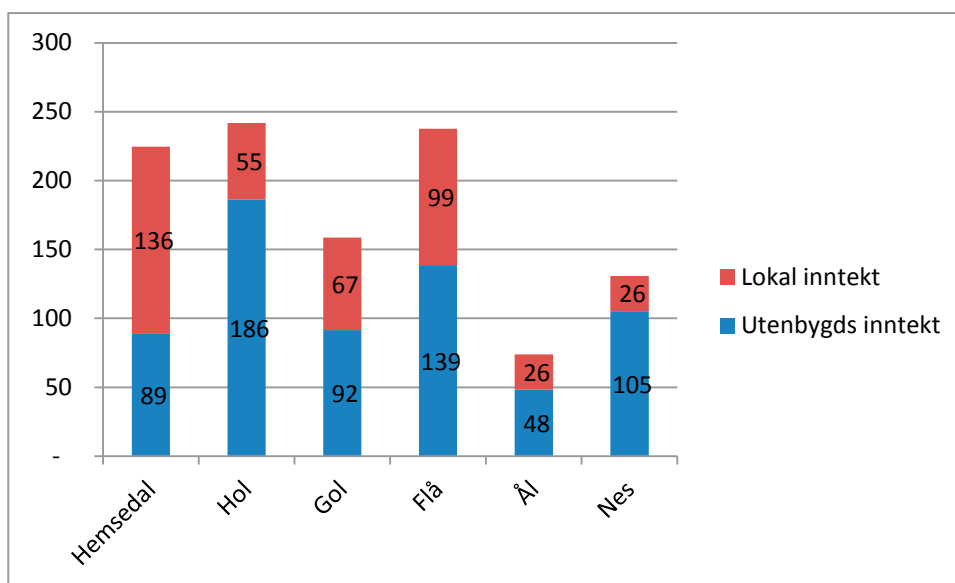
Figur 6.2 Fordeling av lokale inntekter ved bygging av nye fritidsboliger i Buskerud i 2010, etter inntektskategori. I prosent av totale lokale inntekter.

Om lag 36 prosent av de lokale inntektene skriver seg fra tomtsalg, vel 25 prosent er arbeidsinntekter til lokale arbeidstakere, mens ca 13 prosent er omsetning av byggematerialer og utstyr innkjøpt lokalt. Merverdiavgiften på omsetningen går som kjent til sentrale myndigheter, mens fortjenesten tilsvarer ca 26 prosent av den omsetningen som tilfaller lokale aktører.

6.3.2 Byggingseffekter i Hallingdals og Midt-Buskeruds kommuner

Hallingdal

Blant Hallingdals kommuner er det Hol som har den største beregnede omsetningsverdien i forbindelse med nybygg av fritidsboliger, dvs. drøyt 240 mill. kr (figur 6.3). På grunn av at det er antatt en høyere andel utenbygds aktører enn f eks i Hemsedal (jfr. også TØI rapport 839/2006, avs. 9.4) så et det antatt at bare om lag 55 mill. kr tilfaller lokale aktører i Hol. I Hemsedal er omsetningen beregnet til 225 mill. kr, men en høyere andel (136 mill. kr) enn i Hol antas å bli igjen til lokale aktører der. Hele 85 nye enheter bygd i Flå i 2010 gjør også at den kommunen kommer høyt i beregnet omsetning i forbindelse med nye fritidsboliger solgt der. Av en omsetning på nesten 240 mill. kr, er det estimert at nesten 100 mill. kr ble igjen til lokale aktører i Flå i 2010.

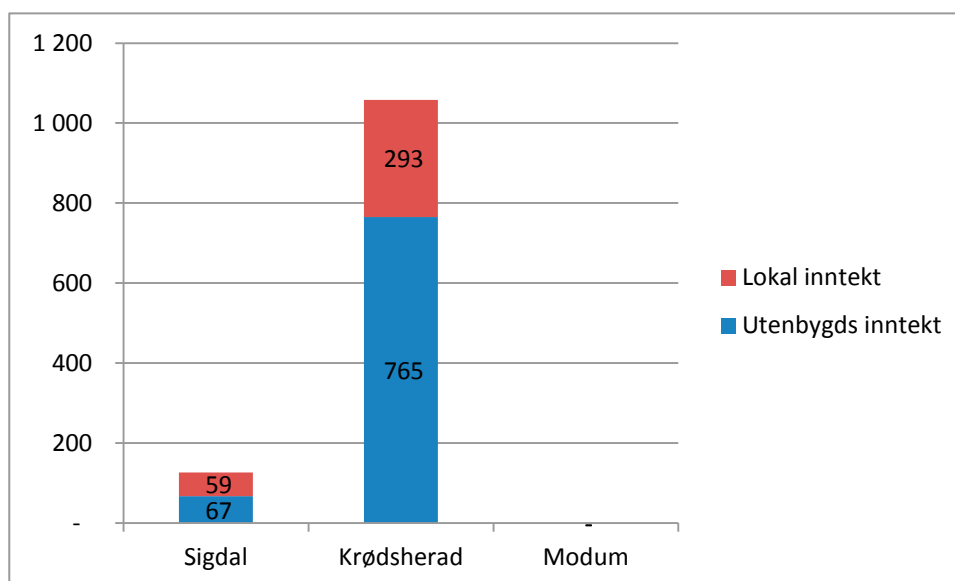

Figur 6.3 Fordeling av inntekter ved bygging av nye fritidsboliger i Hallingdal i 2010, etter kommune. I mill. kr.

I Gol er omsetningen beregnet til nesten 160 mill. kr, hvor av knapt 70 mill. kr til lokale aktører. For Nes er omsetningsverdien beregnet til drøyt 130 mill. kr, hvor av ca 26 mill. kr blir igjen lokalt. Til slutt ble det bygget fritidsboliger for om lag 75 mill. kr i Nes, hvor av ca en tredel var lokalt basert omsetning.

Midt-Buskerud

I Midt-Buskerud var det utbyggingen i Krødsherad som dominerte bildet i 2010 (figur 6.4). Hele 279 nye enheter ble bygd i løpet av året, hvor av 270 var leiligheter, i følge byggesaksavdelingen i kommunen.

Figur 6.4 Fordeling av inntekter ved bygging av nye fritidsboliger i Hallingdal i 2010, etter kommune. I mill. kr.

Det meste av dette var i Norefjellsområdet. I så måte var 2010 ikke et ”normalår” for regionen generelt og Krødsherad kommune spesielt, hvor gjennomsnittlig utbyggingstakt i Krødsherad ligger på et nivå rundt et titalls enheter pr. år. Den spesielt kraftige utbyggingen i 2010 i Krødsherad gjorde også at Krødsherad hadde den klart høyeste estimerte omsetningsverdien av alle kommunene i Buskerud i 2010. Denne verdien er beregnet til i underkant av 1,1 mrd. kr. Nesten 300 mill. kr. av dette er estimert til å bli igjen hos lokale aktører. En relativt stor andel utenbygds utbyggere, håndverkere og andre aktører gjorde likevel at et anslått beløp på om lag 765 mill. kr ”forsvinner” ut av kommunen til aktører basert andre steder enn i Krødsherad. For Sigdal var 2010 mer et ”normalår” med ca 50 nye enheter i 2010. Det ga om lag 126 mill. kr i omsetningsverdi, hvor av nesten 60 mill. kr ble igjen til lokale aktører. I følge Modum kommune ble det ikke registrert bygd noen nye fritidsboliger i kommunen i 2010, og omsetningsverdien er derfor satt til 0 kr. Det har for øvrig nesten ikke vært bygd nye fritidsboliger der de siste fem årene.

Litteratur

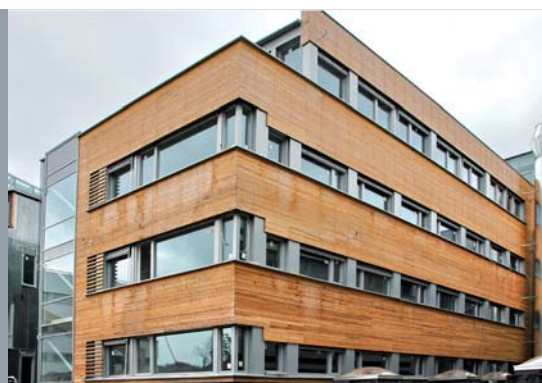
- Auno, Anne-Mari: Fylkesfordelt satellittregnskap for turisme 2007 (Statistisk sentralbyrå rapport 37/2011)
- Brændvang og Sørensen 2002: Fylkesfordelt satellittregnskap for turisme (Statistisk sentralbyrå rapport 2002/9)
- Farstad, Eivind og Arne Rideng 2008:
Utenlandske turisternes forbruk i Norge 2007. TØI rapport 941/2008.
- Farstad, Eivind, Arne Rideng og Iratxe Landa Mata (2011): ”Gjesteundersøkelsen 2010.” TØI rapport 1135/2011. Oslo: Transportøkonomisk institutt.
- Farstad, Eivind, og Petter Dybedal, 2010. *Nasjonal ferie- og forbruksundersøkelse sommeren 2008*. TØI Rapport 1092/2010. Oslo: Transportøkonomisk institutt.
- Farstad, Eivind, og Petter Dybedal, 2010. *Nasjonal ferie- og forbruksundersøkelse vinteren 2009*. TØI Rapport 1119/2010. Oslo: Transportøkonomisk institutt.
- Farstad, Eivind, og Petter Dybedal, 2011. *Nasjonal fritidsboligundersøkelse 2008*. TØI Rapport 1155/2011. Oslo: Transportøkonomisk institutt.
- Dybedal, Petter 2005: *Ringvirkninger av reiseliv i Buskerud, Telemark og Vestfold*. TØI rapport 780/2005.
- Dybedal, Petter 2006 I: *Ringvirkninger av reiseliv for Aust-Agder og Vest-Agder 2005*. TØI rapport 867/2006.
- Dybedal, Petter 2006 II: *Økonomiske ringvirkninger av reiseliv i Hedmark og Oppland 2005*. TØI rapport 863/2006.
- Dybedal, Petter 2006 II: *Økonomiske virkninger av reiseliv i Hol og Hemsedal 2006*. TØI rapport 893/2007.
- Dybedal, Petter og Eivind Farstad 2010: *Økonomiske virkninger av reiseliv i Østfold 2009*. TØI rapport 1070/2010.
- Ericsson, Birgitta og Reidun Grefsrud 2005. *Fritidshus i innlandet: Bruk og lokaløkonomiske effekter*. Rapport 06/2005. Østlandsforskning
- Regionaløkonomiske virkninger av reiseliv – utvikling av en analysemodell. (Steinar Johansen, Frode Kann og Petter Dybedal 2002, NIBR-rapport 2002:23)
- Velvin, Jan, 2003: *Fremtidsrettet hytteutvikling. Brukerundersøkelse blant hytteeiere i Hol, Rollag og Sigdal – resultater og anbefalinger*. Buskerud fylkeskommune/Høgskolen i Buskerud juni 2004

Besøks- og postadresse:

Transportøkonomisk institutt
Gaustadalléen 21
NO 0349 Oslo

Telefon: 22 57 38 00
Telefaks: 22 60 92 00
E-post: toi@toi.no

www.toi.no

Transportøkonomisk institutt (TØI)
Stiftelsen Norsk senter for samferdselsforskning

TØI er et anvendt forskningsinstitutt, som mottar basisbevilgning fra Norges forskningsråd og gjennomfører forsknings- og utredningsoppdrag for næringsliv og offentlige etater. TØI ble opprettet i 1964 og er organisert som uavhengig stiftelse.

TØI utvikler og formidler kunnskap om samferdsel med vitenskapelig kvalitet og praktisk anvendelse. Instituttet har et tverrfaglig miljø med rundt 70 høyt spesialiserte forskere.

Instituttet utgir tidsskriftet Samferdsel med 10 nummer i året og driver også forskningsformidling gjennom TØI-rapporter, artikler i vitenskapelige tidsskrifter, samt innlegg og intervjuer i media. TØI-rapportene er gratis tilgjengelige på instituttets hjemmeside www.toi.no.

TØI er partner i CIENS Forskningscenter for miljø og samfunn, lokalisert i Forskningsparken nær Universitetet i Oslo (se www.ciens.no). Instituttet deltar aktivt i internasjonalt forsknings-samarbeid, med særlig vekt på EUs rammeprogrammer.

TØI dekker alle transportmidler og temaområder innen samferdsel, inkludert trafikk sikkerhet, kollektivtransport, klima og miljø, reiseliv, reisevaner og reiseetterspørsel, arealplanlegging, offentlige beslutningsprosesser, næringslivets transporter og generell transportøkonomi.

Transportøkonomisk institutt krever opphavsrett til egne arbeider og legger vekt på å opptre uavhengig av oppdragsgiverne i alle faglige analyser og vurderinger.